

Rettsvidenskab

1. Statsvidenskabeligt Institut A

Historie

Det statsvidenskabelige Fakultet blev oprettet i 1961 med hjemmel i Lov nr. 164 af 1. juni 1960 og blev indledende ledet af professorerne Erik Borch og Erik Lunde. I 1962 blev det statsvidenskabelige Institut oprettet i 1962 og overtog de statsvidenskabelige aktiviteter på det statsvidenskabelige Fakultet.

Det forløbne år har i høj grad været præget af dialogen med Direktoratet for de videregående Uddannelser (DVU) omkring den lidt mere langsigtede planlægning. Fakultetet har således to gange haft besøg af repræsentanter for DVU som led i en såkaldt besøgsrunde.

I december modtog fakultetet en rapport med DVU's konklusioner af de første diskussioner. Rapporten giver ikke grund til større optimisme med hensyn til DVU's forståelse af fakultetets problemer og direktoratets forslag til løsning af disse. Således har fakultetet endnu et år oplevet en nulstilling af de tildelte ressourcer, som målt i forhold til det voksende studentertal især på det statsvidenskabelige studium, repræsenterer en reel nedskæring af vore økonomiske ressourcer.

Situationen for fakultetet er derfor mere og mere blevet, at det at klare dagen og vejen økonomisk stil-

leprobleme. Forfatteren vil gerne påstå, at der derfor som tidligere nævnt i »Historien« ligger en del af de økonomiske problemer i de økonomiske forhold, der er beskrevet ovenfor. De økonomiske forhold er således et vigtigt led i den økonomiske situation, som fakultetet står over for. Det vil derfor være en vigtig del af den økonomiske situation, som fakultetet står over for.

II. Det samfundsvidenskabelige Fakultet

ler sig i vejen for løsningen af en række problemer af forsknings- og undervisningsmæssig karakter, der trænger sig stærkt på. På undervisningssiden er det især den nye studieordning for det juridiske studium og en revision af det statsvidenskabelige studium i forbindelse med en afkortning af studiet med ½ år, der lægger beslag på lærergruppernes arbejdskraft. Forholdene omkring den sociologisk-antropologiske faggruppe gav anledning til en særlig indgående drøftelse under besøgsrunden. DVU's oplæg var her at lade foretage en evaluering af specielt faget sociologi's placering.

I besøgsrunderapporten gav dette sig konkret udtryk i DVU's beslutning om at iværksætte en »reorganisering« af fagene sociologi og antropologi.

Heller ikke i indværende år kom der nogen lettelse i fakultetets betrængte lokalesituation.

Christian Thune

Det statsvidenskabelige Fakultet blev oprettet i 1961 med hjemmel i Lov nr. 164 af 1. juni 1960 og blev indledende ledet af professorerne Erik Borch og Erik Lunde. I 1962 blev det statsvidenskabelige Institut oprettet i 1962 og overtog de statsvidenskabelige aktiviteter på det statsvidenskabelige Fakultet.

Det forløbne år har i høj grad været præget af dialogen med Direktoratet for de videregående Uddannelser (DVU) omkring den lidt mere langsigtede planlægning. Fakultetet har således to gange haft besøg af repræsentanter for DVU som led i en såkaldt besøgsrunde.

I december modtog fakultetet en rapport med DVU's konklusioner af de første diskussioner. Rapporten giver ikke grund til større optimisme med hensyn til DVU's forståelse af fakultetets problemer og direktoratets forslag til løsning af disse. Således har fakultetet endnu et år oplevet en nulstilling af de tildelte ressourcer, som målt i forhold til det voksende studentertal især på det statsvidenskabelige studium, repræsenterer en reel nedskæring af vore økonomiske ressourcer.

Situationen for fakultetet er derfor mere og mere blevet, at det at klare dagen og vejen økonomisk stil-

leprobleme. Forfatteren vil gerne påstå, at der derfor som tidligere nævnt i »Historien« ligger en del af de økonomiske problemer i de økonomiske forhold, der er beskrevet ovenfor. De økonomiske forhold er således et vigtigt led i den økonomiske situation, som fakultetet står over for. Det vil derfor være en vigtig del af den økonomiske situation, som fakultetet står over for.

Det statsvidenskabelige Fakultet blev oprettet i 1961 med hjemmel i Lov nr. 164 af 1. juni 1960 og blev indledende ledet af professorerne Erik Borch og Erik Lunde. I 1962 blev det statsvidenskabelige Institut oprettet i 1962 og overtog de statsvidenskabelige aktiviteter på det statsvidenskabelige Fakultet.

Det forløbne år har i høj grad været præget af dialogen med Direktoratet for de videregående Uddannelser (DVU) omkring den lidt mere langsigtede planlægning. Fakultetet har således to gange haft besøg af repræsentanter for DVU som led i en såkaldt besøgsrunde.

I december modtog fakultetet en rapport med DVU's konklusioner af de første diskussioner. Rapporten giver ikke grund til større optimisme med hensyn til DVU's forståelse af fakultetets problemer og direktoratets forslag til løsning af disse. Således har fakultetet endnu et år oplevet en nulstilling af de tildelte ressourcer, som målt i forhold til det voksende studentertal især på det statsvidenskabelige studium, repræsenterer en reel nedskæring af vore økonomiske ressourcer.

Situationen for fakultetet er derfor mere og mere blevet, at det at klare dagen og vejen økonomisk stil-

Det statsvidenskabelige Fakultet blev oprettet i 1961 med hjemmel i Lov nr. 164 af 1. juni 1960 og blev indledende ledet af professorerne Erik Borch og Erik Lunde. I 1962 blev det statsvidenskabelige Institut oprettet i 1962 og overtog de statsvidenskabelige aktiviteter på det statsvidenskabelige Fakultet.

Det forløbne år har i høj grad været præget af dialogen med Direktoratet for de videregående Uddannelser (DVU) omkring den lidt mere langsigtede planlægning. Fakultetet har således to gange haft besøg af repræsentanter for DVU som led i en såkaldt besøgsrunde.

I december modtog fakultetet en rapport med DVU's konklusioner af de første diskussioner. Rapporten giver ikke grund til større optimisme med hensyn til DVU's forståelse af fakultetets problemer og direktoratets forslag til løsning af disse. Således har fakultetet endnu et år oplevet en nulstilling af de tildelte ressourcer, som målt i forhold til det voksende studentertal især på det statsvidenskabelige studium, repræsenterer en reel nedskæring af vore økonomiske ressourcer.

Situationen for fakultetet er derfor mere og mere blevet, at det at klare dagen og vejen økonomisk stil-

leprobleme. Forfatteren vil gerne påstå, at der derfor som tidligere nævnt i »Historien« ligger en del af de økonomiske problemer i de økonomiske forhold, der er beskrevet ovenfor. De økonomiske forhold er således et vigtigt led i den økonomiske situation, som fakultetet står over for. Det vil derfor være en vigtig del af den økonomiske situation, som fakultetet står over for.

Retsvidenskab

1. Retsvidenskabeligt Institut A

Historie:

Det retsvidenskabelige Institut blev oprettet i foråret 1964 med hjemsted i Krystalgade 16, 2. sal. I 1966 oprettedes et Institut for Skatteret (som en underafdeling af det oprindelige retsvidenskabelige institut) og i 1968 oprettedes et særskilt Institut for international Ret og Europareet. Disse institutter indgik senere i Retsvidenskabeligt Institut.

I 1972/73 påbegyndtes en opdeling af det retsvidenskabelige institut i flere afdelinger. Siden 1976 har de nuværende tre retsvidenskabelige institutter A, B og C haft til huse i Studiegården, Studiestræde 6. Kriminalistisk Institut, der allerede blev oprettet i 1957, har adresse i Sankt Peders Stræde 19.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 15,4.

Professorer: Bent Christensen, Hans Gammeltoft Hansen (fra 1/1 1987 folketingets ombudsmand), Bernhard Gomard, Mogens Koktvedgaard, Preben Stuer Lauridsen, Ditlev Tamm, Henrik Zahle (fra 1/1 1987 tilknyttet Retsvidenskabeligt Institut B).

Lektorer: Inger Dübeck, Lise Skovby, Eva Smith.

Adjunkt: Gerda Rump Christensen.

Kandidatstipendiater: Jørgen Blomqvist (indtil 1/9 1986), Lars Adam Rehof (forskningsrådsstipendiat indtil 1/3 1986), Anita Rønne, Per H. Schaumburg-Müller.

Forskningsrådsstipendiater: Mads Bryde Andersen (fra 1/9 1986 tilknyttet instituttet), Per Håkon Schmidt (fra 1/2 1986).

Videnskabelig assistent: Poul Boeg (1/2 stilling).

Eksterne lektorer: Ejler Bruun, Peter Christensen, Michael Dorn-Jensen, Flemming Kragh Hansen, Karen Dyekjær Hansen, Jens Ulf Jørgensen, Jens Møller, Jacob Nørager-Nielsen, Charlotte Schydt, Merethe Stagetorn, Anne Grete Stokholm, Hans Jørgen Stæhr, Søren Theilgaard, John Vogter (flere af de eksterne lektorer henhører også under institutterne B og C).

TAP: Antal årsværk: 5,5.

Else Drabæk Bitsch (32 timer), Pi Djurhuus (16 timer), Edith Jensen (16 timer), Lisbeth Jessen (40 timer), Hanne Krogh (32 timer), Gerda Ørveile (24 timer). Bibliotekarere: Mette Jønson (40 timer), Sabine Kulik (20 timer).

Forskningsvirksomhed:

Opdelingen af de retsvidenskabelige institutter har en historisk baggrund og er nu begrundet i rent praktiske forhold. Den korresponderer således ikke med studiets

fagopdeling. Forskningen ved institut A har derfor stor faglig bredde. Instituttets fagområde omfatter både offentligretlige fag, d.v.s. fag der beskriver offentlige organers virkemåde, og privatretlige fag, d.v.s. fag der beskriver retsforholdet mellem borgerne indbyrdes. Hertil kommer fag, der, som f.eks. procesretten, ligger mellem de offentligretlige og privatretlige, samt mere almene fag som retshistorie og den almindelige retslære. Instituttets fagområde omfatter også helt nye discipliner som f.eks. EDB-retten. Endelig er særlige emner taget op, bl.a. behandlingsret, d.v.s. en beskrivelse af lægens og patientens retlige stilling. Der arbejdes således med følgende fagområder på instituttet: 1) forvaltnings- og statsretten, der omfatter de almene principper i vor styreform, 2) dele af formueretten samt selskabs- og transportretten, 3) procesretten, som omfatter både den civile og den strafferetlige proces, 4) ophavsretten, EDB-retten og konkurrenceretten, 5) retshistorien, som omfatter dansk og europæisk retsudviklingshistorie herunder romerret, 6) den almindelige retlære, hvori bl.a. juraens grundbegreber og grundtræk af juridisk fortolkningslære fremstilles, og 7) behandlingsret og menneskeret.

1. Forvaltnings- og statsret

1.1 En foreløbig udgave af Forvaltningens organer og organisation er ved at være færdig til trykning. – En samlet fremstilling af prøvelse i forvaltningsretten er påbegyndt (Bent Christensen).

1.2 Der er arbejdet med færdiggørelsen af en ny fremstilling af Dansk forfatningsret. Værket er udkommet i 5 bind i en foreløbig udgave i efteråret 1986. Emnerne i bind 1-5 omfatter (1) forfatningsrettens ramme og institutioner, (2) love og forskrifter, (3) forvaltning og offentligretlige sektorer, (4) kontrol og (5) menneskerettigheder (Henrik Zahle).

1.3 En samlet fremstilling af den retlige regulering af efterforskning og indvinding af olie og naturgas fra den danske undergrund er under udarbejdelse. – De senere år har på mange måder været skelsættende m.h.t. den danske stats forvaltning af olie- og naturgasområdet. Klare energipolitiske målsætninger er blevet opstillet fra politisk side, opfulgt med vedtagelsen af nye forvaltningsorganer og et eget, statsligt olie-selskab. I tillæg til en beskrivelse af de virkemidler af offentligretlig (tilladelser, godkendelser, vilkår) som privatretlig art (aftaler, statsligt aktieselskab), der anvendes i den offentlige regulering af området, søges foretaget en juridisk afgrænsning af midlernes anvendelighed og en vurdering af deres indbyrdes sam- og modspil. – En artikel om den offentlige regulering og direkte deltagelse i olievirksomheden vil om kort tid blive offentliggjort i Nordisk Institutt for Sjøretts tidskrift MARIUS, plus 2 manuskripter om henholdsvis den danske koncessionsordning og forureningstillæg,

ansvar og forsikringer i Nordisk Ministerråds tidskrift OLIE OG GAS I NORDEN. – Endelig er der i forbindelse med undervisning i kursusfaget »Regelproduktion« foretaget en nærmere belysning af koncessionsbegrebet og dets anvendelse i dansk ret (Anita Rønne).

2. *Formue-, selskabs- og transportret*

2.1 Efter i 1986 at have udsendt bogen Aktieselskaber og Anpartsselskaber (362 s.) er der fortsat arbejdet med selskabsretten med henblik på om et par år at udsende en revideret udgave, som udbyr visse spørgsmål og supplerer andre med oplysninger og synspunkter vedr. den meget hastige udvikling på dette område. – Der foretages et studium af dansk monopolret (konkurrenceret), som skal forelægges i form af en mindre afhandling og et mundtligt foredrag på Det nordiske Juristmøde i Helsingfors i 1987. – Endelig foretages studier af aftaleretten med et første mål bestående i udarbejdelsen af en moderne fremstilling til afløsning af Henry Ussings klassiske værk om emnet fra 1950 (sidste udgave) (Bernhard Gomard).

2.2 Arbejdet med en samlet fremstilling og analyse af den nordiske transportret er fortsat. Sigtet hermed er at påvise ligheder og forskelle i lovreglernes udformning og i retspraksis i de enkelte nordiske lande, bl.a. med henblik på legislative overvejelser. Arbejdet hermed er overordentligt omfattende, idet der ikke tidligere har været tilvejebragt en samlet fremstilling af dette vigtige, men også meget vanskelige lovgivningsområde. Dele af fremstillingen vil kunne publiceres i løbet af 1987. – Sideløbende hermed arbejdes der med et projekt vedrørende visse spørgsmål inden for den internationale transportrets område og inden for retsområder, som har nær sammenhæng hermed. Sigtet med dette arbejde er at tilvejebringe en fremstilling, som vil kunne være til nytte for erhvervslivet, herunder navnlig eksportsektoren. Første del af fremstillingen forventes publiceret i 1987. – Endvidere er påbegyndt en komparativ undersøgelse af regler i den internationale privat- og procesret med særligt henblik på transportretlige spørgsmål. – I de senere år er der gennemført en række lovændringer med henblik på dansk tiltrædelse af EF-konventionen. Disse regler, der udgør en central del af den internationale privat- og procesret, er gjort til genstand for nærmere studier med henblik på tilvejebringelsen af en fremstilling heraf. Arbejdet hermed vil formentlig blive publiceret i 1987 (sammen med fremstillingen af den internationale transportret). – Med henblik på den nye studieordning er der påbegyndt et arbejde med tilvejebringelsen af en lærebog om ejendomsrettens overgang ved løsøre. – Endelig er der truffet forberedelse til en omfattende fremstilling af reglerne om transport af farligt gods (Lise Skovby).

2.3 Et projekt om tilsynet med de finansielle institutioner er påbegyndt. Der foretages en sammenlignende studie i tilsynslovgivningen angående banker og sparekasser, forsikringselskaber og realkreditinstitutter. I Danmark synes specialitetsprincippet under opblødning, og en overvejelse over rationel målsætning, relevante midler og ressourceanvendelse er derfor i høj grad relevant. Skabelse af et frugtbart samspil mellem offentlig og privat sektor, koordinering af hensigtsmæssig økonomisk politik med praktisk administration er væsentlig aktuelle problemer projektet søger behandlet. – Samtidig arbejdes på en egentlig kommentar til lov om lønmodtagernes garantifond. – Endelig er der arbejdet med to artikler, som er publiceret i 1986. Artiklerne omhandler virksomhedsoverdragelse fra et konkursbo og Lov om lønmodtageres retsstilling ved virksomhedsoverdragelse med kommentarer (anmeldelse) (Per H. Schaumburg-Müller).

3. *Proces*

3.1 Der arbejdes fortsat på en fremstilling af strafferechtsplejen. Efter kapitlerne om »Sigtede og Forsvaret. Efterforskning og Tvangsindgreb«, som er udgivet i Procesfaghæftet i 1985 er der nu tilføjet yderligere 2 kapitler: Kapitel V: Anklagemyndigheden (om almindelige regler om påtalen og om anklagemyndighedens organisation) og Kapitel VII: Påtaleundladelse. – I forbindelse med gæsteforelæsninger ved Max-Planck-Institut für Strafrecht og Europarådets Kollokvium i Lund er der udarbejdet manuskripter om flygtninge- og asylret (Hans Gammeltoft-Hansen).

3.2 En systematisering og kartoteksføring af vidnepsykologisk forskning er tilendebragt. Forskningsmaterialet er samlet under arbejdet med disputatsen »Vidnebevist«, som udkom i august 1986. Forsvaret fandt sted den 10. oktober 1986. – En undersøgelse af jury-systemets funktion i Norden sammenholdt med angelsaksisk ret er under udarbejdelse. – Desuden er en undersøgelse af vidneforklaringer i forbindelse med flygtningesager påbegyndt. – Endelig er en ny procesretlig domssamling færdigredigeret og udgivet i slutningen af 1986 (Eva Smith).

3.3 Et projekt om modregning er fortsat. Projektet tager navnlig sigte på modregningsrettens anvendelse ved tvangsfuldbyrdelse af pengekrav. Analysen angår især begrebsdannelsen i nyere tid, navnlig under påvirkning fra den offentlige sektor og de elektroniske samkøringssmuligheder. – I forbindelse med oprettelse af et nyt kursusfag i fagedret er der udarbejdet en doms- og materialesamling og påbegyndt et kompendium, hvor den traditionelle tvangsfuldbyrdelse gennem fagedretten sammenholdes med pantefogedernes inddrivelse af det offentliges krav, og hvor praksis vedr. tvangsauktion af skyldnerens ejendom ses i rela-

tion til det ny gældssaneringsinstitut. – Endelig er der arbejdet på et manuskript om fagedforbud i dansk ret. Manuskriptet skal indgå i et større arbejde, som skal fremlægges (ved P. A. M. Meijknecht) ved en proceskonference i Utrecht (Holland) i august 1987. Emnets titel er: The (Ab)use of Summary Proceedings (Gerda Rump Christensen).

4. Ophavs-, EDB- og konkurrenceret

4.1 Der arbejdes med ophavsrettens tilpasning til den moderne teknologi (i forbindelse med formandskabet for Kulturministeriets lovudvalg). – Desuden arbejdes der med de retlige problemer vedrørende oparbejdelsen af en lovdatabase (i forbindelse med formandskabet for Justitsministeriets Retsinformationsråd) (Mogens Koktvedgaard).

4.2 Der er arbejdet med et projekt om overdragelse af ophavsrettigheder, nærtstående rettigheder samt fotografirettigheder. Projektet omfatter en undersøgelse af spørgsmålet om ophavsrettens overdragelighed og af muligheden for gennem overdragelser at opdele retten i enkeltbeføjelser. Desuden indeholder det en sammenligning af de herved skabte retspositioner med tilsvarende retspositioner, som i mangel af et immaterialretligt retsgrundlag alene hviler på aftaler mellem de berørte parter. På baggrund heraf foretages en gennemgang af de regler, der gælder for fortolkning og udfyldning af aftaler om overdragelse af ophavsrettigheder og for eventuel tilsidesættelse af sådanne rettighedsoverdragelser. Projektet er afsluttet i sommeren 1986 (Jørgen Blomqvist).

4.3 Der arbejdes med et projekt, hvis formål er en beskrivelse af den immaterialretlige beskyttelse af edb-teknik, edb-programmer og micro-chips i dansk og international belysning. Derudover foretages en vurdering af den kendte immaterialrets muligheder for også fremover at yde beskyttelse på området (Per Håkon Schmidt).

4.4 Et forskningsprojekt om de privatretlige ansvarsproblemer i forbindelse med edb-teknologiens anvendelse og omsætning er påbegyndt i 1986. Problemstillingen rækker såvel ind i kontrakts- som deliktsrettens ansvarsregler. Da det danske – og skandinaviske – retskildemateriale om spørgsmålet er forholdsvis begrænset, er der dels hentet inspiration i amerikansk ret, dels – med udgangspunkt i det almindelige obligationsretlige regelsæt – søgt at finde en teknisk-juridisk fællesnævner for behandlingen af disse problemer. – Desuden er der arbejdet med en række artikler, som dels er publiceret i 1986 og dels udkommer i begyndelsen af 1987. Artiklerne omhandler: Kopiering af standardprogrammer, Edb-aftalens retsgrundlag, Retsinformationssamfundet (anmeldelse), Edb-strafferet (anmeldelse), det nordiske reformarbejde vedrørende

edb-programmers immaterialretsbeskyttelse og endelig edb-leverandørens ansvar for datatab m.v. forvoldt ved kopibeskyttelsesanordninger (Mads Bryde Andersen).

5. Retshistorie

5.1 Der foretages studier i dansk retsvidenskab, lovgivning og retspraksis i det 17. århundrede. Især med henblik på sammenhængen mellem teologi og jura (Ditlev Tamm).

5.2 En undersøgelse af fredstraktaterne mellem Danmark og Sverige i 1600-tallet, samt af deres rets- og arkivhistoriske betydning for indførelsen af svensk ret i de afståede områder. I sammenhæng hermed udarbejdes en redegørelse for de da herskende lovgivningsideologier, herunder en analyse af begreber som jurisdiktion og politiret som baggrund for udformningen af domstols- og forvaltningssystemet. – Desuden foretages en undersøgelse af dansk indvanderlovgivning og fremmedret i perioden 1750-1920. Særlig undersøges myndighedernes praksis og intentioner. Undersøgelsen er en del af et mere omfattende forskningsprojekt med titlen »Dansk fremmedpolitik« (Inger Dübeck).

6. Almindelig retslære

En undersøgelse af juridisk metode er fortsat. I undersøgelsen indgår ca. 2000 domme fra perioden 1950-82. Dommene skal bidrage til at belyse, hvorledes den juridiske fortolkning af love og andre retskilder foregår (Preben Stuer Lauridsen).

7. Behandlingsret og menneskeret

Forskningsaktiviteten har i 1986 hovedsagelig ligget indenfor det behandlings-/lægeretlige felt. I løbet af 1987 ventes færdiggjort en fremstilling af de særlige retlige problemer, som opstår i forbindelse med lægebehandling og lægelig forsøgsvirksomhed. I denne forbindelse lægges vægt på at beskrive den internationale regeldannelse, herunder menneskerettigheder og nye mere specialiserede internationale regelsæt. Titlen på dette projekt er: Lægelig behandlings- og forsøgsvirksomhed og lægelig myndighedsudøvelse i retlig, herunder menneskeretlig belysning. – Endvidere er der forsket i en række folkeretlige emner, herunder spørgsmålet om de folkeretlige problemer i forbindelse med Danmarks ILO-forpligtelser og endelig spørgsmålet om foreneligheden af registrering af telefonsamtaler med forpligtelse efter den europæiske menneskerettighedskonvention. – Endelig er der som sekretær for det danske menneskerettighedsprojekt arbejdet med forberedelsen af projektets etablering som et »Dansk center for Menneskerettigheder« (Lars Adam Rehof).

Andet:

Mads Bryde Andersen deltager i Administrationsdepartementets høringsgruppe vedr. udformningen af ny

standardkontrakt for statens anskaffelser af edb-udstyr.

Jørgen Blomqvist er sekretær for udvalget vedr. revision af ophavsretslovgivningen.

Bent Christensen er medlem af valgretsnavnet, formand for en taxationskommission efter statssekspropriationsloven og har været medlem af det udvalg, der afgav bet. nr. 1075/1985 fra monopollov til konkurrence Lov, og har været formand for det udvalg, der afgav bet. nr. 1039/1985 om tvangsindgreb uden for straffereplejen.

Inger Dübbeck er medlem af Konsistorium, KF, Bestyrelsen for Dansk Data Arkiv ved Odense Universitet, Bestyrelsen for Erhvervsarkivet, Statens Udvalg for videnskabelig og teknisk information og dokumentation (DANDOK), Nordiska samarbejdsorganet for videnskabelig information (Nordinfo) og Nordiske Forskerkursers styrelse.

Hans Gammeltoft-Hansen er medlem af det retsvidenskabelige fagråd, retsplejerådet, strafferetsplejeudvalget, justitsministeriets forskningsudvalg, flytningenævnet samt Advokatrådets uddannelsesudvalg, formand for styringsgruppen vedr. kirkeret, betalingskortudvalget, statens musikråd samt Nordisk Forening for Procesret.

Bernhard Gomard er medlem af Monopolankenævnet, Industriministeriets selskabsretlige panel og konkurslovsudvalget.

Mogens Koktvedgaard er medlem af det faglige landsudvalg for de samfundsvidenskabelige uddannelser (FLUSA), medlem af ankekommissionen vedrørende examensklager og institutbestyrer for Retsvidenskabeligt Institut A, formand for Monopolrådet og for Retsinformationsrådet, næstformand for Registerrådet, formand for Kulturministeriets udvalg vedr. revision af ophavsretslovgivningen og medlem af skatteministeriets udvalg vedr. kunstnerbeskatning.

Lars Adam Rehof er sekretær for Det danske menneskerettighedsprojekt.

Lise Skovby er formand for Det retsvidenskabelige Studienævn samt dets underudvalg og formand for Evalueringsudvalget under Rektorkollegiet.

Eva Smith er sekretær for Nordisk Forening for Procesret.

Henrik Zahle er formand for kursusudvalget.

Redaktionsvirksomhed:

PC-World (Mads Bryde Andersen, fagredaktør), Den Kommenterede Retsplejelov, 4. udgave (Bernhard Gomard, medredaktør), Scandinavian Studies in Law (Bernhard Gomard, dansk redaktør), Ugeskrift for Retsvæsen, litterær afdeling (Mogens Koktvedgaard, ansvarshavende redaktør), Nordiskt Immaterielt Rättsskydd (Mogens Koktvedgaard, dansk redaktør), Retfærd (Henrik Zahle, medlem af redaktionskomitéen).

Gæster og rejser:

Mads Bryde Andersen har været på studierejser til New York University, Columbia University, George Washington University, University of Maryland samt Max Planck Institut für Urheberrecht i München.

Hans Gammeltoft-Hansen har været inviteret til Max-Planck-Institut für Strafrecht und Strafprozessrecht i Freiburg i Br. i perioden 29/8-9/9 1986 og har i forbindelse med besøget holdt gæsteforelæsning om flygtninge- og asylret. Desuden er der holdt gæsteforelæsning ved Europarådets kollokvium vedr. flygtninge og asylret i Lund den 15/9-17/9 1986.

Bernhard Gomard har været gæsteforsker ved Christian Albrechts Universität i Kiel i oktober kvartal 1986.

Preben Stuer Lauridsen har været gæsteforsker ved universitetet i München i 1985-1986.

Lars Adam Rehof har været på studieophold i Cambridge (England) i foråret 1986, på studierejse til Forschungsstelle für Arzt- und Arzneimittelrecht i Göttingen sommeren 1986. Har holdt forelæsning ved et 10th Annual Meeting i European Society for Paediatric Neurosurgery, forelæsning ved møde om racisme i Europe arrangeret af svensk Røde Kors, bragt et indlæg på nordisk møde om menneskerettighedsforskning i Bergen og holdt forelæsning ved nordisk Amnesty International lærerseminar om menneskerettighedsundervisning m.m.

Anita Rønne har deltaget i et forskningsprojekt om de forskellige samarbejdsformer mellem stater og de private olieselskaber sammen med 6 norske forskere. Projektet finansieres af olieselskabet Mobil og er under ledelse af Nordisk Institut for Sjørett. I den forbindelse er der foretaget 2 rejser til Oslo i maj og december af hver 1,5 uges varighed. Der er holdt 2 foredrag ved Nordisk Ministerråds seminar i Reykjavik den 12. og 13. november 1986. Endelig er der deltaget i et juridisk olie- og gasseminar i Bergen d. 2-4. december.

Per Håkon Schmidt har været på studierejse til Duke University og til Washington i USA og på en studierejse til Institut for Rettsinformatikk i Oslo i foråret 1986.

Lise Skovby har været på studierejse til Nordisk Institut for Sjørett i Oslo og deltaget i det XII nordiske søretsseminar i Åbo.

Ditlev Tamm har holdt gæsteforelæsning ved Frankfurts Universitet i september 1986.

Instituttet har haft besøg af senior lecturer John Chrook, Cambridge og professor Hans Ankum, Amsterdam.

Henrik Zahle har holdt gæsteforelæsning ved Bergens Universitet i maj 1986.

Publikationer:

Christensen, B.: Kommissionsdomstolene og Forvalt-

- ningen. Nordisk administrativt Tidsskrift 2, s. 25, København 1986.
- : Domstolsprøvelse vedrørende expropriationserstatningens størrelse. Samfund Rett Retfærdighed festskrift til Torstein Eckhoff, Anders Bratholm, Torkel Opsahl, Magnus Aarbakke, s. 15, Oslo 1986.
- Christensen, G.R.: Ændringer til Niels Ørgaards Konkursret. Proces 1, s. 143-90, København 1986.
- Dübeck, I.: Poor Women's criminality in 18th Century Denmark and Norway. Aspects of Poverty in Early Modern Europe II, Thomas Riis, s. 193-205, Odense 1986.
- Gammeltoft-Hansen, H.: Ændringer i asylproceduren. Juristen 5. februar, s. 16, København 1986.
- : Dansk asylpolitik. Dansk Udenrigspolitisk Årbog 1985, Dansk Udenrigspolitik Institut, s. 548, København 1985.
- Gammeltoft-Hansen, H.: Ændringer i asylproceduren. Juristen 2, s. 17, København 1986.
- : Folkekirkens styrelsesforhold-juridisk belyst. Føenix 3, s. 140-51, København 1986.
- Gomard, B.: Revisors Ansvar. Managements Erhvervspolitiske Forum 18, s. 25, København 1986.
- Lauridsen, P.S.: Caveat Legens. Ugeskrift for Retsvæsen 3, s. 172-77, København 1986.
- : Kelsen og Ross. Samfund, Rett, Retfærdighed. Festskrift til Rostein Eckhoff, Anders Bratholm m.fl., s. 681-99, Oslo 1986.
- : Anmeldelse af Gunnar M. Kjenner (red.): Idrett og Jus (Oslo 1984). Tidsskrift for Rettsvitenskap 1986, s. 426-29, Oslo 1986.
- Rehof, L.A.: Kernevåbenfri Stræder? – Norden som kernevåbenfri zone de danske stræder og folkeretten. København 1986, 44 s.
- : Domstolsprøvelse af det offentlige serviceniveau vedrørende lægebehandling. Ugeskrift for Retsvæsen 17, s. 139-44, København 1986.
- : Uddannelsespolitikken under lup. Information og Debat 7, s. 7, Århus 1986.
- , Bruun, J.R.: Arbejdsgiveres registrering af ansattes telefonsamtaler. Juristen 3-1986, s. 103-17, København 1986.
- : Den politiske baggrund for dansk u-landsbistand. Mellemfolkeligt Samvirke Biblioteksnyt 10, s. 2-3, København 1986.
- : Dødsriterier. Ugeskrift for Retsvæsen 40, s. 305-23, København 1986.
- , Bruun, J.R.: Lovindgreb i kollektive overenskomster m.v. og internationale forpligtelser. Juristen 9, s. 313-30, København 1986.
- : Anmeldelse af Dijk og Hoof: "Theory and practice of the European Convention on Human Rights". Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 5, s. 467-68, København 1986.
- : Nordiske perspektiver i menneskerettigheds-arbejdet – nogle aktivitetsforslag. Mennesker og Rettigheder 4, årg. 4., s. 57-58, Oslo 1986.
- : Ro om bistandspolitikken. Kontakt 3, 1986/87, 3. årg., s. 42-43, København 1986.
- Schaumburg-Müller, P.: Videnskabeligt personales ophavsretlige stilling. Nordiskt Immateriellt Rättsskydd Häfte 3, s. 282-91, Stockholm 1986.
- Tamm, D.: Un paralelo nordico de la obra alfonsina: LA legislacion del Rey Valdemar II de Dinamarca. Espana Y Europa, un pasado juridico comun, Instituto de Derecho Comun, Murcia, s. 81-100, Murcia, Spanien 1986.
- : Tale i Højesteret torsdag den 6. marts 1986. Juristen 5, s. 161-67, København 1986.
- : Af Højesterets historie i 325 år. Ugeskrift for Retsvæsen Særudgave (Højesteret 1661-1986), s. 13-32, København 1986.
- : Juridisk eksamen i 250 år. Ugeskrift for Retsvæsen B 3, s. 41-42, København 1986.
- : Mæth logh skal land byggæs. Festschrift für Hans Thieme, Karl Kroeschell, s. 127-38, Sigmaringen 1986.
- : Pufendorf und Dänemark. Samuel von Pufendorf 1632-1982, Institutet för Rätthistorisk Forskning grundat av Gustav och Carin Olin, s. 81-89, Lund 1986.
- : Kejserdømmets antijødiske lovgivning i det 4. århundrede. Judendom och kristendom under de första århundradena, Sten Hidal m.fl. (red.), s. 173-89, Oslo 1986.
- Zahle, H.: Dansk forvaltningsret 5. København 1986, 304 s.
- Zahle, H.: Dansk forvaltningsret 4. København 1986, 184 s.
- : Dansk Forvaltningsret 3. København 1986, 365 s.
- : Dansk forvaltningsret 2. København 1986, 299 s.
- : Dansk Forfatningsret I. København 1986, 1:347 s.
- : Polycentri i retskildelæren. Festschrift til Torstein Eckhoff, A. Bratholm, T. Opsahl, M. Aarbakke (red.), s. 752-56, Oslo 1986.
- : Gælder menneskerettighederne for unge? Dansk Pædagogisk Tidsskrift 1, s. 4-7, København 1986.
- : Den danske grundlov og menneskerettighederne. Det danske menneskerettighedsprojekt, Dansk Røde Kors, s. 14-19, København 1986.
- Ølgaard, A., Andersen, P.N., Christensen, B.: Fra monopollov til konkurrencelov, betænkning nr 1 075. København 1986, 377 s.

Mogens Koltvedgaard

2. Retsvidenskabeligt Institut B

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1976, da instituttet flyttede

til sine nuværende lokaler i Studiegården, Studiestræde 6. Institutet udspringer af Retsvidenskabeligt Institut, der blev oprettet i 1964. I februar 1973 flyttede en del af instituttet til lokaler i Studiestræde 10 og i sommeren 1973 blev denne afdeling gjort til et selvstændigt institut.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9,5.

Professorer: Ole Espersen (orlov på halv tid), Ole Krarup.

Lektorer: Henrik Bang, Peter Blume, Frederik Harhoff, Carsten Henrichsen, Peter Møgelvang-Hansen, Steen Rønsholdt.

Adjunker: Kirsten Ketscher, Henning Koch.

Seniorstipendiat: Hanne Petersen.

Kandidatstipendiat: Gerd Battrup, Carsten Hyttel. Eksterne lektorer: Niels Bak, Jens Christensen, Lene Pagter Kristensen.

Manuduktører: Jette Andersen, Peter Carpentier, Jesper C. Christensen, Poul Holm, Bjørn Juell-Sundbye, Mogens Kroman, Erik Larsson, Jep Loft, Louis B. Nielsen, Ove Lykke Nielsen, Michael Sahl Nielsen, Troels Nørgaard, Finn Overgaard, Carsten Raasteen, Michael Rasmussen, Hugo Steinmetz, Thomas Vestergaard.

TAP: Antal årsværk: 3,75.

Annie Bruhn, Grethe Cramer, Kirsten Ehlers, Mariann Helbrandt, Rut Hynne.

Forskningsvirksomhed:

Institutets undervisning dækker årsprøvefagene Indledning til formueretten (1. årsprøve), Stats- og forvaltningsret, Folkeret (2. årsprøve) og Juridisk informationsøgning samt en række kursusfag (Arbejdsmarkedets retsforhold, EF-ret, Forvaltningslære, Kommunalret, Kvinderet, Socialret, Politiret). Institutets forskning vedrører primært to hovedområder. For det første den offentlige forvaltning dels med henblik på en beskrivelse af de retlige krav der stilles til forvaltningen (forvaltningsret), dels om forholdet mellem forvaltning og samfundsstruktur (forvaltningslære). For det andet arbejdsret og arbejdsmarkedsforhold. Her behandles lønarbejdernes retlige stilling i de private og offentlige arbejdsforhold.

1. Offentlig forvaltning

1.1 Kommunalret

Der er arbejdet med problemstillinger vedrørende stats kontrol med kommunerne. Som et vigtigt delproblem behandles kommunalbestyrelsesmedlemmers habilitet og de retsregler, der sigter mod at afskære usaglige interesser fra at få indflydelse på de afgørelser/beslutninger, der hidrører fra myndighederne.

Som baggrund for arbejdet peges der på den forvalt-

ningsstruktur, hvis forhold habilitetsreglerne sigter mod at regulere. Traditionelt udøves forvaltningsvirksomhed typisk af hierarkisk opbyggede forvaltningsenheder, som personelt er karakteriseret ved særlig sagkundskab, faglig uddannelse og fast ansættelse. Disse træk er ved at blive udvisket. Kommunaliseringen af dansk forvaltning vil – fuldt gennemført – få til resultat, at forvaltningsvirksomhed der kan henføres til en enkelt kommunes geografiske afgrænsning, skal henlægges under kommunens kompetence. Det betyder, at forvaltningsmyndigheden udøves af personer, som ikke har et upolitisk forhold til deres arbejde, men som tværtimod er valgt bl.a. på grundlag af en erklæret politisk holdning til det system og de ordninger de som kommunalbestyrelsesmedlemmer skal administrere. Hertil kommer, at hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem for den enkelte har karakter af bibe-skæftigelse, hvorfor vedkommende må forudsættes i fuldt omfang også at være engageret i erhvervsinteresser af privat karakter, tilmed i vidt omfang inden for den respektive kommunes relativt snævre geografiske grænser.

På baggrund heraf undersøges det, om – og i bekræftende fald i hvilket omfang og på hvilken måde – habilitetsgrundsætningernes indhold og kontrollen med deres overholdelse afspejler den stedfundne udvikling.

Projektet er afsluttet medio 1986 og indleveret til bedømmelse med henblik på erhvervelse af den juridiske doktorgrad (Steen Rønsholdt).

1.2 Kommunalt demokrati

Der arbejdes med problemstillinger vedr. det kommunale demokrati. Som et vigtigt delprojekt med arbejdstitlen »Ideen om det kommunale selvstyre« behandles den kommunale selvstyret.

Udgangspunktet for dette delprojekt er diskrepansen mellem den traditionelle forståelse af bestemmelsen i grundlovens § 82 om kommunernes ret til selvstyre, der – baseret på objektiv og især subjektiv fortolkning – stort set ikke antages at sætte andre grænser for den statslige regulering af kommunerne og deres virksomhed end, at der skal gives et vist nærmere ubestemt materielt selvstyre, og det kommunale selvstyres betydning i den liberale danske demokratiske tradition og herunder den vægt, som henvisninger til selvstyret har i den politiske debat.

Delprojektets hovedteser er i korte træk:

– At der i et internationalt kommunalretligt perspektiv lader sig udskille en række særlige og fælles hovedprincipper i de danske, vesttyske og svenske kommunalordninger.

– At den subjektive fortolkning af grl. § 82 for så vidt er absurd, idet bestemmelsen oprindeligt blev indføjet i junigrundloven af 1849 som løfteparagraf og knapt relaterede (kunne relatere) sig til noget eksisterende dansk kommunestyre.

– At de påpegede principper i de danske kommunalordninger alle har rod tilbage til de første egentlige kommunallove af 1857 og 1867/68, der da af rigsdagen blev set som en egentlig udmøntning af grundlovens løfteparagraf.

– At disse principper må inddrages i forståelsen af grundlovens selvstyret, hvilket understøttes af de almindelige fortolkninger i vesttysk og svensk teori om de vesttyske og svenske grundlovsbestemmelser om kommunalt selvstyre (Gerd Battrup).

1.3 Retsstaten

Retsstaten – Studier i samspillet mellem stat og individ i et samfund under forandring.

Projektet tilsigter generelt at klarlægge retsstatens idégrundlag og forskellige konkrete udformninger under skiftende tiders samfundsmæssige vilkår. Den praktiske forskningsinteresse knytter sig dels til identifikationen af de retssikkerhedsproblemer, der er forbundet med denne statsform under nutidens omskiftelige samfundsforhold, og dels til fastlæggelsen af de teoretiske og praktiske muligheder for at videreudvikle retsstatens politiske muligheder for at videreudvikle retsstatens politisk-administrative institutioner og praktikker i overensstemmelse med de ændrede samfundsforhold og forestillinger om statsstyrets samfundsmæssige funktion i fremtiden.

Grundlæggende antages det, at den retsstatslige konstruktion er behæftet med nogle indre modsætninger, som har rod i de modstridende interesser af materiel art, som statsstyret skal varetage i et moderne velfærdssamfund. Videre antages det, at disse modsætninger skærpes i en situation som den aktuelle, hvor samfundsforholdene undergår dybtgående forandringer. Overvindelse af disse modsætninger kræver en videreudvikling af retsstatens institutioner og praktikker af i princippet samme art som den, der allerede har fundet sted med dannelsen af den sociale retsstat fra begyndelsen af dette århundrede. Som en mulig arvtaget for socialstaten, der modsvarer nutidens krav, fremhæves »miljøstaten« som betegnelse for en statsform, der i højere grad muliggør en foregribelse af de sociale problemer i et ligeværdigt samspil med borgere og virksomheder (Carsten Henriksen).

1.4 Retten til selvbestemmelse

Tværs over det arktiske og nordatlantiske område findes en række oprindelige folk eller folk, der geografisk, etnisk og kulturelt er adskilt fra resten af befolkningen i de nordiske lande og Nordamerika. Fælles for disse er deres krav om selvstyre/selvbestemmelse over egne anliggender – et krav der i vid udstrækning er udmøntet i forskellige selvstyreordninger med varierende grader af retlige beføjelser og institutionelle strukturer. – Disse folk og de selvstyreordninger der er skabt omkring dem kaldes med en fælles betegnelse for det arktiske og nordatlantiske områdes »små nationer«.

De små nationers tilknytning til de nordiske lande og Nordamerika hviler historisk på særlige traktater, på fredstraktater, eller på kolonisering af de pågældende territorier. Fælles for de selvstyreordninger der er skabt er, at de med forskellig styrke repræsenterer en afvikling eller i hvert fald en reorganisering af staternes hegemoni og kontrol over de små nationer. Ordningerne kan derfor karakteriseres som afkoloniseringens eller reorganiseringens retsform, og projektet går ud på at opstille en teori om denne retsforms materielle baggrund og funktion, samt hvorledes den påvirker såvel folkeretten som de nationale forfatningssystemer.

Udgangspunktet er undersøgelsen af det grønlandske og det færøske hjemmestyrers stats- og folkeretlige status – herunder behandlingen af Danmarks forfatningsretlige rigsenhed efter indførelsen af hjemmestyre i de oversøiske rigsedele. I tilknytning hertil inddrages samernes og de nordamerikanske inuits stilling belyst både efter folkeretten og national forfatningsret (Frederik Harhoff).

1.5 Politiet under besættelsen

Undersøgelsen, der er i værksat efter anmodning fra Politihistorisk Selskab, udføres sammen med seniorstipendiat, lic. phil. Henrik Stevnsborg.

Formålet med undersøgelsen er at analysere det danske – navnlig det københavnske – politis situation og udvikling fra 1938-1947. Undersøgelsen hviler navnlig på en gennemgang af det samtidige kildemateriale fra forskellige arkiver.

Kildematerialet vedrører tre sagstyper: Sager af mere generel karakter, der belyser politiets organisation, funktioner og beføjelser, herunder tillige personale spørgsmål samt denne organisations relationer til besættelsesmagten. Sager vedrørende spionage, sabotage og Zersetzung. Sager vedrørende visse sammenlutninger, offentlige forsamlinger, gadeuro, slagsmål, fornærmelser, forulempelser og vold (Henning Koch).

2. Arbejdsret og arbejdsmarkedsforhold

2.1 Arbejdsret

I fortsættelse af flere års kritiske analyser af det arbejdsretlige apparat arbejdes der dels på en samlet analyserende fremstilling af Arbejdsrettens – og de dertil knyttede organers og organisationers – funktionsmåde, dels med en specialundersøgelse af spørgsmålet om den retlige betydning af et eventuelt bortfald af Hovedaftalen (Ole Krarup).

2.2 Sikkerhed og samarbejde

Hensigten med projektet er at tilvejebringe en analyse af de retlige institutioner på arbejdsmiljøområdet og deres indbyrdes samspil samt af retsudviklingen og retstilstanden på området, herunder de manglede

forhold der regulerer det. I projektet indgår bl.a. en undersøgelse af de midler, som anvendes til at regulere området med såsom bekendtgørelser, anvisninger, vejledninger, informationsmateriale m.v. – deres retsvirkning og indbyrdes forhold. Endvidere foretages på baggrund af en analyse af konkrete administrative afgørelser en undersøgelse af de faktorer, som er bestemmende for det sikkerhedsniveau, som fastlægges på området (Carsten Hyttel).

2.3 Aftaleregulering

Manuskript færdiggjort til en bog med titlen »Ledelse og loyalitet. Kollektiv arbejdsret i den offentlige sektor« (udkommer i begyndelsen af 1987).

Der er påbegyndt et nyt forskningsprojekt med titlen »Aftaleregulering af arbejds- og lønvilkår – særligt med henblik på offentligt ansatte kvinder«. Den første undersøgelse af den fagretlige praksis i sager vedr. offentlige arbejdsgiver viste, at kvindedominerede organisationer sjældent optræder som parter i disse sager. – Ikke desto mindre udgør kvinder 70 pct. af de overenskomstsansatte i den offentlige sektor.

Hensigten med dette forskningsprojekt er at undersøge, i hvilket omfang reguleringen af ansættelsesvilkårene afspejler kvinders behov for at kunne kombinere betingelserne for udførelsen af lønarbejdet med betingelserne for udførelsen af det ulønnede arbejde. – Det vil derfor være nødvendigt at undersøge de kollektive overenskomster nærmere. Dels med henblik på i hvilket omfang de er præget af kønsdominansen hos lønmodtagerparten, af arbejdets karakter og af arbejdsgiverens karakter. Og dels med henblik på en beskrivelse af, hvilke forhold der særlig reguleres f.eks. vedr. arbejdstiden og dens placering, vedr. behovet for frihed i forbindelse med børns og andre omsorgstrængendes pasning i almindelighed og ved sygdom m.m.

Endelig er det hensigten at undersøge forskellige typer og niveauer af regulering. Udover de kollektive overenskomster drejer det sig om lokaloverenskomster, lokale arbejdsretlige kutyper og praksis, og faktiske måske mere individuelle ordninger og arrangementer. Til dette formål vil det være nødvendigt udover gennemgang af eksisterende aftaler at forsøge at fremskaffe viden gennem interviews med relevante personer (Hanne Petersen).

3. Andet

3.1 Offentlig børnepasning

Projektet er et kvinderetligt projekt, dvs. en del af den nye retsvidenskabelige disciplin, der undersøger sammenhænge mellem kvindekøn og ret. Den offentlige børnepasning forstås derfor i dette projekt som en kvinderelateret social service.

Den offentlige børnepasning indgår som et væsentligt led i kvinders retsstilling placeret på den ene side i forhold til kvinders traditionelle ret og pligt til at passe

egne børn og på den anden side som et led i kvinders tilknytning til arbejdsmarkedet.

De problemstillinger der tages op er: Planlægning og tilvejebringelse af pasningstilbud, visitation, opsigelse og flytning, betalings spørgsmål samt reguleringen af børnepasningens indhold. Grundlaget for undersøgelsen er områdets regelstruktur samt først og fremmest den administrative praksis (i ankenævn, ankestyrelse og socialstyrelse) (Kirsten Ketscher).

3.2 Forbrugerrret

Der arbejdes fortsat på et større projekt om den nærmere udformning af og samspillet mellem de forskellige former for civil- og offentligretlig regulering, som tilsigter at beskytte individuelle forbrugere og at varetage kollektive forbrugersinteresser.

Sideløbende med undersøgelsen af disse almene spørgsmål arbejdes med specialproblemer vedr. den forbrugerretlige regulering inden for pengeinstitutsektoren (Peter Møgelvang-Hansen).

3.3 Procesret – Tvangsfuldbyrdelse

Der arbejdes fortsat med en undersøgelse af konkurslovens regler om gældssanering med henblik på dels udarbejdelse af en engelsksproget afhandling (sammen med lektor Susanne Mulvad, Odense Universitet) dels på lidt længere sigt en fremstilling af gældssaneringsreglerne og deres anvendelse i praksis.

I tilknytning til deltagelse i en arbejdsgruppe nedsat af Retsplejerådet været beskæftiget med spørgsmålet om ændring af retsplejelovens regler om fagedforbud (Peter Møgelvang-Hansen).

3.4 Ret og samfund

En kritisk – delvis materialistisk inspireret – analyse af rettens samfundsmæssige funktion, herunder den juridiske metode, rettens styringsmuligheder og (omvendt) rettens afhængighed af de herskende samfundøkonomiske forhold, samt endelig en diskussion af de forskellige juristroller (Ole Krarup).

3.5 Regelformidling

Der arbejdes på en undersøgelse af den del af den retlige kommunikationsproces, hvis genstand er formidling af bindende retsregler. Undersøgelsen inddrager de generelle spørgsmål om, hvilke tilgængelighedsfaktorer der har betydning for regelformidlingen. Disse spørgsmål belyses ved den historiske udvikling i de formelle regler for formidling af regler, der i dag findes i lovtidendeloven. I denne forbindelse inddrages også reglernes form, dvs. først og fremmest regelsproget. En række mere traditionelle problemstillinger i forbindelse med reglers kundgørelse søges belyst under en informationssynsvinkel. Endelig drøftes anvendelse af datateknologi i form af juridiske databaser som baggrund for retspolitiske overvejelser i relation til en forbedring af det juridiske informationssystem (Peter Blume).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Frederik Harhoff: redaktionssekretær for Nordic Journal of International Law.

Kirsten Ketscher: redaktionsmedlem af Årbog for Kvinderet; redaktionsmedlem af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Ole Krarup: medudgiver af Arbejdsretlig Forskningsfonds serie Lighed for Loven.

Hanne Petersen: hovedredaktør af Retfærd.

Steen Rønsholdt: redaktionsmedlem af Retfærd.

Rejser:

Peter Blume: Studierejse til Oslo 22.-26. (september).

Frederik Harhoff: Deltog i Europarådets kolloquium om flygtninge og asylsøgere i Lund, september. Deltog som gæsteforelæser på 5th Inuit Studies Conference, Montreal, Canada, (oktober).

Kirsten Ketscher: Deltaget i European Conference of Critical Legal Studies: »Feminist Perspectives on law« (april). Konference i Umeå (august) om »Ret og styring«. Konference i Basel (november) om »Reproduktionsteknologi«.

Ole Krarup: Studieophold på Harvard Law School, USA maj-juni. Foredrag på Norsk retspolitisk Forenings Jentesheim-seminar (september).

Hanne Petersen: Deltaget i European Conference of Critical Legal Studies med temaet »Feminist Perspectives on Law« (april). Deltaget i XI World Congress of Sociology i Dew Delhi, Indien (august). Deltaget i konference i Umeå (august) om »Ret og styring«. Deltaget i 7. World Congress i International Industrial Relations association i Hamburg (september).

Steen Rønsholdt: Deltaget i konference i Umeå (august) om »Ret og styring«.

Kollegiale organer:

Peter Blume: Institutbestyrer; Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd (til 1/12); Det retsvidenskabelige Fagråd (fra 1/12); Det retsvidenskabelige Studienævn; Konsistoriums biblioteksudvalg.

Grethe Cramer: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd (fra 1/12).

Carsten Henriksen: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsstudienævn.

Rut Hynne: Det retsvidenskabelige Fagråd.

Kirsten Ketscher: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsudvalg's Lokaleudvalg; Det samfundsvidenskabelige Fakultets udvalg for koordinering af kvindeforskning; Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd (fra 1/12); Det retsvidenskabelige Fagråd (fra 1/12). Det samfundsvidenskabelige Fakultetsstudienævn (til 1/12).

Ole Krarup: Det retsvidenskabelige Fagråd (til 1/12).

Peter Møgelvang-Hansen: Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd (til 1/12); Det samfundsvidenska-

belige Fakultetsstudienævn; medlem af det af Det retsvidenskabelige Studienævn nedsatte udvalg vedr. forberedelse af den formueretlige undervisning efter den snarlige studiereform.

Steen Rønsholdt: Det retsvidenskabelige Fagråd.

Publikationer:

Blume, P., Holt, E.: Rets-og Forvaltningsinformation. Kilder 2. udg. København 1986, 10 s.

–: Juridisk Informationssøgning. 2. udgave. København 1986, 136 s.

–: Restinformatiske indlæg III. Retsvid. Institut B. Studier 12, s. 1-72, København 1986.

–: Retsinformationssamfundet. København 1986, 253 s.

–: Anvendelse og formidling af juridisk litteratur. Ugeskrift for Retsvæsen 21, s. 166-71, København 1986.

–: Data Retrieval and the Legal System. Yearbook of LAW Computers and Technology 2, s. 64-79, London 1986.

–: Godt forslag om ophavsret til EDB. Djøf-Bladet 8, s. 21-22, København 1986.

–: Debatten vil blive præget af den bog. Djøf-Bladet 7, s. 19, København 1986.

–: EDB-kriminalitet. Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 11, s. 68-72, København 1986.

–: Soviet Law and Soviet Reality. Nordisk Tidsskrift for international Ret Vol 54, Fasc 3-4, s. 91-93, København 1986.

–: Mængden af registre er overvældende. Djøf-bladet 2, s. 19-20, København 1986.

–: Den nye teknologiske betydning for retssystemet. Juristen 1, s. 1-15, København 1986.

–: Et lovforklkningsproblem. Ugeskrift for Retsvæsen 36, s. 278-79, København 1986.

–: Anmeldelse af Dansk juridisk Bibliografi 1981-84. Ugeskrift for Retsvæsen 34, s. 252-53, København 1986.

–: Medvirker til styrkelse af det nordiske samarbejde. Djøf-bladet 1, s. 27-28, København 1986.

–: Søgning i udenlandske databaser. DF-Revy 8, s. 158-59, København 1986.

–: Er politiet politisk? Djøf 20, s. 22-23, København 1986.

–: Biblioteksmæssige synspunkter. Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 13, s. 1-29, København 1986.

–: Edb-kontrakter-et unikt område? NORDISK Årsbok i Rättsinformatik 1986, Cecilia Magnusson, Olav Torvund, s. 22-35, Stockholm 1986.

–: En vudering af registerforlaget af 8.10.1986. Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 16, s. 1-18, København 1986.

–: Lovforslag er en bombe under pressens informationssystemer. Dansk Presse 9, s. 15-16, København 1986.

–: Omsætning af dataprogrammer. Juristen 10, s. 381-89, København 1986.

- Harhoff, F.: Folkeretten og masseødelæggelsesvåben. København 1986, 64 s.
- : EF-pakken og Den europæiske Sammenslutning. Det retsvidenskabelige Institut B's Årsberetning 1985, s. 45-55, København 1986.
- : Institutions of Autonomy. Nordisk Tidsskrift for International Ret Vol. 55, 1-2, s. 31-41, København 1986.
- : Le Statut Juridique du Régime d'Autonomie Interne du Groenland. "INTER-NORD", Revue Internationale d'Etudes Arctiques et Nordiques 17, s. 203-10, Paris 1985.
- : Den grønlandske Råstofordning. Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 7, s. 1-43, København 1985.
- Henrichsen, C.M.: Frikommuneloven og forvaltningsprocesloven. Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 11, s. 9-16, København 1986.
- : Frikommuneprojektet i moderniseringssammenhæng. Retsvidenskabeligt Institut B, Studier 15, s. 1-30, København 1986.
- : Rettelser og ændringer til 1985-udgaven af Kilder til studiet af offentlig ret, Del V. Institutpublikation 1986, 82 s.
- : Kilder til studiet af off. ret, Del I-V. I: Retskilder og retsteori. II: Statsretlige emner. III: Forvaltningsretlige emner. IV: Retsikkerhed og effektivitet. V: Bilagssamling: Love og betænkninger. Institutpublikation 1985, 644 s.
- Ketscher, K.: Refleksiv ret – hendes og hans retfærdighed. Retfærd 32, s. 30-35, København 1986.
- : En generel svækkelse af kvindernes retsstilling. Nyt fra Mødrehjælpen 1, s. 1-4, København 1986.
- : Strategies in Women's Law. Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 14, s. 19-22, København 1986.
- : Materialesamling til kursusfaget socialret, forårssemestret 1986. København 1986, 111 s.
- : Materialesamling til kursusfaget kvinderet efterårssemestret 1986. København 1986, 71 s.
- : Domme og afgørelser vedr. ligebehandlingsloven, ligelønsloven og barselsorlovsloven. København 1986, 108 s.
- : Dagforanstaltninger for børn. Nordplan KR 1985:3, s. 31-48, Stockholm 1986.
- : Offentlig børnepasning. Retfærd 33, s. 74-87, København 1986.
- : Ligestilling, ligeret og kvinder – om kvinder, der vil det, de skal. Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 11, s. 17-24, København 1986.
- : Feminist Perspectives on Law (ed. Kirsten Ketscher). Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 14, s. 1-32, København 1986.
- : Skat på kærester. Social Reyv 4-5, s. 42, København 1985.
- : Kvinderetlig skriftserie – Årbog for Kvinderet – en litteraturoversigt. Retfærd 31, s. 108-12, København 1985.
- Koch, H.: Politiforskning og – uddannelse i Holland. Tidsskrift for Dansk Polit 5, s. 145-150, København 1986.
- : Demokrati-slå til. Retsvidenskabeligt Institut B's studier nr. 11. Årsberetning 1985 11, s. 38-44, København 1986.
- : Politiets Paradokser. POLITIET i virkeligheden. En debatbog om politi og ungdom, Ida Koch (red.), s. 16-24, København 1986.
- , Stevnsborg, H., Christensen, J.: Hurra, hurra, hurra. Fortid & Nutid Bd. XXXIII, hft. 3, s. 204-07, København 1986.
- : Politiets ressourcer og struktur. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 38, s. 11-19, København 1986.
- Krarup, O.: Forslag til ny Hovedaftale. København 1986, 20 s.
- Møgelvang-Hansen, P.: Markedsret og forbrugerbeskyttelse. (Udg. Retsvidenskabeligt Inst. B). Institutpublikation 1986, 292 s.
- Petersen, H.: Velfærdsstatens håndlangere i arbejdsretlig belysning. Retsvidenskabeligt Institut B 11, Årsberetning 1985, s. 25-32, København 1986.
- : Sexuel chikane – arbejdsvilkår for kvinder? Retfærd 32, s. 36-47, København 1986.
- : Industrial relations in the public sector in a feminist perspective. Retsvidenskabeligt Institut B. Studier 14, s. 23-27, København 1986.

Peter Blume

3. Retsvidenskabeligt Institut C

Stab:

VIP: Antal årsværk: 14.

Professorer: Isi Foighel (orlov), Claus Gulmann, Anders Vinding Kruse, Lars Nordskov Nielsen, Erik Siesby, Henning Skovgaard, Finn Taksøe-Jensen.

Lektorer: Bo von Eyben, Holger Hansen, Svend Gram Jensen, Joseph Lookofsky, Vibeke Vindeløv.

Adjunkter: Linda Nielsen.

Kandidatstipendiater: Kaare Bangert, Per Lachmann, Ivan Sørensen.

Eksterne lektorer: Hans Christian Abildtrup, Leif Arnesen, Jens Drejer, Morten Engler, Karsten Hagel-Sørensen, Flemming Kragh Hansen, Tyge Lehmann, Laurids Mikaelson, Jacob Nørager-Nielsen, Allan Pedersen, Jesper Vorstrup Rasmussen, Thomas Rørdam, Charlotte Klenow Schydt, Søren Theilgaard, Christian Trønning, Peter Taarnhøj, Bo Vesterdorf, John Vogter.

Manuduktører: Lisbeth Christensen, Jens A. Dinesen, Christian Emmeluth, Filip Facius, Arne Hansen, Merete Helle Hansen, Nina Holst-Christensen, Anders Jensen, Ingrid Brix Jensen, Kim Jybæk, Torkil

Justesen, Ida Langermann, Anne-Marie Larsen, Lars Bay Larsen, Henrik Legarth, Helle Lindegaard, Anders Linnet, Inger Stokvad Loft, Dorte Mogensen, Jørgen Molde, Jette Nordam, Jesper Müller, Lars Adam Rehof, Johan Martini Reimann, Michael Ser-ring, Christian Sinding, Mikael Sjøberg, Sune Svendsen, Michael Svane, Henrik Dahl Sørensen, Henrik Teide, Hans-Olaf Tingleff, Michael Thyrring, Janne Verstege, Susanne Waage, Niels Østergaard.

TAP: Antal årsværk: 3,4.

Jytte Hvidsø, Pia Jerle, Ingrid Meisling, Jeanne Muldgaard, Kirsten Rosted, Metter Willer, Bodil Knudsen.

Forskningsvirksomhed:

Medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed ligger hovedsagelig – men ikke udelukkende inden for følgende retsvidenskabelige fagområder: formueret, skatteret, folkeret og EF-ret samt person-, familie- og arveret. En væsentlig del af medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed består i at tilvejebringe lærebøger, materialesamlinger m.v. som grundlag for undervisningen i en række hovedfag i det juridiske studium (person-, familie- og arveret på 1. årsprøve, folkeret og EF-ret på 2. årsprøve, obligationsret og ejendomsret på 4. årsprøve) samt bl.a. kursusfagene skatteret og international privatret.

1. Formueret

1.1 Videreførelse af arbejdet med bearbejdning og analyse af datamaterialet til en retssociologisk undersøgelse af erstatningsrettens og andre kompensations-systemers funktion ved ulykker med personskaade. Der er løbende blevet udarbejdet rapport om undersøgelses resultater; arbejdet hermed forventes afsluttet i løbet af foråret 1987. – Som konsulent for den af indenrigsministeriet nedsatte arbejdsgruppe vedrørende en dansk patient- og lægemiddelforsikringsordning udarbejdet en række oplæg, der indgår i den af arbejdsgruppen i juni 1986 afgivne rapport om patient- og lægemiddelforsikring.

Konsulentarbejdet er herefter blevet fortsat vedrørende udarbejdelse af det lovforslag, som forberedes på grundlag af arbejdsgruppens rapport. – Til det 31. nordiske Juristmøde i Helsingfors, 1987, er der blevet udarbejdet referent-indlæg om emnet: Tillægserstatning på grund af uforudset skadeudvikling – i erstatningsretlig, forsikringsretlig, og ekspropriationsretlig sammenhæng. – Endelig er der til 11. udgave af Karnovs Lovsamling blevet udarbejdet kommentarer til en række erstatningslove, især erstatningsansvarsloven og lov om erstatning til ofre for forbrydelser (Bo von Eyben).

1.2 Videreførelse af retsvidenskabelig undersøgelse vedrørende sælgers og købers retsstilling, herunder in-

ternationalt køb. Undersøgelsen vil blive offentliggjort i bogform (herunder lærebogsform) og i en justitsministeriel betænkning. Endvidere foretaget en retsvidenskabelig undersøgelse af interrelationerne mellem de privatretlige erstatningskrav, forsikringsinstituttet, offentligretlige, reguleringer og foranstaltninger, herunder straffebestemmelser og sociale ydelser. Dele af undersøgelsen er offentliggjort i 4. udgave af »Erstatningsretten«, 1986, og i en justitsministeriel betænkning vedrørende erstatningsansvarsloven. Endelig skal nævnes en retsvidenskabelig undersøgelse af de erstatningsretlige problemer vedrørende professionsansvaret, hvoraf dele er offentliggjort, samt en retsvidenskabelig undersøgelse af erstatningsansvaret for miljøskader (Anders Vinding Kruse).

1.3 Udarbejdelse af en lærebog (offentliggjort i efteråret 1986) til et nyt kursusfag: »Comparative Commercial Law II: »International Litigation and Arbitration« (»CCL II«). Bogen er opbygget således, at den egner sig til undervisning efter »case method«. Den indeholder retssammenlignende materiale bl.a. om danske og udenlandske domstoles internationale kompetence/jurisdiktion, eksekution af udenlandske afgørelser, international voldgift, og lovvalgsspørgsmål. Det nye fag udbydes hvert andet semester, skiftevis med »CCL I: Contractual Obligations«, Udvidelsen af kursusfagsudbuddet er foretaget bl.a. af hensyn til den igangværende studiereform. Arbejdet med en komparativ analyse af det kontraktsretlige misligholdelsesbegreb og misligholdelsesbeføjelser er blevet videreført. Projektets grundmateriale (herunder flere hundrede indenlandske og udenlandske domme, artikler, mv.) er blevet organiseret og holdes ajourført i databaser. Forskningsresultaterne bearbejdes med henblik på offentliggørelse af en større retssammenlignende afhandling. Projektet, der især skal belyse kontraktserstatningens grundlag og omfang (bl.a. iht. de danske, amerikanske og internationale købelove) ventes færdiggjort i 1987 (Joseph Lookofsky).

1.4 Fortsat arbejde på en lærebog i international privat og procesret, indsamlet materiale og skrevet om overholdelse af menneskerettigheder inden for Helsingforsaftalens rammer (Erik Siesby).

1.5 Fortsat arbejde med en revision af lærebøgerne i faget ejendomsret. En delstudie blev offentliggjort i 1986 i Ugeskrift for Retsvæsen. Sideløbende hermed forberedes en ny fremstilling af den danske skatteret (medforfatter). Manuskript til en del af værket forventes færdigt til publikation ved udgangen af 1987 (Henning Skovgaard).

1.6 Publikation af en bog med titlen »Virksomhedsforsikring«. En introduktion til forsikringsretten og udvalgte virksomhedsforsikringer – bl.a. erhvervsfor-

sikring og erhvervsansvar- og produktansvarsforsikring. Endvidere et projekt med titlen »Den private syge- og ulykkesforsikring«. Formålet er at give en samlet fremstilling af dette forsikringsretlige emne, på grundlag af de danske forsikringssekskabers standardiserede forsikringsbetingelser, med bidrag fra norsk og svensk forsikringsret på området (Ivan Sørensen).

2. Folkeret og EF-ret

2.1 Projekt vedrørende den retlige regulering af havets levende rigdomskilder. Projektets titel er »Fiskerirettigheder inden for folkeret, EF-ret og dansk national ret«. Som et led i projektet er der etableret et samarbejde med de relevante statslige myndigheder og private interesseorganisationer. Hovedformålet med projektet er at behandle de praktiske retskonflikter inden for reguleringen af dansk fiskeri. Herunder også de særlige problemer fiskeriets internationale karakter medfører. Der lægges specielt vægt på de ofte komplicerede retlige problemer, der kan opstå i forholdet mellem de forskellige internationale retssystemer og dansk national ret (Kaare Bangert).

2.2 Fortsatte studier inden for folkeretten med henblik på udarbejdelse af ny lærebog i folkeret. Han har afsluttet en afhandling om forholdet mellem dansk ret og folkeretten, og har forsket i betydningen af ændringerne i EØF-traktaten (»EF-pakken«) (Claus Gulmann).

2.3 Fortsat arbejde med en afhandling om GrL. § 20 og de begrebsmæssige og statsretlige problemer som overnationalt samarbejde giver anledning til (Per Lachmann).

3. Offentlig ret

3.1 Fortsat arbejde med undersøgelse af den ejendoms- og miljøretlige lovgivnings følger for ejers dispositioner over fast ejendom, herunder planlovgivningens retlige bindinger (Holger Hansen).

3.2 Forvaltningsprocessuelle spørgsmål, herunder forholdet mellem den nu gennemførte forvaltningslov og regeringens moderniseringsprogram. I forbindelse forstås hermed en undersøgelse vedrørende offentlig information (Lars Nordskov Nielsen).

4. Person- familie- og arveret

4.1 Fortsat arbejde på en afhandling med titlen, »Ægtefælleskifte – hvilke aktiver skal medregnes?« – Afhandlingen indeholder bl.a. en redegørelse for nordisk og tysk ret samt en uddybende fremstilling af pensionsrettighederens behandling på ægtefælleskifte. Endvidere udarbejdelse af et undervisningshæfte sammen med Vibeke Vindeløv: »Reglerne om fælles forældremyndighed«. I forbindelse med en anmeldelse af Örfjan Telemans bog: »Bodelning efter Åktskapskill-

nad« har hun udarbejdet en artikel: »Bodelning efter separation og skilsmisse – et par bemærkninger om forskel i retsstilling og retsudvikling i Sverige, Norge og Danmark«. Artiklen er godkendt til optagelse i Tidsskrift for Retsvidenskab. Samtidig er påbegyndt en bog om retsstillingen for ugifte samlevende sammen med Vibeke Vindeløv og Ingrid Lund-Andersen. Bogen forventes udgivet i 1987 (Linda Nielsen).

4.2 Arbejde med færdiggørelsen af en ny fremstilling af den danske arveret. Med udgangspunkt i en empirisk undersøgelse fra 1984 af hvilke testamentstyper der anvendes i praksis, er vægten i fremstillingen lagt der, hvor de praktiske problemer nu foreligger. Særlig bemærkelsesværdig er en massiv testamentsoprettelse til fordel for ægtefælle eller samlever på bekostning af livsarvinger. Fremstillingen, der er udgivet i november 1986, indeholder en lang række forslag til nyfortolkninger også inden for mere centrale arveretlige områder.

Yderligere arbejde på en ny fremstilling af den danske ægteskabsret og på en lærebog om civilretlig inhabilitet (Finn Taksøe-Jensen).

4.3 Færdiggjort en afhandling, »De økonomiske forhold mellem ugifte samlevende – dogmatik og retspolitik«. Fremstillingens formål er, at undersøge i hvilket omfang samlevende faktisk og retligt pålægges eller påtager sig et gensidigt økonomisk og personligt ansvar, at afdække de begrundelser og hensyn, som har ført til anerkendelsen af et medansvar og afvisning af et medansvar samt at vurdere, om disse begrundelser og hensyn er i overensstemmelse med en ligestillingsideologi. Det er fremstillingens tese, at retsstillingen for ugifte samlevende under samlivet stort set svarer til retsstillingen for ægtefæller, idet de ugifte samlevende pålægges et vidtrækkende gensidigt personligt og økonomisk ansvar, at dette gensidige ansvar ikke i særligt vidt omfang får gennemslagskraft ved formuefordelingen ved samlivsophævelse, hvorved retstilstanden adskiller sig væsentligt fra ligestillingsnormen ved separation og skilsmisse, samt at den manglende gennemslagskraft er udtryk for, at den ligestillingsideologi, som er grundlaget for ægteskabsretsvirkningsloven ikke er udtryk for en generel anerkendt ligestillingsopfattelse. Til sidst i afhandlingen foretages en konfrontation mellem den ligestillingsopfattelse, som ligger til grund for ægteskabsretsvirkningsloven og den ligestillingsopfattelse, som finder udtryk i loven. Der fremsættes forslag til ændring af ægteskabsretsvirkningsloven, hvorved den bringes i overensstemmelse med den bagved liggende ideologi (Vibeke Vindeløv).

5. Skatteret

Retskildelæren. En artikel (offentliggjort i skriftet »Retssystemets struktur og Kernepunkter i retskildelæren. To bidrag til den almindelige retslære«, (Aka-

demisk Forlag 1986)) beskæftiger sig bl.a. med retskildebegrebet og antallet af retskilder. Retskilderne defineres her som indbegrebet af de faktorer, som enhver, der ønsker at udtale sig på kvalificeret måde om retlige spørgsmål, skal eller kan tage i betragtning, forinden den pågældende afgiver sin udtalelse. Denne rummelige definition implicerer, at antallet af retskilder ikke kan angives eksakt. Det har været almindeligt antaget, at der gives fire og kun fire retskilder (lov, retssædvaner, præjudikat og forholdets natur), men en sådan begrænsning forekommer rent arbitrær. Der er intet til hinder for at anse f.eks. lovforarbejder, administrativ praksis, ombudsmandsafgørelser og den juridiske doktrin som retskilder i den forstand, at disse faktorer kan inddrages i de overvejelser, der går forud for enhver fagligt forsvarlig stillingtagen til retsspørgsmål. Nogen skarp grænse mellem skal-faktorer og kan-faktorer er det umuligt at drage. Et illustrerende eksempel udgør den af statsskattedirektoratet udgivne ligningsvejledning, der giver udtryk for direktoratets opfattelse af gældende praksis og i almindelighed skal følges af hensyn til kravet i skattestyrelseslovens § 14 om, at ligningen skal være ensartet over hele landet. I relation til ligningskommissioner, skatteråd og landskatteretten udgør ligningsvejledningen altså en skal-faktor, hvorimod i den relation til domstolene alene udgør en kan-faktor. – Det her omtalte arbejde udgør en forstudie til en fremstilling af skatterettens retskilder, der vil indgå i en ny fremstilling af skatteretten, som udarbejdes i samarbejde med professorerne Isi Foighel og Henning Skovgaard samt lektor, afdelingschef Jens Drejer (Svend Gram Jensen).

Redaktionsvirksomhed:

Claus Gulmann er redaktør for *Justitia* og Lars Nord-skov Nielsen er redaktør for *Juristen*.

Rejser og gæster:

Anders Vinding Kruse har holdt gæsteforelæsnings ved Stockholms Universitet i september 1986.

Claus Gulmann har arrangeret sommerkurser for amerikanske og europæiske studenter i samarbejde med Duke University, North Carolina og Capital University, Ohio.

Finn Taksø-Jensen har holdt foredrag på den i København afholdte 4. kongres om arvebiologiske bevismidler. Foredraget (6 sider) bliver trykt og udgivet på 14 sprog.

Bo von Eyben har deltaget i »International Colloquium on Compensation for Personal Injury, 16-19 June in Uppsala«, herunder udarbejdelse og forelæggelse af national rapport: »Compensation for Personal Injury – The Danish System in the Perspective of the Swedish Alternative«; rapporterne er under udgivelse i bogform.

Publikationer:

- von Eyben, B.: Behov for reformer i arbejdsskadeop-sikringen. *Samvirke* 5, s. 52-56, København 1986.
- : Erstatning og anden kompensation ved personska-de – i rettsociologisk belysning. *Nordisk Forsk-ringstidsskrift* 1, s. 34-42, København 1984.
- : Patient- og lægemiddelforsikring. Rapport fra den af Indenrigsministeriet nedsatte arbejdsgruppe vedrørende en dansk patient- og lægemiddelforsik-ringsordning. Patient- og lægemiddelforsikring, In-denrigsministeriet, s. 124, København 1986.
- Gulmann, C., Lachmann, P.: Ef-pakken – baggrund indhold og konsekvenser. København 1986, 55 s.
- Gulmann, C.: Nye EF-regler og domme 1985. *U. F. R.* 40, s. 323, Gads-forlag 1986.
- Hansen, H.: Finanslovens behandling i folkettinget. *Juristen* 3, s. 11, København 1986.
- Jensen, S.G.: Retssystemets struktur og kernepunkter i retskildelæren. To bidrag til den almindelige rets-lære. København 1986, 23 s.
- Lookofsky, J.M.: *Comparative Commercial Law (II) International Litigation & Arbitration*. Køben-havn 1986, 242 s.
- : *Comparative Commercial Law (I): Contractual obligations*. København 1986, 220 s.
- Nielsen, L., Vindeløv, V.: Reglerne om fælles foræld-remyndighed (Undervisningshæfte, jura). Køben-havn 1986, 21 s.
- : Bodeling efter separation og skilsmisse – et par be-mærkninger om forskel på retsstilling og retsudvik-ling i Sverige, Norge og Danmark. *Tidsskrift for rettsvitenskap* 1986, s. 12, Oslo 1986.
- Nielsen, L.: Ulykkes- og livsforsikringsbeløb ved ægte-fælleskifte. Hvor langt rækker analogien af erstat-ningsansvarslovens p. 18, stk 3? *Ugeskrift for rets-væsen* 2, s. 1-10, København 1986.
- Skovgaard, H.: Tilbageholdspant. *Ugeskrift for Rets-væsen* 44, s. 353-60, København 1986.
- Taksø-Jensen, F.: *Arveretten*. København 1986, 361 s.

Henning Skovgaard

4. Kriminalistisk Institut

Historie:

Instituttet, der er oprettet i 1957, dækker undervisnin-gen i fagene strafferet, rettssociologi og kriminologi ved det retsvidenskabelige fagområde. Medarbejdernes forskningsopgaver falder hovedsageligt, men ikke udelukkende, inden for disse felter.

Instituttets adresse er Sankt Peders Stræde 19, 1453 København K.

Stab:

VIP: Antal årsværk: strafferet 3, kriminologi 3, samt stipendiater.

Professorer: Ulla Bondeson, Knud Waaben.

Lektorer: Flemming Balvig, Vagn Greve, Berl Kutchinsky, Jørn Vestergaard.

Seniorstipendiater: Annika Snare, Sysette Vinding Kruse, Henrik Stevensborg, Preben Wilhjelm.

Kandidatstipendiat: Leise Døllner.

Forskningsrådsstipendiater: Joi Bay, Margaretha Järvinen, Britta Kyvsgaard, Jacob Hilden Winsløw.

Forskningsmedarbejdere: Annalise Kongstad, Nell Rasmussen.

Eksterne lektorer: fængselsinspektør Bjarne Christensen, byretsdommer Poul Lodberg.

Manduktører: Advokat Steen Bech, Fuldmægtig Niels Boesen, Justitsministeriet, Fuldmægtig Jens Christiansen, Justitsministeriet, Fuldmægtig Norman Cleaver, Miljøstyrelsen, Fuldmægtig Michael Bjørn Hansen, Statsskattedirektoratet, Fuldmægtig Lars Langsted, Justitsministeriet, Fuldmægtig Poul Dahl Jensen, Justitsministeriet, Advokat John Pedersen, Fuldmægtig Lars Munk Plum, Justitsministeriet, Fuldmægtig Lene Ravn, Direktoratet for kriminalforsorgen, Advokatfuldmægtig Benny Rosberg, Fuldmægtig Christian Stege, Energistyrelsen.

TAP: Antal årsværk: 3,63.

Overassistent: Kirsti Sparrevojn (bibliotek og regnskab).

Assisterer: Inger Bruun, Gitte Høyer, Marie Stender, Annelise Sørensen.

*Forskningsvirksomhed:**Strafferet*

Strafferetten angår fastlæggelsen af det strafbares område samt brugen af strafferetlige sanktioner. Strafferetlig forskning vedrører fortolkning og analyse af straffeloven og af særlovgivningens straffebestemmelser. Fortolkningsvirksomheden sker blandt andet ud fra lovforarbejder samt retspraksis. Det undersøges, hvordan de retsudøvende myndigheder anvender reglerne, når de skal afgøre, hvorvidt en person har begået noget kriminelt, og hvilken straf den pågældende i givet fald skal pålægges. Interessen kan også knytte sig til forholdene omkring straffuldbyrdsen. Om denne indfaldsvinkel benyttes til tider betegnelsen kriminalpolitik, men dette udtryk har også en videre betydning, hvor det blandt andet omfatter de grundlæggende principper for kriminalisering. Strafferetlige studier kan også være af retshistorisk art, ligesom der kan foretages komparative undersøgelser af forskellige landes retstilstand på det strafferetlige område.

Kriminologi

Kriminologi er studiet af kriminalitetens udbredelse,

årsager og virkninger. Medens strafferetten beskæftiger sig med kriminalitet ud fra en juridisk synsvinkel anlægger den kriminologiske forskning en psykologisk, sociologisk eller socialpsykologisk synsvinkel. Kriminalitet er resultatet af et samspil mellem en række faktorer: Individet (som det har udviklet sig blandt andet gennem opdragelsen), de små og store grupper man vokser op i og lever i (f.eks. familie, kammerater, arbejdsplads, skole, bymiljø), den sociale position (bestemt især af uddannelse, erhverv og økonomi), love og andre regler, diverse institutioner (politi, domstole, fængsler, forsorg osv.), massemedierne (aviser og ugeblade, fjernsyn og film) og mange andre samfundsforhold. For at kunne beskrive, forstå og forklare kriminaliteten, og hvilken rolle den spiller for borgerne i vort samfund, er det derfor nødvendigt at studere andet og mere end blot de kriminelle handlinger og personer. Man må også inddrage alle de andre faktorer i samspillet. På samme måde må man studere kriminalitetens virkninger, ikke blot på ofrene for kriminalitet, men også på den kriminelle selv og deres familier og på dem, der ikke direkte er indblandet. Kriminologer nøjes ikke med at søge at konstatere hvorledes tingene forholder sig. Det hører også til deres opgave at søge at forudsige, hvorledes tingene kan udvikle sig og at fremsætte begrundede forslag til løsning af aktuelle kriminalitetsproblemer. Først og fremmest interesserer man sig naturligvis for måder til bekæmpelse af kriminalitet (kriminalprævention). Et væsentligt led heri er at bidrage med forskningsresultater til den stadige ajourføring og revision af lovgivningen på det strafferetlige område.

1.1 En undersøgelse af kriminalitet og social kontrol i Schweiz er afsluttet. Det schweiziske samfund har ry for at være et lavkriminalitetssamfund. Undersøgelsen viser, hvordan dette ry er opstået og vedligeholdt til trods for, at omfanget af traditionel kriminalitet såsom vold og tyveri ikke adskiller sig fra situationen i Danmark, og til trods for et særlig højt niveau af økonomisk kriminalitet (Flemming Balvig).

1.2 Et projekt, der belyser polititæthedens betydning for traditionel straffelovskriminalitet i Danmark er afsluttet. Det er påvist, at opklaringsprocentens størrelse hovedsagelig er afhængig af andre forhold end polititæthed, især urbaniseringsgraden – og at variationer i opklaringsprocentens størrelse ikke spiller nogen rolle for den traditionelle straffelovskriminalitets omfang og udvikling i forskellige områder (Flemming Balvig).

1.3 Et projekt, der belyser spritkørselens geografiske variationer og udvikling i de senere år er afsluttet. Det er bl.a. påvist, at der findes en tæt sammenhæng mellem spritkørsler og antal værtshuse i et område – men også at dette ikke alene kan fortolkes isoleret som et

spørgsmål om alkoholkonsumtionens betydning for trafikikkerheden. Det er et specifikt udslag af en mere generel sammenhæng mellem en bestemt form for livsstil på den ene side og trafikulykker på den anden.

1.4 Der er i samarbejde med Justitsministeriets Psykiatriske Undersøgelsesklub og lektor i teoretisk statistik, Gorm Gabrielsen, Handelshøjskolen i København, arbejdet videre med et projekt, der belyser karakteren af og udviklingen i drab i hovedstadsområdet fra 1958 til 1983 (Flemming Balvig).

1.5 Der er arbejdet videre med et projekt, der søger at belyse kriminalitetsudviklingen i Danmark gennem tre århundreder, fra 1700-tallet og fremefter. Der er hovedsagelig tale om en samarbejdning og bearbejdning af tidligere gennemførte, mere afgrænsede undersøgelser. Projektet forventes afsluttet i 1987 (Flemming Balvig).

2. Projektet »En mandekultur i opbrud« analyserer forvandlingen af rockerkulturen fra en ungdommelig udgave af mandekulturen i arbejderklassen til at blive en subproletarisk, kriminel gadekultur. Denne udvikling sættes i relation til den økonomiske krise og betragtes som et resultat af et sammenbrud i mandespecifikke forsvarsmekanismer. Rockerkulturen sættes ind i en mandehistorisk og -psykologisk sammenhæng, hvor der især lægges vægt på at analysere symbolbrug, samværsformer, forholdet mellem kønnene og forholdet til udenforstående. I projektet indgår desuden en kortlægning af rockerkulturen i Danmark, en undersøgelse af rekruttering, afvigerkarriere og integration samt en vurdering af socialpædagogiske, kriminalpræventive initiativer i forhold til rockere. Finansieret af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd (Joi Bay).

3.1 »Longitudinelle studie av straffade«: Flere foredrag og papers er blevet præsenteret af dette opfølgingsstudium af recidiv blandt forskellige typer af tidligere frihedsberøvede (Ulla Bondeson i samarbejde med Per Kragh Andersen).

3.2 »Prisoners in Prison Societies«: Manuskript (ca. 500 sider) er afsluttet (Ulla Bondeson).

3.3 »Den almindelige og judicielle retsbevidsthed«: Replikation af visse spørgsmål er under planlægning (Ulla Bondeson).

3.4 »De moraliska klima i Norden«: Der er foretaget litteraturstudier, og spørgeskemaer udarbejdes til Nordic Gallup (Ulla Bondeson).

3.5 »Variationer i sanktionsval og strafmåting«:

En opfølgning for visse forbrydelser planlægges (Ulla Bondeson).

3.6 »Åklagarens beslutsfattande«: Tilpasning til nordiske forhold af et internationalt projekt om »prosecutorial decision-making« er påbegyndt. Reviderede spørgeskemaer er udsendt til samtlige anklagere i Sverige (Jørgen Hansen), og sammenlignende studier i Norge og Danmark forberedes (Ulla Bondeson).

4. Vold mod sagesløs – afdækning af årsager: Det er formålet med projektet at afdække årsager, der kan ligge til grund for den vold, der rammer egentlig sagesløse personer. Hermed menes personer, der dels ikke i situationen har givet rimelig anledning til volden og dels ikke har noget forudgående kendskab til gerningspersonen.

Årsagerne – eller de faktorer, der er medvirkende til, at volden opstår/forekommer – skal afdækkes gennem nærmere undersøgelser af konkrete voldstilfælde. Der må ses dels på selve scenet (i hvilke situationer udspiller volden sig, hvordan udløses den, hvilken virkning har den for de direkte eller indirekte implicerede), og dels på de impliceredes hele baggrund (opvækst, samfundsmæssige status, holdninger). Som materiale indgår statistik, anmeldelsesrapporter, straffeakter og interview med gerningspersoner (Leise Døllner).

5.1 Der er afsluttet to bøger om henholdsvis erhvervsstrafferet og edb-strafferet, samt nogle mindre arbejder om de retlige problemer i forbindelse med AIDS (Vagn Greve).

5.2 Der arbejdes med to større projekter inden for færdselsstrafferet og fiskalstrafferet. Med hensyn til færdselsstrafferetten udarbejdes der sammen med lektor, byretsdommer Poul Lodberg en bred håndbog og lærebog om den nugældende retstilstand. Inden for fiskalstrafferetten arbejdes der med flere problemstillinger. I første række gælder det en større fremstilling af skatte-, told- og afgifts-strafferettens udvikling fra 1732 til 1932 (Vagn Greve).

6.1 Der er arbejdet med et kapitel til en bog om økonomisk kriminalitet i kriminologisk belysning. Bogen indgår i et nordisk projekt, der skal belyse udvalgte emner såsom fiskale overtrædelser, revisorrollen, miljøkriminalitet, ansvarsplacering i virksomheder m.v. (Sysette Vinding Kruse).

6.2 En samlet fremstilling af revisorers strafansvar er afsluttet (Sysette Vinding Kruse).

7.1 En undersøgelse af de psykologiske og situationelle faktorer omkring vold og voldtægt er iværksat bl.a.

med henblik på en sammenligning af fuldbyrdede og helt eller delvis afværgede tilfælde. Undersøgelsen sigter på udarbejdelse af publikationer vedrørende kriminalpræventiv rådgivning (Berl Kutchinsky).

7.2 En undersøgelse af den såkaldte videovolds udbredelse og virkninger fortsættes. Med henblik på beskrivelse af udbredelsen indsamles bl.a. oplysninger om produktion, distribution og indhold af videoprogrammer. Medievoldens virkninger studeres overvejende på basis af tidligere undersøgelser samt udviklingen i voldskriminalitet m.v. (Berl Kutchinsky).

7.3 En sammenlignende undersøgelse foretages af udviklingen af den registrerede volds- og seksualkriminalitet i Danmark, Sverige, BRD og USA. Specielt sammenlignes udviklingen af den seksuelle voldskriminalitet (voldtægt) med udviklingen af den ikke-seksuelle voldskriminalitet og den ikke-voldelige seksualkriminalitet (Berl Kutchinsky).

7.4 Fortsatte studier foregår af vidnepsykologi og parts- og vidneafhøring, specielt med henblik på afhøring af børn (Berl Kutchinsky).

8. Kriminalitet og levekår: Undersøgelsen har tre formål: 1) at beskrive levekårene for personer, der har modtaget tiltalefradeld eller er dømt for straffelovs-, særlovs- eller færdselslovsovertrædelser, 2) at undersøge, hvorvidt der er sket forringelser i personernes levekår i forbindelse med domfældelsen, og 3) at undersøge, hvilke forhold der har betydning for tilbagefald til ny kriminalitet. Undersøgelsen baseres på oplysninger fra registre i Danmarks Statistik. For en undersøgelsespopulation bestående af domfældte og løsladte fra 3. kvartal 1983 indhentes oplysninger over en 4-års periode. Undersøgelse bygger endvidere på interviews med indsatte/løsladte. Denne undersøgelse blev påbegyndt i februar d.å., hvor projektlederens ansættelse som sekretariatsleder for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi ophørte. Carlsbergfondet har bevilget midlerne til undersøgelsen (Britta Kyvsgaard).

9. Fortsatte undersøgelser af politiets historie fra 1938 til 1947. Hovedinteressen gælder besættelsestiden, men der er tillige inddraget en periode før og efter. Undersøgelsen er baseret på såvel den foreliggende litteratur som kvalitative data (interviews) og kvantitative data (arkivforskning). Undersøgelsen, der gennemføres i samarbejde med adjunkt Henning Koch, Retsvidenskabeligt Institut, er blevet til på initiativ af Politihistorisk Selskab (Henrik Stevnsborg).

10.1 Kontrolpolitik og rusmidler i et kønsperspektiv. Formålet med projektet er at undersøge kvinders brug/misbrug af alkohol og stoffer (inklusive lægemid-

ler) ud fra en kriminologisk synsvinkel. Empiriske undersøgelser vedrørende brugsmønstre og udviklingstendenser danner baggrunden for at studere samfundets indgriben gennem medicinske sociale og straffetretlige foranstaltninger (Annika Snare).

10.2 Der er foretaget materialeindsamling om kvindelige voldsudøvere med særlig henblik på drab (Annika Snare).

10.3 En nordisk antologi om kvinder, alkohol og behandling er redigeret og udgivet i samarbejde med lic. pol. Margaretha Järvinen, Nordiska Nämnden för Alkohol- och Drogforskning (Annika Snare).

11.1 Et projekt vedrørende politiet og sociale uroligheder er afsluttet med en bog. Denne indholder bidrag fra en bredt sammensat gruppe af jurister, samfundsforskere o.a. Bogen tager sit udgangspunkt i ordensmagtens sammenstød med bl.a. fagligt aktionerende, christianitter og BZere. Politiets organisation, rekruttering og uddannelse samt kontrollen med politiet undersøges, og der peges på en række afgørende forudsætninger for fredelig konfliktløsning (Jørn Vestergaard).

11.2 Anklagemyndighedens opbygning og virksomhed er gennemgået i en kort fremstilling i en international publikation (Jørn Vestergaard).

11.3 Studier vedrørende sindslidendes retsstilling er videreført med udgivelsen af en række artikler (Jørn Vestergaard).

11.4 Forsøgsordningen med samfundstjeneste vil blive vurderet i den første del af 1987 af en arbejdsgruppe under justitsministeriet. Der indsamles oplysninger til brug for afslutningen af dette arbejde (Jørn Vestergaard).

11.5 En undersøgelse af detentionsanbringelser i de nordiske lande planlægges (Jørn Vestergaard).

12.1 Retssociologisk undersøgelse vedrørende fortolkningen af kriterierne for straffeprocessuelle og politimæssige tvangsindgreb. Retrospektiv sags gennemgang for afsluttede perioder i 1976, 1979, 1981 og 1984, som sidste år blev gennemført i Københavns retskreds, er i årets løb gennemført i Frederikshavn, Nibe, Århus, Vejle, Fåborg, Svendborg, Odense og Roskilde retskredse, og de indsamlede oplysninger er nu under bearbejdning (Preben Wilhjelm).

12.2 Strafafsoneres syn på retssystemet. Spørgeskemaundersøgelse blandt indsatte i Vridsløse og Horserød er gennemført, og materialet er under bearbejdning (Preben Wilhjelm).

12.3 Lægdommernes virke i retssystemet og deres opfattelse af den rolle, de er tillagt efter retsplejeloven. Spørgeskemaundersøgelsen, omfattende ca. 2.600 lægdommere, var forment gennemført i 1986, men er forsinket p.g.a. praktiske vanskeligheder samt projektlederens delvise orlov. Skemaerne udsendes af landsretterne i januar 1987 (Preben Wilhjelm).

13.1 Narkotikakontrolsystemets udvikling i Norden. Der er foretaget en koordination af fem nationale rapporter og en sammenfatning af dem. Projektlederen har i samarbejde med dr. jur. Sysette Vinding Kruse skrevet den danske rapport. Projektet er afsluttet i juni 1986 og vil blive publiceret i løbet af 1986 og 1987. Arbejdet er finansieret af Nordiska Nämnden för Alkohol- og Drogforskning samt af Alkohol- og Narkotikarådet (Jacob Hilden Winsløw).

13.2 Den sociologiske profession, den sociologiske betragtningssmåde og socialpolitikken. En undersøgelse af samspejlet mellem sociologien og socialpolitikken udvikling i Danmark i de seneste årtier, baseret på tidligere undersøgelser af sociologiens rolle i forbindelse med stofmisbrugsproblemet opståen og udvikling. Tidsramme: juli 1986 – juni 1988. Finansieret af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd (Jacob Hilden Winsløw).

14.1 Der arbejdes med universitetshistoriske og strafferetshistoriske studier, undersøgelser inden for aktuelle kriminalpolitiske områder, til dels i sammenlignende belysning, og med fortsat revision af lærebøger i strafferet (Knud Waaben).

Universitetsadministration:

Flemming Balvig: Medlem af det retsvidenskabelige studienævns kursusudvalg, studienævnets udvalg vedrørende ret og samfund i forbindelse med planlægning af ny studieordning, instituttets forretningsudvalg, EDB-udvalg og biblioteksudvalg.

Joi Bay: Medlem af instituttets koordinationsudvalg. Ulla Bondeson: Medlem af instituttets koordinationsudvalg.

Vagn Greve: Medlem af instituttets biblioteksudvalg og koordinationsudvalg. Fra 1. december prodekan og fagrådsformand.

Sysette Vinding Kruse: Medlem af instituttets informationsudvalg og fakultetets lokaleudvalg.

Berl Kutchinsky: Medlem af instituttets biblioteksudvalg og fakultetets biblioteksudvalg.

Britta Kyvsgaard: Medlem af instituttets informationsudvalg.

Henrik Stevnsborg: Medlem af instituttets samarbejdsudvalg.

Jørn Vestergaard: Institutbestyrer. Medlem af fakultetets lokaleudvalg og af fakultetets EDB-udvalg. Medlem af instituttets forretningsudvalg, lokaleudvalg, EDB-udvalg og samarbejdsudvalg.

Preben Wilhjelm: Medlem af instituttets informationsudvalg og valgudvalg.

Jacob Hilden Winsløw: Medlem af instituttets informationsudvalg.

Knud Waaben: Medlem af Det retsvidenskabelige Fagråd.

Medlemskab af udvalg, kommissioner m.v.:

Flemming Balvig: Medlem af udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning, Danmarks Statistiks kriminalstatistikudvalg og den af denne nedsatte arbejdsgruppe, samt justitsministeriets kriminalpolitiske udvalg.

Ulla Bondeson: Medlem af justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsudvalg; Udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning; Dansk Kriminologistforenings bestyrelse; Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, Board of Research Committee for the Sociology of Deviance and Social Control, International Sociological Association; Commission Scientifique og Conseil de Direction (secrétaire générale adjointe), Société Internationale de Criminologie og Conseil de Direction du Centre International de Criminologie Comparee.

Vagn Greve: Formand for justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsgruppe, medlem af justitsministeriets kriminalpolitiske udvalg, justitsministeriets udvalg vedrørende ansvaret på medieområdet, Det kriminalpræventive Råd samt Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Berl Kutchinsky: Medlem af udvalget under Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning; Det kriminalpræventive Råds arbejdsgruppe for analyse af voldsfilmers virkninger m.v.; justitsministeriets udvalg vedrørende forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager; og Den internationale videnskabelige komité for 8. sexologiske verdenskongres, Heidelberg 1987.

Jørn Vestergaard: Medlem af justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende forsøgsordningen med samfundstjeneste og af Alkohol- og Narkotikarådets repræsentantskab.

Preben Wilhjelm: Medlem af Flygtningenævnet.

Jacob Hilden Winsløw: Medlem af Alkohol- og Narkotikarådets repræsentantskab og af rådets udvalg vedrørende narkotika. Medlem af bestyrelsen for Dansk Sociologforening.

Knud Waaben: Formand for Straffelovrådet og medlem af nordisk Strafferetskomité.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Joi Bay: Medlem af redaktionen af Årbog for ungdomskulturforskning.

Ulla Bondeson: Annales Internationales de Criminologie; Crime and Justice – An Annual Review of Research; Scandinavian Studies in Criminology.

Vagn Greve: Hovedredaktør for Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab.

Sysette Vinding Kruse: Medredaktør af The Company Lawyer.

Berl Kutchinsky: Medlem af redaktionskomiteen for International Journal of the Sociology of Law, Victimology – An International Journal. Medlem af redaktionskomiteen for Nordisk Sexologi.

Annika Snare: Medlem af redaktionsrådet for Dei delitte e delle pene.

Jørn Vestergaard: Redaktør af Kriminalistisk Instituts årsberetning.

Jacob Hilden Winsløw: Redaktør af Dansk Sociologforenings medlemsblad, »Sociolog-Nyt«.

Rejser, konferencer og gæsteforelæsnings-

Flemming Balvig: Studieophold på universitetet i Zürich, Schweiz (januar/februar). Gæsteforelæsningsrække på Colombia University, New York og California State University, Sacramento, USA (juli/august).

Ulla Bondeson: Deltaget med oplæg på Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologis forskerseminar på Bornholm, og på World Congress of Sociology i New Delphi, samt i Nordisk ministerråds konference om økonomisk kriminalitet i Helsingfors.

Vagn Greve: Deltaget i seminarer og konferencer vedrørende kriminologisk forskning (Bornholm), AIDS (Paris), økonomisk kriminalitet (Helsingfors) og datakriminalitet (Warszawa).

Sysette Vinding Kruse: Indleder med et foredrag om revisorers rolle og ansvar på konference om økonomisk kriminalitet arrangeret af Nordisk ministerråd, Helsingfors.

Berl Kutchinsky: Forelæst på International Congress on Rape, Jerusalem, Israel, samt på International Conference on Erotic Fantasies, Pescara, Italien.

Britta Kyvsgaard: Medarrangør af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologis forskerseminar på Bornholm.

Jørn Vestergaard: Deltaget i arbejdsgruppemøde under Nordisk Samarbejdsråd for kriminologi om økonomisk kriminalitet, Helsingfors. Deltaget med oplæg i symposiet »Fare og farlighed«, Helsingfors.

Jacob Hilden Winsløw: Forelæsning på Nordisk Nævn for Alkohol- og Drogforsknings forskerkursus »Narkotika i samhällsvetenskaplig, epidemiologisk och psychobiologisk belysning«, Stockholm.

Publikationer:

Balvig, F.: Ungdomskriminaliteten og politiet. Politiet i virkeligheden. En debatbog om politi og ung-

dom, Ida Koch (red.), s. 10-15, København 1986. –, Kyvsgaard, B.: Kriminalitet og Ungdom. København 1986, 87 s.

–, Døllner, L., Sørensen, A.B.: Den rituelle voldsbølge. Information 24 januar, s. 8, København 1986.

–, Rasmussen, N.: Befolkningen, Christiania og politiet. Sociale uroligheder, politi og politik, Jørgen Vestergaard (red.), s. 107-31, København 1986.

–: Alle børn stjæler – men nogen mere end andre. Børnekriminalitet – artikler om børns kriminalitet og samfundets reaktioner, Benny Lihme (red.), s. 20-29, København 1986.

–, Lihme, B., Nielsen, B.G.: Børnekriminalitet. Børnekriminalitet – artikler om børns kriminalitet og samfundets reaktioner, Benny Lihme (red.), s. 7-19, København 1986.

–: Holland bygger nye fængsler. Nordisk Kriminologi Nyhedsbrev 41, s. 15-18, Helsingfors 1986.

–: Voldsstatistikken. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 38, s. 45-52, København 1986.

–: Politiets styrke og opklaringsprocenten. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 38, s. 95-101, København 1986.

–: Giver retsforfølgning resultat? Kriminalistisk Institut Stencilserie 38, s. 102-06, København 1986.

–: Skabeloner i kriminalpolitikken. Kriminalistisk Institut Stencilserie 38, s. 131-46, København 1986.

–: Politi – opklaring – kriminalitet. København 1986, 16s+ bilag s.

–: Kriminalitetens udvikling i Norden 1950-82. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 5, s. 378-90, København 1986.

–: Politiet og cykeltyvene. Politiken 11. november, s. 1, København 1986.

–: Drabsundersøgelsen – kriminalitetsudviklingen i hovedstadsområdet. København 1986, 36 s.

–: Politibetjente eller miljøarbejde. Aktuelt 3. november, s. 1, København 1986.

Bay, J.: Dregestreger på bykortet – om rockere og andre gadedrenge's gale streger. Kulturgeografiske Hæfter 29, s. 7-15, København 1986.

–: Uret, nøglen og pengene – drengenes voksensymboler. Bixen Vol. 15, nr. 2, s. 28-38, København 1986.

–: Ungdomstiden. Psykologi: En indføring i teori og anvendelse, Susanne Lunn, Nicole Kristjansen Rosenberg (red.), s. 56-70, København 1986.

Bondeson, U.: Fågsamhället – 10 år senere. Rapport från 28. nordiska forskarseminariet på Bornholm, Danmark 1986, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, s. 33, Helsinki 1986.

–: Frihetsberövandets verkningar – sakkunniga och experter. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 4, s. 15, København 1986.

Bondeson, U.V.: Kriminalitet och straff. Kriminologiske bidrag til 80'ernes kriminalpolitiske debat, Britta Kyvsgaard, Preben Wilhjelm, Jacob Hilden Winsløw (red.), s. 8, København 1986.

- Drotner, K., Bay, J.: Arbejderungdommen mellem modstand og afvigelse. Ungdom, en stil, et liv: En bog om ungdomskulturer, J. Bay, K. Drotner (red.), s. 8-23, København 1986.
- Greve, V.: Hvorfor være bange for sandheden? Kriminalistisk Instituts årsberetning 1985, s. 101, København 1986.
- : Edb-strafferet, 2. rev. udg. København 1986, 100 s.
- : Om medlidenhedsdrab m.m. efter dansk ret. Døds-kvalitet, Peder Nørgaard-Højten (red.), s. 65, Århus 1986.
- , Snare, A.: Aids. Nogle retspolitiske spørgsmål. 4 rev. udg. København 1986, 57 s.
- : Hovedlinier i erhvervsstrafferetten. København 1986, 174 s.
- , Snare, A.: De retspolitiske spørgsmål. Akilleshæ-len. En studiebog om aids og samfund, Else Marie Sejer Larsen (red.), s. 63-73, København 1986.
- : Narkotikalovgivningen i Danmark set fra en retspolitiske synsvinkel. Juristen 3, s. 92-102, København 1986.
- : Tilhører bryllupper privatlivet? Ugeskrift for Retsvæsen 4, s. 37-39, København 1986.
- : Narkomaners ret til deres "værktøj". Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 5, s. 428, København 1986.
- : Forholdet mellem retspolitik, moral og kriminologi. Kriminologiske bidrag, B. Kyvsgaard m.fl. (udg.), s. 147, København 1986.
- , Snare, A.: Retssystemet v. Aids? Retfærd 34, s. 4, København 1986.
- Koch, H., Stevnsborg, H., Christensen, J.: Hurra, hurra, hurra. Fortid & Nutid Bd. XXXIII, hft. 3, s. 204-07, København 1986.
- Kruse, S.V.: En principiel højesteretsdom om kom-muners strafansvar. Ugeskrift for Retsvæsen 19, s. 145-48, København 1986.
- Kutchinsky, B.: Om incestproblemets udbredelse. Fa-miliepleje 7, s. 21-36, København 1986.
- : Big Sister Is Watching! Umoralske opstød, Dorte-Maria Bjarnov (red.), s. 59-63, København 1986.
- : Child Sexual Abuse. Report on a Consultation. In-stitutpublikation 1986, 1-9 s.
- : "Det passive vidne" – om tilstedeværendes reaktion på kriminalitet. Kriminalistisk Instituts Årsberet-ning 1985, Jørn Vestergaard (red.) Kriminalistisk Instituts Stencilserice nr. 36, s. 45-51, København 1986.
- : Film Clubs and Live Shows in Denmark. Interna-tional Journal of Law and Psychiatry 4, Vol. 9, s. XXX-XXX, New York 1986.
- : Mødet med volden. Kriminologiske bidrag til 80'ernes kriminalpolitiske debat, Britta Kyvs-gaard, Preben Wilhjelms, Jacob Hilden Winsl øw (red.), s. 53-60, København 1986.
- : Volden i medierne. Kriminologiske bidrag til 80'er-nes kriminalpolitiske debat, Britta Kyvsgaard, Pre-ben Wilhjelms, Jacob Hilden Winsl øw (red.), s. 61-68, København 1986.
- : Underlivsformer – kommentarer til en boganmel-delse. Psykolog Nyt 21, s. 659-61, København 1986.
- Kyvsgaard, B.: Leg og Kriminalitet. Børne Krimina-litet – artikler om børns kriminalitet og samfundets reaktioner, Benny Lihme (red.), s. 32-46, Holte 1986.
- : Kriminalitetsbekæmpelse. Kriminologiske bidrag til 80'ernes kriminalpolitiske debat, Britta Kyvs-gaard, Preben Wilhjelms, Jacob Hilden Winsl øw (red.), s. 121-29, København 1986.
- , Gabrielsen, G.: Anmeldelsen af Karin Ahlberg: Vanebrotslighed og påføljdsval. Nordisk Tids-skrift for Kriminalvidenskab 1, s. 85-87, Køben-havn 1986.
- , Balvig, F.: Kriminalitet og ungdom. København 1986, 87 s.
- Stevnsborg, H.: Anm. af John L. McMullan: The Canting Crew, London's Criminal Underworld 1550-1700. Nordisk Tidsskrift for Kriminalviden-skab 1, s. 80, København 1986.
- , Johansen, J.C.V.: Hasard ou myopie. Réflexions autour de deux théories de l'histoire du droit. An-nales ESC 41:3, s. 601-24, Paris 1986.
- , Christensen, J.: Den mishandlede danske borger. Siden Saxo 1, s. 4-12, København 1986.
- : Byggeren 1980 – en dokumentarisk fremstilling af konfrontationerne mellem politi og borgere. Socia-le uroligheder. Politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 81-100, København 1986.
- : Det forførelseriske København. Den ellefte Juni Grønnegaards Teater. Program, s. 15, København 1986.
- : Häxtro och Häxrätt i Danmark. APROPÅ Brotts-förebyggande rådets tidsskrift 4, 12. årg, s. 4-12, Stockholm 1986.
- , Christensen, J.: Anmeldelse af Festskrift til Troels Dahlerup. 1066-tidsskrift for historisk forskning 16. årg. nr. 4, s. 17-20, København 1986.
- Vestergaard, J.: Non-prosecution in Denmark. Non-prosecution in Europe, Helsinki Institute for Crime Prevention and Control affiliated with the United Nations, s. 163-72, Helsinki 1986.
- : Erstatning til ofre. Kriminologiske bidrag til 80'er-nes kriminologiske debat, Britta Kyvsgaard, Pre-ben Wilhjelms, Jacob Hilden Winsl øw (red.), s. 107-12, København 1986.
- : Sager mod politiet. Kriminologiske bidrag til 80'ernes kriminalpolitiske debat, Britta Kyvs-gaard, Preben Wilhjelms, Jacob Hilden Winsl øw (red.), s. 29-38, København 1986.
- : Foranstaltninger overfor momentant farlige perso-ner, paper fra symposiet om fare og farlighed, Helsingfors, november 1986. Institutpublikation 1986, 25 s.

- : Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen om strafudmåling 1986. Institutpublikation 1986, 6 s.
 - : Psykiatriens nullermænd. Dagbladet Information 30.-31. august, s. Kronik, København 1986.
 - : Demokratisk kontrol med politiet. Dagbladet Politiken 24. august, s. Kronik, København 1986.
 - : Politiet og den sociale uro. Ny Politik 8, s. 8-10, Danmark 1986.
 - : Folkelig kontrol med politiet. Dagbladet Information 8. september, s. Kronik, København 1986.
 - : BZ'erne og ordensmagten. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 36, s. 53-76, København 1986.
 - : Samfundstjenestens provokationsgrænse. Kriminalistisk Instituts Stencilserie 36, s. 37-43, København 1986.
 - : Kriminalistisk Instituts årsberetning 1985 (red.). Kriminalistisk Instituts stencilserie 36, s. 109, København 1986.
 - : De sidste BZ'ere? - Ryesgade 58. Sociale Uroligheder - politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 293-99, Danmark 1986.
 - : Klager over politiet - lokalnævn, erstatning, kontrol. Sociale Uroligheder - politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 190-219, Danmark 1986.
 - : Tåregasaktionen ved Schønning og Arve. Sociale Uroligheder - politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 160-78, Danmark 1986.
 - : Ordensmagtens bekæmpelse af husbesættere. Sociale Uroligheder - politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 132-49, Danmark 1986.
 - : Politiet og det samfundsmæssige helhedssyn - fredelig konfliktløsning. Sociale Uroligheder - politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 255-58, Danmark 1986.
 - : Et godt politi under demokratisk kontrol. Sociale Uroligheder - politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 179-89, Danmark 1986.
 - : Storby-uro og politiets rolle. Sociale uroligheder - politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 69-80, Danmark 1986.
 - : Faglige konflikter og politiets rolle. Sociale uroligheder - politi og politik, Jørn Vestergaard (red.), s. 13-19, Danmark 1986.
- Vestergaard, J.: Sociale uroligheder - politi og politik (red.). Danmark 1986, 319 (ill.) s.

Jørn Vestergaard

Statsvidenskab

1. Økonomisk Institut

Historie:

En væsentlig begivenhed i forhistorien for Økonomisk Institut var oprettelsen af Institut for Historie og Samfundsøkonomi i 1926. I 1950'erne blev ønsket om at oprette et selvstændigt økonomisk institut fremført med stigende vægt. Et forslag om oprettelse af Økonomisk Institut blev fremsendt til Konsistorium ved Københavns Universitet og godkendt på konsistoriums møde den 23. oktober 1957. Efter denne godkendelse blev det på et bestyrelsesmøde besluttet »at lade instituttet starte pr. 1. april 1958«.

Instituttets adresse er Studiestræde 6, 1455 København K.

Økonomisk Institut er i de forløbne år vokset til et stort institut, hvor 42 videnskabelige medarbejdere og 13 teknisk-administrative medarbejdere pr. 31. december 1986 havde deres daglige arbejdsplads. Institutet har efter sine ledelsesregler »til opgave at drive forskning inden for området økonomi«. Institutets aktiviteter spænder over en bred vifte af discipliner inden for dette område. Institutets størrelse og faglige bredde har medført, at der omkring forskellige forskningsområder er opstået en række uformelle arbejdsgrupper.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 43½.

Professorer: Ellen Andersen, Sven Danø, Hector Estrup, Birgit Grodal, Erik Gørtz, P. Nørregaard Rasmussen, Niels Thygesen, Karl Vind, Anders Ølgaard. Lektorer: Michael Blad, Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Christian Groth, Y. P. Gupta, Ingrid Henriksen, Christian Hjorth-Andersen, Hans Keiding, Niels Kærgård, Jørgen Birk Mortensen, Axel Mossin, Peter Erling Nielsen, Søren Bo Nielsen, Gunnar Persson, Peter Birch Sørensen, Troels Østergaard Sørensen, Torben Warnich-Hansen, Thorbjørn Waagstein, Hans Aage. Docent: Frode Terkelsen.

Adjunkter: Katarina Juselius, Niels-Henrik Topp. Seniorstipendiater: Karsten Albæk, Carsten Kowalczyk, Peter Skott, Niels-Henrik Topp, Tage Vosbein. Kandidatstipendiater: Karsten Albæk, Paul Brüniche-Olsen, Morten Hviid, Ulla Funch Jensen, S. Schøtt Kristensen, Henrik O. Larsen, Klavs Lindeneg, Michael Teit Nielsen, Lars Haagen Pedersen, Henrik Plaschke, Per Bremer Rasmussen, Agnete Raaschou-Nielsen, Christian Schultz, Bent Sørensen, Finn Voldtofte.

Forskningsstipendiater: Carl E. Andresen, Jens Bonke, Hans Jørgen Jacobsen, Bent Sørensen.

TAP: Antal årsværk: 12,75.

Edda Andersen, Aase Andersen, Henning Asmussen, Anne Lise Bagge, Lene Carstensen, Tage Eriksen, Jette Florin, Hanne Hansen, Jan Henriksen, Nanny Holst, Pia Lund Jacobsen, Rigmor Lundgaard, Else Marie Pedersen, Vibeke Ring, Bjarne Skarin, Liselotte Thorlinn.

Forskningsvirksomhed:

Nærværende beretning rapporterer om medarbejderens forskningsmæssige aktiviteter m.m. Det vil ses, at undervisningsmæssig og forskningsmæssig aktivitet ikke er helt nem at adskille. Vi kan i denne forbindelse pege på medarbejdernes vejledningsopgaver i forbindelse med licentiat- og kandidatstuderendes store specialeopgaver som hørende under instituttets aktivitetsområde.

Licentiatstudiet er en forskningsuddannelse, der forventes at have betydning for forskningsrekrutteringen til Københavns Universitet og andre højere læreanstalter, hvor der undervises i økonomi, samt i forskningslignende stillinger uden for universitetet. Der er p.t. immatrikuleret 11 kandidater ved lic.-studiet.

Instituttets forskningsaktivitet spænder over så bredt et område, at det kan være vanskeligt at sammenfatte disse aktiviteter i en fælles karakteristik, selv om et fælles udgangspunkt er økonomisk teori. En kort karakteristik af vigtige forskningsområder, der dyrkes på instituttet, er givet som indledning til en omtale af de af instituttets medarbejdere, som naturligt kan rubriceres under en sådan karakteristik. Det drejer sig om følgende grupper:

1. Mikroteori og generel ligevægtsteori
2. Driftsøkonomi og operationsanalyse
3. Planlægning
4. Pengeteori og pengepolitik
5. Politisk økonomi
6. Vækst, fordeling og inflation
7. Økonometri og empirisk økonomi
8. Anvendt økonomi.

En række af instituttets medarbejdere har ikke naturligt kunnet rubriceres i disse grupper, men det er da også for disse medarbejderes vedkommende karakteristisk, at tidligere tiders stærkt individualiserede forskning heller ikke dækker deres aktivitet. En række af dem har således stærkt udadrettede aktiviteter, bl.a. i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde.

1. Mikroteori og generel ligevægtsteori

Den mikroøkonomiske teori handler om samspillet mellem enkeltindividernes økonomiske adfærd. Det undersøges her, hvorledes den enkeltes handlinger inden for de rammer, der er fastlagt af de økonomiske regler og institutioner i samfundet, betinger og påvirker den økonomiske situation i dette samfund.

Gruppens medlemmer har i det forløbne år beskæftiget sig med følgende emner og projekter: Forsøg på at forklare arbejdsløshed i markedsøkonomier inden for modeller med et mikroøkonomisk fundament. Analyse af betydningen af forventninger og læreregler i overlappende generationsøkonomier. Resultater i forbindelse med et nyt ligevægtsbegreb (Walras-ligevægt med koordinering), som bl.a. er relevant i forbindelse med økonomier med eksterne effekter og økonomier med ufuldstændige markeder. Endvidere har gruppen arbejdet med institutioner i generel ligevægtsteori, imperfekt konkurrence og information samt incitamentsproblemer (Birgit Grodal, Morten Hviid, Hans Jørgen Jacobsen, Hans Keiding, Henrik Larsen, Jørgen Birk Mortensen, Michael Teit Nielsen, Christian Schultz, Frode Terkelsen, Karl Vind, Finn Voldtofte).

1.1.1 Undersøgelse af The Bargaining set i atomløse økonomier, hvor agenternes præferencer ikke kan repræsenteres med kontinuerte nyttefunktioner (Birgit Grodal).

1.1.2 Sammen med W. Hildenbrand, Bonn, har hun arbejdet med betingelsen for indkomstfordeling og individuelle efterspørgselsfunktioner, der medfører, at der findes kun én ligevægt i økonomien. Det er blevet vist, at det kun er undtagelsen, at den aggregerede efterspørgselsfunktion vil tilfredsstille det svage axiom for afslørede præferencer, såsnart indkomstfordelingen afhænger af priserne. Dette viser, at det stadig er mystisk, at man i de empiriske generelle ligevægtsmodeller kun finder ét ligevægtsprissystem (Birgit Grodal).

1.1.3 Sammen med Karl Vind har hun defineret et nyt ligevægtsbegreb, Walras-ligevægt med koordinering.

Ideen i dette ligevægtsbegreb er, at der eksisterer et Walras fuldstændigt marked i økonomien, som agenterne tager som givet (Walras-ligevægt), men at det tillades agenterne at koordinere deres nettohandler på dette marked. Det er blevet vist, at under de sædvanlige betingelser vil sådanne ligevægte eksistere. Ligevægtsbegrebet er naturligt i økonomier med eksterne effekter.

Endvidere har dette ligevægtsbegreb en naturlig anvendelse i økonomier med mere kompliceret markedsstruktur end de Walraske markeder. Det er således blevet vist, at en økonomi med ufuldstændige markeder kan transformeres til en økonomi med koordinering, således at ligevægtene i den oprindelige økonomi præcis bliver Walrasligevægtene med koordinering i den afledede økonomi. Dette er blevet benyttet til at bevise en generel eksistenssætning for ligevægt i økonomier med ufuldstændige markeder.

Arbejdet med undersøgelse af ligevægtene i økono-

mier med ufuldstændige markeder vil blive videreført i det kommende år (Birgit Grodal).

1.2 Fortsat Ph. D.-studium ved University of Warwick, England. Primært oligopolmodeller med imperfekt information (Morten Hviid).

1.3 I samarbejde med Christian Schultz videre arbejde med projektet »de fundamentale årsager til arbejdsløshed«, som støttes af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd. I den forbindelse fra marts til juli gæstet ved University of California, Davis, hvor et arbejde med at opstille mikrobaserede makromodeller med eksplicit formuleret lønforhandling tog sin begyndelse. Dette arbejde er fortsat resten af året (Hans Jørgen Jacobsen).

1.4 Projekt om inddragelse af forventninger og læreprocesser i beskrivelsen af økonomier over tid (Henrik Olejasz Larsen, ansat som kandidatstipendiat pr. 1. august 1986).

1.5 Økonomiske problemer knyttet til energiplanlægningen, herunder projektvurdering og prisfastsættelse for offentlige virksomheder. Endvidere arbejde med planlægningsproblemer for udviklingslande, herunder et forsøg på at skabe en teoretisk ramme for diskussionen af forskellige udviklingsstrategier. Endelig er påbegyndt et projekt vedrørende incitamentsproblemer i offentlige og private virksomheder (Jørgen Birk Mortensen).

1.6 Betydningen af forventninger og læreregler i en overlappende-generations-økonomi, dvs. hvordan en økonomis udvikling over tid påvirkes, når de økonomiske agents forventninger til fremtidige priser påvirker, og selv påvirkes af, den hidtidige prisudvikling (Michael Teit Nielsen).

1.7 Fortsat arbejde med koordinationsproblemer, specielt arbejdsløshed, i markedsøkonomier. Disse fænomener søges forklaret i modeller med et mikroøkonomisk fundament. Arbejdet tænkes at munde ud i en licentiatafhandling (Christian Schultz).

1.8 Ophold 1985-86 ved Mathematical Sciences Research Institute, Berkeley, USA. Arbejde med specielle preferencefunktioner og blandt andet vist, at det meste eksisterende økonomisk teori over tid eller med usikkerhed uden videre også gælder uden antagelsen om, at præferencer er totale og transitive. Den væsentligste forskning har dog været inden for forklaringer af institutioner i generel ligevægtsteori; her er opnået væsentlige nye resultater, blandt andet – sammen med Birgit Grodal – en formulering af ligevægt i økonomier med ufuldstændige finansielle markeder som ligevægt i en økonomi med koordinering (Karl Vind).

2. Driftsøkonomi og operationsanalyse

Traditionelt drejer driftsøkonomien sig om den enkelte virksomheds økonomiske problemer og forskellige metoder til at løse dem. Driftsøkonomien formulerer gerne problemerne som optimeringsproblemer, hvor det i en given problemsituation gælder om at finde de for virksomheden fordelagtigste handlingsstrategier. Driftsøkonomien leder derfor frem til et studium af økonomiske optimeringsproblemer i al almindelighed, til undersøgelse af deres matematiske formulering, deres struktur, typificering og deres løsning og gyldighedsområder for løsninger. Læren om økonomiske optimeringsproblemer betegnes hyppigst operationsanalyse. Driftsøkonomiske og operationsanalytiske undersøgelser udgør kun en mindre del af instituttets samlede forskning, men fagene er af betydning for helhedsbilledet, fordi driftsøkonomi er en vigtig økonomisk specialdisciplin, og fordi driftsøkonomi og operationsanalyse kan være til stor hjælp ved mangfoldige typer af økonomiske undersøgelser, der ikke netop behøver at have virksomheden til genstand, således som den klassiske driftsøkonomi har det. Driftsøkonomi og operationsanalyse kan give redskaber til undersøgelser af f.eks. den offentlige sektor, regionalplanlægning, sektorplanlægning eller virksomhederne i en socialtisk økonomi (Sven Danø, Thorbjørn Waagstein).

2.1 Fortsat arbejdet med en samlet fremstilling af investeringsplanlægningens teori. En række færdige kapitler blev udgivet som memo i begyndelsen af 1985 og yderligere ét i 1986 (Sven Danø).

2.2 Fortsat arbejdet med introduktion af EDB i undervisningen i driftsøkonomi på 2. årsprøve. Ordningen er trådt i kraft fra efteråret 1986. Der er i denne forbindelse udarbejdet en brugervejledning til de studerende (Thorbjørn Waagstein).

3. Planlægning

Planlægning kan betragtes som en systematisk aktivitet, hvis formål er at bidrage til målopfyldelse i et system. Planlægnings-teori kan bidrage til at strukturere planlægningsproblemer på en måde, der er nyttig såvel i videregående teoretiske overvejelser som ved praktisk planlægningsarbejde (Hans Keiding, Klavs Lindenberg).

3.1 Begyndt arbejdet med en licentiatafhandling om offentlig planlægning. I afhandlingen behandles dels teoretiske aspekter af prioriterings- og implementeringsproblemerne, dels eksempler fra Danmark (Klavs Lindenberg).

4. Pengeteori og -politik, herunder international monetær økonomi

Gruppen har især gennemført forskning inden for om-

råderne monetær makroteori – herunder også nyklassisk makroteori – penge- og statsgældspolitik og spørgsmål vedr. international tilpasning, bl.a. med henblik på europæiske monetære forhold (Peter Erling Nielsen, Søren Bo Nielsen, Niels Thygesen).

4.1 Monetær makroteori og pengepolitik. En række artikler om disse emner og deltagelse ved Nordisk økonomisk Forskningsråds projekt vedr. Pengepolitik og Finansielle Institutioner i de nordiske lande – jfr. Nordisk økonomisk Forskningsråds Årbog 1986, der udkommer foråret 1987 (Peter Erling Nielsen).

4.2 Forskellige problemstillinger inden for international økonomi, herunder internationale kapitalbevægelser betydning for national pengepolitisk autonomi, de makroøkonomiske virkninger af devalueringer og af pålæggelse af importtold og eksportsubsidier samt endelig koordination af industrilandenenes finans-, penge- og handelspolitikker. Desuden har han mere arbejdet generelt med nyere makroteori (Søren Bo Nielsen).

4.3 Pengepolitiske og udenrigsøkonomiske emner med hovedinteresse de internationale økonomiske sammenhænge og behovet for økonomisk-politisk koordination inden for EF og mellem Vesteuropa, Japan og USA. Siden sin deltagelse i Det økonomiske Råds formandskabs rapport om dansk pengepolitik under forvandling har Niels Thygesen offentliggjort forskellige arbejder om liberalisering af kapitalbevægelser i Danmark og i udlandet og samspillet mellem reglerne for kapitalbevægelser og valutakursregimet. Både erfaringerne i Danmark, de andre nordiske lande og i de EF-lande, som inden for det sidste års tid har taget skridt i retning af at liberalisere, er blevet vurderet i disse arbejder (Niels Thygesen).

5. Politisk økonomi

Gruppens forskningsområde kan karakteriseres som samspillet mellem økonomiske og politiske mekanismer i forskellige samfundssystemer. Herunder arbejdes der med teorier om fordeling og konkurbetvægelser, med arbejdsmarkeds- og socialpolitisk teori samt teori om betingelser for og konsekvenser af teknologiske ændringer (Jens Bonke, Christian Groth, Lars Haagen Pedersen, Gunnar Persson, Henrik Plaschke, Agnete Raaschou-Nielsen, Peter Skott, Thorbjørn Waagstein, Hans Aage).

5.1 Forskningsprojekt: »Et studie af forholdet mellem den formelle og informelle økonomi i Danmark«. Med udgangspunkt i en undersøgelse af forskellige aktiviteters placering, herunder forskellige befolkningsgruppers tidsallokation, er det hensigten at sammenholde karakteren og omfanget af de to økonomier for dels at belyse faktorer af betydning for udbuddet af ar-

bejdskraft, dels fordelingen af forbrugsmuligheder, som en del af de samlede levevilkår. Projektet vil herved bidrage til at afdække konsekvenserne af ændret arbejdstid, befolknings- og familiesammensætning og af ændrede priser på og udbud af varer og tjenester på den samlede aktivitet og dennes fordeling mellem den formelle og informelle økonomi (Jens Bonke).

5.2 Teori for stabiliseringspolitik. En artikel med udgangspunkt i dynamiske IS-LM-modeller med træghed i pristilpasningen er færdiggjort. En undersøgelse af såkaldte korridor-mekanismer, der bevirker automatisk stabilitet ved mindre forstyrrelser omkring fuld beskæftigelse, men ustabilitet ved større forstyrrelser, er under færdiggørelse (Christian Groth).

5.3 Dynamiseringer af fastpristeori. Specielt har arbejdet koncentreret sig om nyere investeringsteori m.h.p. at skabe et rationelt grundlag for tilpasningen af kapitalapparatet under alternative antagelser om produktionsteknikken. Endvidere er færdiggjort et empirisk arbejde om pensionsordningers bidrag til den fremtidige indkomstfordeling. Arbejdet er udført i samarbejde med Carsten Koch (Lars Haagen Pedersen).

5.4 Fortsat arbejde med et projekt med titlen: Pre-industrial Economic Growth in Europe, som analyserer forudsætningerne for teknologisk udvikling i før-industrielle samfund og udvikler en metode til empirisk måling af produktivitetsudvikling i agrare økonomier med en lille og voksende bysektor. Sammen med Peter Skott arbejdes med en model for en feudal økonomis vækstbetingelser (Gunnar Persson).

5.5 Projekt omhandlende international konkurrenceevne. Projektet er både teoretisk og empirisk, og der arbejdes hovedsagelig med Vesttyskland, Frankrig og England. Desuden arbejde med teorier om forholdet mellem økonomi og politik og med betydningen af organisations- og institutionsdannelse i økonomiske systemer (Henrik Plaschke).

5.6 Arbejde med et projekt om nyere empirisk baseret teori om samfundsmæssige institutioner. Det er hensigten at forsøge en vurdering af mulighederne for at inddrage indsigter fra bl.a. »ny-institutionalistisk« teori i analyse og forklaring inden for den økonomiske historie (Agnete Raaschou-Nielsen).

5.7 Spørgsmålet om det teoretiske grundlag for industripolitikken. Der er udarbejdet arbejdsrapport herom, der vil fremkomme som artikel. Derudover arbejdsrapporter og artikler om de aktuelle konkurrenceevneproblemer. Endelig påbegyndt et projekt om

eksperimenterne med »monetaristisk« politik i landene i det sydlige Sydamerika (arbejdsrapport herom er udarbejdet) (Thorbjørn Waagstein).

5.8 Sammenlignende undersøgelse af arbejdsløshed og incitament på arbejdsmarkedet i forskellige samfundssystemer med særligt henblik på Sovjetunionen og Danmark, og afslutning af dele af undersøgelsen vedrørende indkomstfordeling i de mindre østeuropæiske lande, overskuds- og bonusdeling i forskellige samfundssystemer samt om valg af faktorsammensætning i sovjetiske virksomheder. Desuden er udført nogle mindre arbejder på andre områder, om betalingsvilje for offentlige goder (nemlig en fast forbindelse over Store Bælt) og om makroøkonomiske virkninger af overskudsdeling i en lille åben økonomi med et væsentligt element af omkostningsbestemte priser (Hans Aage).

6. *Fordeling, allokering, inflation og udviklingsøkonomi*

Gruppen har arbejdet med nyere makroteori, arbejdsmarkeds- og inflationsteori, finansvidenskabelige problemstillinger samt forskellige problemkredse inden for udviklingsøkonomi (Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Ingrid Henriksen, Peter Birch Sørensen, Troels Østergaard Sørensen).

6.1 Primært arbejde med løn- og arbejdsmarkedsforhold i forbindelse med et delprojekt under projektet Dansk industris historie efter 1870. Undersøgelsen af industriens arbejdskraft skal indgå som en del af et samlet oversigtsværk om industriens historie i Danmark efter 1870. Med tilknytning hertil publiceret et papir om lønudviklingen for kvindelige arbejdere inden for dansk håndværk og industri fra 1870 til 1914. Endvidere fortsat arbejde med en fremstilling af Sovjetunionens økonomiske historie; et manuskript vedrørende perioden indtil 1953 er under færdiggørelse (Jørgen Peter Christensen).

6.2 Videre arbejde med de samfundsmæssige virkninger af overskudsdeling, samt med tilpasningsprocessen på arbejdsmarkedet (Jørgen Estrup, 1/2 orlov – fra 1. november 1986 udvidet til 3/4 orlov – som følge af folketingsarbejde).

6.3 Fornyelse af pensum i økonomisk historie med særligt henblik på 1) Arbejderbevægelsens historie i de vestlige industrilande og 2) Den økonomiske udvikling i USA og Vesteuropa efter 1945 (Ingrid Henriksen).

6.4 Finansvidenskabelige og generelle makroteoretiske spørgsmål med særligt henblik på teoriernes implikationer for den økonomiske politik. I det forløbne år har han færdiggjort og publiceret en bog om økono-

misk politik i en åben økonomi og har udarbejdet en række arbejdsrapporter om beskatningens velfærd- og fordelingsvirkninger (Peter Birch Sørensen).

6.5 Nyere arbejdsmarkedsteorier, makroteori og økonomisk politik. Inden for arbejdsmarkedsteorien er specielt arbejdet med modeller til forklaring af arbejdsintensitet/produktivitet og konsekvenserne heraf for beskæftigelse og arbejdsløshed. Inden for makroteorien har han beskæftiget sig med løndannelse og indkomstpolitik (Troels Østergaard Sørensen).

7. Økonometri og empirisk økonomi

Gruppen arbejder dels med udvikling af økonometrisk teori og metode og dels med konkrete empiriske undersøgelser på danske talmaterialer. Arbejdet inden for gruppen strækker sig således lige fra projekter med konstruktion og analyse af data til rent teoretiske arbejder vedrørende matematisk-statistiske estimationsmetoder. De konkrete empiriske undersøgelser har navnlig behandlet arbejdsmarkedet, den finansielle sektor og regionaløkonometriske modeller, herunder bl.a. analyse af regional efterspørgsel efter og udbud af arbejdskraft, samt uddannelsesprognosemodeller (Ellen Andersen, Y. P. Gupta, Katarina Juselius (fra 1/9), Niels Kærgård, Per Bremer Rasmussen (indtil 7/4), Bent Sørensen).

7.1 Fulgt arbejdet i Danmarks Statistik, 20. kontor, vedrørende udvidelser og forbedringer i den økonometriske makromodel, ADAM; søgt at give en samlet belysning af det danske boligforbrug på lang sigt og arbejdet med modeller for rationerede forbrugere med henblik på efterkrigstidens boligmarked (Ellen Andersen).

7.2 De økonomiske konsekvenser af befolkningstilvæksten i udviklingslandene, vækstmodeller for Indiens 5-års-planer siden 1950, og økonometriske modeller for udbud af landbrugsvarer i udviklingslandene (Y. P. Gupta).

7.3 Teoretisk og empirisk arbejde med en generalisering af de såkaldte fejlkorrektionsmodeller. De empiriske anvendelser har været knyttet til analyse af den danske pengeefterspørgsel, samt af de danske pris-, løn- og arbejdsløshedsforhold (Katarina Juselius).

7.4 Fortsat arbejde med mere langsigtede økonomiske udviklingsforløb, specielt med hvorvidt de metoder, der tidligere er brugt til beskrivelse af den realøkonomiske vækst i det sidste hundrede år, også kan anvendes til analyse af ældre perioder og af pengemarkedet. Desuden undersøgelse af forskellige aspekter af den økonometriske metodes historie (Niels Kærgård).

7.5 Som led i arbejdet med opstilling og estimation af

en finansielle sektormodel er der arbejdet dels med finansieringsteori og dels med de økonometriske problemstillinger, der knytter sig specielt til estimation af finansielle sektormodeller (Per Bremer Rasmussen).

7.6 Teoretisk og empirisk arbejde med opstilling af modeller for industriens efterspørgsel efter produktionsfaktorer (Bent Sørensen).

8. Anvendt økonomi

Denne gruppe arbejder med anvendelser af økonomi på empiriske materialer (Karsten Albæk, Christian Hjorth-Andersen, Axel Mossin, Niels-Henrik Topp).

8.1 Undersøgelser af det danske arbejdsmarked, bl.a. med henblik på at belyse fagforeningernes rolle for lønninger og beskæftigelse. Der er arbejdet med samspillet mellem det offentlige og fagforeninger ved indgreb i form af løntilskudsordninger, og der er dannet skøn over beskæftigelseskonsekvenserne af minimumslønninger på det danske arbejdsmarked (Karsten Albæk).

8.2 I foråret 86 fortsatte projektet »Pris og kvalitet« og blev ført til en (foreløbig) afslutning i sommeren, idet der blev afleveret en sammenfattende beretning om projektet. I efteråret 1986 blev der på baggrund af den sammenfattende beretning udarbejdet forskellige artikler. Derudover har der været anvendt nogen tid på problemer i forbindelse med konkurrenceregulering, dels i forbindelse med en juridisk disputats, dels i forbindelse med en betænkning afgivet af et udvalg under industriministeriet (Chr. Hjorth-Andersen).

8.3 Teorigrundlaget for forskellige politikfag. For erhvervs politikens vedkommende drejer det sig om teorier, der muliggør en principiel vurdering af effekten af alternative erhvervs politiske foranstaltninger. M.h.t. faget konkurrencebegrænsning og regulering drejer det sig om analyse af konkurrencebegrebet og om indikatorer for konkurrence. For social politikens vedkommende drejer det sig bl.a. om efterspørgslen efter serviceydelser i en velfærdsstat med højt skattetryk. De nævnte undersøgelser har været baggrund for undervisning samt forskellige debatindlæg og artikler. Teoriene nævnt i forbindelse med erhvervs politik indgår tillige i en noget større teoretisk og empirisk undersøgelse af praksis i dansk og international økonomisk politik (Axel Mossin).

8.4 Færdiggørelse af arbejde med kryolitindustriens historie og med de finanspolitiske ideer i Danmark 1930-1945. Begge arbejder vil blive udgivet i begyndelsen af 1987. Bogen om de finanspolitiske ideer er antaget til at forsvares for den statsvidenskabelige doktorgrad (Niels-Henrik Topp).

9. Andre økonomiske discipliner

(Carl Erik Andresen, Hector Estrup, Erik Gørtz, P. Nørregaard Rasmussen, Anders Ølgaard).

9.1 Forskningsprojekt: Dansk Møbelindustri 1870-1960. Stipendiet er et led i Carlsbergfondets og Statens humanistiske Forskningsråds projekt »Dansk Industris Historie efter 1870«. Undersøgelsen skal give et billede af møbelindustriens opståen og vækst, og belyse omformningen af møbelsnedkerfaget fra håndværksmæssig til industriel produktion. Der lægges særlig vægt på at undersøge konsekvenserne for arbejdskraften af disse forandringer. Til grundlag ligger et større empirisk materiale, bestående af statistik, fagtidsskrifter, arbejdsrettsdomme, erindringer, virksomhedsarkiver m.v. (Carl Erik Andresen).

9.2 Fortsatte undersøgelser over den rationelle agents placering i økonomisk teori. I året har hovedproblemet været at undersøge, om og hvorvidt man ved udelukkende at forudsætte sund fornuft (= rationalitet) hos økonomiens agenter kan begrunde forudsigelser om økonomisk adfærd. Selv om projektet hører til grundlagsforskningen, og kan synes vel teoretisk, har det i de senere år fået aktualitet ved den stadigt hyppigere tale om økonomiske prognoser, der altid slår fejl (Hector Estrup).

9.3 En række problemstillinger inden for økonomisk politik, herunder kreditmarkedspolitik og energipolitik, sidstnævnte som led i Energiministeriets analyseaktivitet (Erik Gørtz).

9.4 Fortsat arbejde med kapitalteori. Fuldendt arbejdet med en (større) artikel om Ragnar Frisch og en (mindre) artikel om Jens Warming til en ny, stor udgave af Palgrave's Dictionary, som vil udkomme i 1987 (P. Nørregaard Rasmussen).

9.5 En række problemstillinger i den økonomiske politik, herunder boligpolitik, skattepolitik samt spørgsmål i tilknytning til monopollovgivning m.v. (Anders Ølgaard).

Anden virksomhed:

Ellen Andersen: Medlem af Videnskabernes Selskab.

Carl Erik Andresen: Medlem af SiD's udvalg for Arbejdsmandens Historie.

Jørgen Peter Christensen: Deltager i udvalg m.v. vedr. område- og udviklingsstudier ved Københavns Universitet; vicebestyrer ved Center for Afrikastudier. Deltager i planlægning og gennemførelse af et DANI-DA-projekt vedr. »indtægtsdækket virksomhed«, et undervisningsprogram for stipendiater fra Indonesien.

Sven Danø: Medlem af ATV og Videnskabernes Selskab.

Hector Estrup: Medlem af Videnskabernes Selskab.

Jørgen Estrup: Medlem af Folketinget. Medlem af bestyrelsen for Danmark-Amerika Fondet. Medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundskøkonomi.

Birgit Grodal: Fellow i Econometric Society. Medlem af Det samfundsvidenskabelige Forskningsråd og dets forretningsudvalg.

Erik Gørtz: Formand for Dansk energiøkonomisk Selskab.

Niels Kærgård: Medlem af organisationskomitèen for de danske økonometriker møder på Sandbjerg Slot og for det årlige symposium i anvendt statistik.

Klavs Lindeneg: Sekretær for forskergruppen vedrørende det offentlige og samfundskøkonomien.

Jørgen Birk Mortensen: Medlem af forretningsudvalget for Læreanstaltnernes Fælles Byplankursus.

Axel Mossin: Medlem af styringskomitèen for European Association for Research in Industrial Economics (EARIE) samt programkomitèen for EARIE's konference i Berlin 1986 og Madrid 1987.

Peter Erling Nielsen: Næstformand for betalingskortudvalget.

P. Nørregaard Rasmussen: Medlem af Akademiet for de tekniske videnskaber og Videnskabernes Selskab. Har været formand for Telerådet og for Tilsynsrådet vedr. Grønlands tekniske Organisation. Har været bestyrer for Traps legat og de to Henriques legater – for studerende, kandidater og faste lærere. I årets løb er disse tre legater blevet sammenlagt og ledes nu af en bestyrelse bestående af lektor Troels Østergaard Sørensen og professorerne Sven Danø og Hector Estrup med førstnævnte som formand. Legatets formål er identiske med de for tidligere legater. Formand for bestyrelsen af Laurits Andersens Fond og for Louis Petersens legat. Pr. 1. april valgt til formand for bestyrelse og repræsentantskab for Danmarks Nationalbank. Indvalgt i den europæiske Advisory Committee for Encyclopædia Britannica. Han er fortsat efor for Nordisk Kollegium.

Niels Thygesen: Har som Senior Research Fellow ved Centre for European Policy Studies (CEPS) i Bruxelles arbejdet med pengepolitisk koordinering mellem EMS-landene. Har ledet en europæisk arbejdsgruppe om en videreudvikling af det europæiske monetære system i retning af en monetær union med en europæisk centralbank.

Dansk medlem af bestyrelsen for Det europæiske Universitetsinstitut i Firenze og formand for bestyrelsen i 1985-86. Han er samtidig medlem af instituttets forskningsråd. Medlem af bestyrelsen for Centre for European Policy Studies (CEPS) i Bruxelles og medlem af The Scientific Advisory Committee of the Centre for Monetary and Banking Studies i Genève. Bestyrelsesmedlem i Société Universitaire Européenne pour la Recherche Financière (SUERF). Medlem af

bestyrelsen for NOVO's Fond og af forretningsudvalget for dette.

Anders Ølgaard: Medlem af udvalget til revision af pris- og monopolløvgivningen, som afgav betænkning i sommeren 1986. Formand for Nationaløkonomisk Forening.

Udgiver- og redaktionsvirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver løbende 4 serier memoer: blå og gul serie (vedge: arbejdsrapporter og undervisningsmateriale), rød serie (licentiatafhandlinger) samt grøn serie.

Hector Estrup: Co-editor of The Scandinavian Journal of Economics.

Jørgen Estrup: Medlem af redaktionsudvalget og referee for Økonomi og Politik.

Birgit Grodal: Associeret redaktør for Econometrica. Referee for Journal of Mathematical Economics, Scandinavian Journal of Economics og Journal of Economic Theory.

Erik Gørtz: Medlem af redaktionsrådet og referee for Scandinavian Journal of Economics.

Christian Hjorth-Andersen: Referee for Journal of Consumer Policy.

Katarina Juselius: I redaktionen for Journal of Forecasting.

Niels Kærgård: Referee for Journal of Forecasting.

Søren Bo Nielsen: Medredaktør af Det udenrigspolitiske Selskabs økonomiske Kronik.

Hans Aage: Referee ved Economics of Planning.

Gæster:

Takket være bevillinger fra Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF) har Økonomisk Institut i 1986 haft besøg af følgende udenlandske gæsteforelæsnere og -forskere:

Professor K. Vellupillai, Det europæiske Universitetsinstitut (nu Aalborg Universitetscenter) i januar 1986.

Professor Victor Argy, Macquarie University, Sydney, Australien, og Institute for International Economic Studies, Stockholm, 5.-7. maj 1986.

Professor Jean-Paul Fitoussi, Institut d'Études Politiques, Paris, 8.-10. september 1986.

Professor Axel Leijonhufvud, University of California at Los Angeles, 9.-10. september 1986.

Professor, dr. polit. Hans Brems, University of Illinois, 15.-18. september 1986.

Professor Seppo Honkapohja, Yrjö Jahnsson Foundation, Helsinki, 30.-31. oktober 1986.

Professor Roman Frydman, New York University, i december 1986.

De længerevarende ophold ved professor Vellupillai, der opholdt sig ved instituttet fra august 1985, og ved professor Frydman, der bliver ved instituttet til august 1987, har været særligt værdifulde, fordi de har muliggjort afholdelse af længere seminarer på l-

centiatstuderende m.fl. og yngre forskere fra andre institutioner som led i SSF's forskerkurser.

Instituttet har endvidere for egne midler, og oftest i samarbejde med andre danske universiteter eller forskningsinstitutioner arrangeret kortvarige besøg af følgende udenlandske gæster:

Dr. Peter Klekner, Forskningsleder ved Institutet for Landbrugsøkonomi, Budapest, 23.-24. september 1986.

Professor Elliot Berg, The World Bank, Washington, D. C., 1.-2. oktober 1986.

Dr. Peter N. Smith, Warwick University, 4. december 1986.

Professor Stephen F. Overturf, Whittier College, Los Angeles, 5. december 1986 (Professor Overturf opholdt sig i tidsrummet 1. september-18. december 1986, under sabbatical fra Whittier, på Økonomisk Institut).

Gæsteforelæsninger og -seminarer:

Birgit Grodal: Gæsteforelæsninger ved universiteterne i Berkeley, Stanford, New Orleans og Bonn.

Gunnar Persson: Gæsteforelæsning ved Lunds Universitet.

Christian Schultz: Gæsteforelæsning ved University of California, Davis, over et fælles papir med Hans Jørgen Jacobsen med titlen »A Macro Model with Wage Bargaining«.

Niels Thygesen: Paneldeltager ved seminar organiseret af Frankrigs udenrigsministerium om det internationale valutasystem, Paris, 6.-8. februar 1986. Forelæsning ved Det europæiske Universitetsinstitut om valutamarkedsintervention, Firenze, 25. februar 1986. Seminar i Centre for European Policy Studies (CEPS) om kursjusteringer i EMS, Bruxelles, 9. maj 1986. Paneldeltager ved European Economic Association's årsmøde, Wien, 29.-31. august 1986. Seminar ved Nationalekonomiska Institutionen, Uppsala Universitet, 7. oktober. Arrangør af og chairman for seminar om europæisk monetær integration, SUERF Colloquium on International Monetary and Financial Integration in a European Perspective, Luxembourg, 9.-11. oktober. Seminar i Centre for European Policy Studies (CEPS) om liberalisering af kapitalrestriktioner, 31. oktober. Gæsteforelæsninger ved Aalborg Universitetscenter og ved Handelshøjskolen i København, december 1986.

Anders Ølgaard: Gæsteforelæsning i Budapest i maj 1986 ved Research Institute for Agricultural Economics.

Kongresforedrag m.m.:

Ellen Andersen: Deltog i »Workshop on Econometric Methodology« med indlæg om »A Model for the Danish Housing Market under Rationing«.

Carl Erik Andresen: Foredrag om »Teknologi og arbejdskraft set ud fra dansk møbelindustri« på semi-

nar om »Arbejderbevægelse og teknologi«, arrangeret af Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens historie, 7.-9. nov.

Birgit Grodal: Foredrag ved Workshop i matematisk økonomi i San Miniato, Italien.

Christian Hjorth-Andersen: Forelagt paper på kongres afholdt af European Association for Research in Industrial Economics, Berlin.

Morten Hviid: Deltog i 13. E.A.R.I.E. konference i Vest-Berlin med paper »Consistent conjectures with information transmission«.

Katarina Juselius: Deltog i Workshop on Econometric Methodology, Århus, med paper om »The Error-Correction Method«, og i Nordisk Symposium i anvendt statistik med paper om »The Error-Correction Method. An Econometric Time Series Analysis of the Demand for Money«.

Niels Kærgård: Deltog i »Workshop on Econometric Methodology« i Århus med paper om »Forgotten pioneers – Danish contributions to the history of Econometrics«, og i »Nordisk Symposium i Anvendt Statistik« i København med paper om »Det industrielle gennembrud i Danmark«.

Peter Erling Nielsen: Deltog i Nordisk økonomisk Forskningsråds årlige møde i 1986, hvor han holdt indlæg om udviklingen på de internationale kapitalmarkeder.

Søren Bo Nielsen: Deltog i »Marstrandmødet 1986« for nordiske nationaløkonomer i Marstrand, Sverige, hvor han holdt indlæg om estimation af danske kapitalbevægelser, og i SSF's Forskeruddannelseskursus i spilteoretiske metoder i makroøkonomi, hvor han fremlagde paper om spilteoretisk belysning af toldpålæggelse i den internationale økonomi.

Henrik Plaschke: Foredrag på årsmøde i Dansk Selskab for Statskundskab, Vingsted.

Niels Thygesen: Foredrag om liberalisering af kapitalbevægelser i Danmark og i Sverige, Stockholm, 8. januar. Foredrag ved konference på New York University, New York, om the ECU and Financial Markets, 30.-31. januar. Discussant af indlæg om fransk pengehistorie og den franske centralbanks uafhængighed, Venezia, 13.-15. februar. Foredrag ved The Quadrangular Forum, Tokyo, om stagnation i Vesteuropa, 19.-21. april. Indlæg ved Conference of Institutes for International Economics, Washington, D. C., 25.-28. august. Indlæg på møde i Bellagio-gruppen af centralbankchefer og økonomer, Basel, 7.-8. november. Discussant på konference om international koordination af økonomisk politik, Centre for Economic Policy Research (CEPR), London, 13.-14. november. Foredrag om finansiel integration i Europa, Børsens Økonomiklub, København, 8. december.

Hans Aage: Foredrag ved Symposium om »Technology in Comecon« (AUC, Maj 1986); »Workshop on Wage- and Payment Systems« (Hungarian Institute of Labour Research, Siófok, September 1986).

Rejser i øvrigt:

Birgit Grodal: Forskningsophold ved Mathematical Science Research Institute, Berkeley, i perioden juli 1985 – august 1986. Morten Hviid: Ophold ved University of Warwick, England, indtil september 1986. Hans Jørgen Jacobsen: Gæsteophold ved University of California, Davis, marts-juli 1986. Michael Teit Nielsen: Studieophold ved University of California, Berkeley, de første 6 måneder af 1986. Gunnar Persson: Academic visitor ved London School of Economics i marts 1986. Christian Schultz: »Visiting scholar« ved University of California, Davis, april-juli 1986. Bent Sørensen: Studieophold i USA siden 1.9.1986. Karl Vind: Ophold ved Mathematical Science Research Institute, Berkeley, 1985-86.

Publikationer:

Aage, H.: Overskudsdeling – og et bevis for, at økonomisk teori kan bruges til noget. Samfundsøkonomen Vol. 4, No. 8, s. 6, København 1986.

–: Politisk Økonomi. Bulletin för Öststatsstudier i Norden 1-2, s. 39-41, Uppsala 1986.

–: Social struktur og indkomstfordeling i Østeuropa. Østeuropa – 40 år efter, Carsten Pape (red.), s. 126-36, Århus 1986.

–: Överskottsdelning – en introduktion til Nutis kritik av Weitzmans The Share Economy. Zenit 92, s. 45-47, Lund 1986.

–: Evaluering. Økonomi og Politik Vol. 59, No. 3, s. 269-73, Odense 1986.

–: Trafikantfordele ved en fast forbindelse over Store Bælt. Memo 123, s. 31, Økonomisk Institut, København 1986.

Brüniche-Olsen, P.: Fleksibiliteten på arbejdsmarkedet – og hvordan den måles. Memo 147, s. 1-45, København 1986.

–: Arbejdsgivernes udnyttelse af arbejdsløshedsforsikringen. Samfundsøkonomen 2, s. 33-39, København 1986.

Christensen, J.P.: Om lønudviklingen for kvinder inden for håndværk og industri i Danmark 1870-1914. København 1986, 87 s.

Danø, S.: Kapitler om investeringsplanlægning. Hæfte 3. Memo (blå serie) 155, s. 28+IV, København 1986.

Estrup, H.: Ligevægt og virkelighed. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 124, Nr. 1, s. 14, København 1986.

–: En verden af spøgelse. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 124, Nr. 1, s. 6, København 1986.

Groth, C.: Centripetal and centrifugal forces in IS-LM dynamics. A reconsideration. Blå Memoserie 149, s. 1-61, København 1986.

Gørtz, E.: Det drejer sig om fordeling. Tema-Spot Tema nr. 6, s. 2-5, København 1986.

–: Chairman's comment on papers in the section on "Energy and Economy" Risø international confe-

- rence Models and Uncertainty in the Energy Sector, 1986. Proceedings of Risø international conference on "Models and Uncertainty in the energy sector, Risø National Laboratory, s. 221-22, Risø 1986.
- : Statsgælden. Sparekassen 4, s. 26-29, København 1986.
- Hjorth-Andersen, C.: Hedoniske Regressioner: Hvad koster en meter bil? Nationaløkonomisk Tidsskrift 124 (1), s. 89-106, København 1986.
- : Monopol og Marked: Et case-study i samspillet mellem jura og økonomi. Juristen 5, s. 72-79, Danmark 1986.
- : Monopolistic Competition or Spatial Competition or Something Else: Empirical Evidence. Cykelafdelingens Memoserie 94, s. 26+BILAG, København 1986.
- : More on multidimensional quality: A Reply. Journal of Consumer Research 13 (1), s. 149-54, USA 1986.
- Hviid, M.: Udtømmelige Ressourcer og Karteller. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bind 124, Nr. 3, s. 396-415, København 1986.
- Jacobsen, H.J., Schultz, C.: A macromodel of conjunctural equilibrium. Scandinavian Journal of Economics Vol. 88, No.3, s. 489-509, Oxford 1986.
- Kærgård, N.: Det industrielle gennembrud i Danmark. Nordisk symposium i anvendt statistik 1986, Niels Erik Raun (red.), s. 367-401, København 1986.
- , Milhøj, A.: Årsag og virkning i økonomien, en oversigt. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 124, Nr. 1, s. 1-14, København 1986.
- Lindeneg, K.: Prioritering inden for arbejdsmiljøområdet – en kommentar. Økonomi & Politik No. 1, s. 57-65, Odense 1986.
- Mortensen, J.B.: Lønsomhedsanalyser. Humanistisk Teknologi, Peter Kemp (red.), s. 10, København 1986.
- : Projektvurdering i lille åben økonomi med arbejdsløshed. Økonomisk essay, Økonomisk Institut, s. 10, København 1984.
- : Aspekter af rationalitets – diskussionen i økonomi. Rationalitetsbegreber i samfundsvidenskaberne, Christian Knudsen, Erik Kloppenborg (red.), s. 10, København 1985.
- Nielsen, P.E.: Finansredegørelsen 86 – politik eller saglig analyse? Samfundsøkonomen 2, s. 12-18, København 1986.
- : Hellere pensionsbidrag end højere skatter. Sparekassen 2, s. 8-12, København 1986.
- : Indlånsbeviserne – en kort kommentar. Finans/Invest 2, s. 18, København 1986.
- : Er monetarismen død? Finans/Invest 2, s. 4-7, København 1986.
- : Dansk pengepolitik under forvandling. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1, s. 40-50, København 1986.
- : Pengepolitik i 1985. Danmarks Nationalbank-Kvartalsoversigt Maj, s. 12-15, København 1986.
- : Monetary Policy 1985. Danmarks Nationalbank: Monetary Review May, s. 13-16, København 1986.
- : Vismændene om konjunkturer og finansiel brancheglidning. Finans/Invest 8, s. 4-10, København 1986.
- : Kommunerne og udlånslånene. Danske Kommuner 31, s. S.24-25, København 1986.
- : Om konsekvenserne af en S-SF-regering. Finans/Invest 6, s. 7-10, København 1986.
- : Den økonomiske genopretning – en kritisk gennemgang. Den danske model, John Wagner (ed.), s. 52-72, København 1986.
- Nielsen, S.B.: Handelsskatter i en råvareimporterende økonomi. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. 124, Nr. 3, s. 380-95, København 1986.
- : Some remarks on estimating danish capital flows. Blåt Memo Nr. 152, s. 33, København 1986.
- : En analyse af handelsskatter i en råvareimporterende økonomi. Blåt Memo Nr. 154, s. 31, København 1986.
- Pedersen, L.H., Koch, C.: Tikkende bomber? Samfundsøkonomen 5, s. 11-23, København 1986.
- , Pedersen, L.: Olie- og gasudvindingens betydning for dansk økonomi. Vækst, velstand og velfærd, SID's vækstkommission, s. 1-39, København 1986.
- Persson, K.G.: A theory of the Welfare state. København 1986, 16 s.
- : The Scandinavian welfare state: Anatomy logic and some problems. London 1986, 30 s.
- : Den romantiska planen och den jacobinske maskindyrkaren. Zenit 2, s. 22-29, Lund 1986.
- : The Scandinavian Welfare State: Anatomy, Logic and some problems. The Welfare State Programme: Discussion Paper 7, s. 1-30, London 1986.
- : Consumption, labour and leisure in the late middle ages. Manger et boire au moyen age, tome 1, Centre d'études médiévales de Nice, s. 211-23, Nice 1985.
- : Karisma, fri passagerare och kollektiv handling. Sociologisk Forskning 2, s. 3-11, Uppsala 1985.
- Plaschke, H.: Reformpolitik i et land? Grus 17, s. 14, Aalborg 1986.
- Skott, P.: On General Equilibrium Theory, Rationality and the Costs of Spurious Generality. British Review of Economic Issues Vol. 8, No. 8, s. 29-50, London 1986.
- : The non-existence of disequilibrium. Økonomiske Essays, Økonomisk Institut, s. 329-40, København 1984.
- : Effective demand class struggle and cyclical growth. University College Discussion Paper 05, s. 1-44, London 1985.
- : Vicious Circles and Cumulative causation. Thames Papers In Political Economy Summer 1985, s. 1-22, London 1985.
- : Increasing returns and involuntary unemployment

ment: Is there a connection? Journal of Post Keynesian Economics Vol. 7, No.3, s. 395-402, New York 1985.

–: On general equilibrium theory and the cost of spurious generality. University College Discussion Paper 25, s. 1-24, London 1985.

–, Auerbach, P.: Concentration, competition and distribution – A critique of theories of monopoly capital. University College Discussion Paper 19a, s. 1-44, London 1985.

Sørensen, P.B.: Indkomstpøolitik, finanspolitik og betalingsbalancetilpasning. Blåt Memo 143, s. 69, København 1986.

–: Taxation, Inflation, and Asset Accumulation in A small Open Economy. European Economic Review Vol. 30, No. 5, s. 16, Amsterdam 1986.

–: Økonomisk Politik i en åben økonomi. København 1986, 451 s.

Thygesen, N.: What Monetary Targets in an Evolving Financial System? Shifting Frontiers in Financial Markets, Papers and Proceedings of the SUERF Cambridge Colloquium, Monetary and Financial Studies Volume 12, D. Fair (red.), s. 19-30, Haag 1986.

–: Flexible Exchange Rates and National Monetary Policies. Europa, America and the World Economy, Loukas Tsoukalis (red.), s. 263-85, Oxford 1986.

–: Concluding Remarks, Financial Innovation and Monetary Policy: Asia and the West. Financial Innovation and Monetary Policy: Asia and the West, Y. Suzuki (red.), s. 307-18, Cambridge, USA 1986.

Waagstein, T.: Elasticitetsparadokset og den økonomiske politik. Samfundøkonomen 6, s. 25-30, København 1986.

–: Industristøtte, teknologistøtte og konkurrenceevne. Blå Memo Serie 151, s. 1-12, København 1986.

–: Nogle simple sammenhænge i udenrigshandelen. Blå Memo 153, s. 1-12, København 1986.

Ølgaard, A.: Finansierings- og fordelingsproblemer i lys af balanceproblemerne. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bind 124, nr. 2, s. 179-88, København 1986.

–: Stabilization Policies and Planning Problems of the Danish Economy. Blåt memo fra Økonomisk Institut, KU 150, s. 1-30, København 1986.

–: Uligevægte på bolig- og byggemarkedern e. Økonomi og landbrug, Festskrift til Holger Gad, Aarhus Universitets Økonomiske Institut, s. 327-342, Århus 1986.

–, Andersen, P.N., Christensen, B.: Fra monopollov til konkurrencelov, betænkning nr. 1075. København 1986, 377 s.

Anders Ølgaard

2. Statistisk Institut

Historie:

Statistisk Institut oprettedes i 1953 under Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, hvor der allerede var en lang tradition for undervisning og forskning i teoretisk statistik ved det statsvidenskabelige studium. Med Anders Halds udnævnelse til professor i statistik i 1947 indførtes nye statistiske metoder, inspirerede af englænderen R. Fisher, i undervisningen og forskningen. I løbet af 1950'erne udvidedes instituttets stab betydeligt, hvilket bl.a. skyldtes aftaler med Danmarks tekniske Højskole og Handelsministeriets Produktivitetsudvalg med henblik på at fremme anvendelsen af statistiske metoder i industrien. Oprettelsen af Institut for matematisk Statistik i 1961 førte til at mange medarbejdere forlod instituttet, og med udnævnelsen af Georg Rasch til professor i teoretisk statistik indledtes en forskydning af instituttets arbejdsfelt over mod problemer og metoder med tilknytning til analysen af data af samfundsvidenskabelig karakter, herunder bl.a. demografiske problemstillinger.

Instituttet havde oprindeligt lokaler i St. Pedersstræde 19 og flyttede i november 1975 til sin nuværende adresse Studiestræde 6.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 8.

Professorer: E. B. Andersen, P. C. Matthiessen.

Docent: J. M. Stene.

Lektorer: H. O. Hansen, N. E. Jensen, N. Kousgaard, A. Milhøj.

Kandidatstipendiat: S. S. Kristensen.

Undervisningsassistenter: P. Allerup, O. Andersen, H. Bay, L. Borschenius, B. Carstensen, G. Engholm, G. W. Leeson, P. Linde, N. Fink.

TAP: Antal årsværk: 2,5.

M. Cereceda, L. Olsen, J. N. Rasmussen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Statistisk Institut finder sted indenfor områderne teoretisk statistik og demografi. Hovedformålet med den statistiske forskning er at udvikle modeller og metoder med henblik på anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne. Den demografiske forskning har til formål at beskrive og analysere befolkningens vækst og struktur og sætte disse størrelser i relation til de økonomiske og sociale forhold. Den teoretiske statistiske forskning har været koncentreret omkring emnerne regressions- og tidsrækkeanalyse, kategoriserede data, latent strukturanalyse, dataindsamlings-teori samt kø- og lagerteori. Den demografiske forskning har særligt beskæftiget sig med arbejdsstyrken, demografisk aldring og den demografiske transition.

Instituttet udgiver hvert år en beretning, der udførligt beskriver de samlede aktiviteter.

1. Sammenligning af modeller til analyse af kategoriserede data

Kategoriserede data er observerede variable, hvis mulige værdier er et (ofte mindre) antal kategorier. Såkaldte kontingenstabeller, eksempelvis krydstabelleringer af kvalitative variable, er typiske eksempler på kategoriserede data. I de senere år er der udviklet en række statistiske metoder til analyse af kategoriserede data og ofte kan flere forskellige metoder anvendes på samme datasæt. Formålet med projektet har i første fase været at sammenligne hvilke resultater sådanne forskellige metoder fører til, anvendt på samme datasæt. I næste fase vil disse sammenligninger indgå i en monografi om kategoriserede data, der vil foreligge i manuskript i løbet af foråret 1987 (Erling B. Andersen).

2. Statistisk bestemmelse af en produktionsfunktion

For en CES-produktionsfunktion kan aflønningen til en produktionsfaktor beskrives ved en ikke-linear regressionsmodel med 2 forklarende variable, nemlig indsatsen af den pågældende produktionsfaktor og det opnåede produktionsresultat. Som produktionsfaktor er arbejdskraft benyttet, og modellen er blevet afprøvet på grundlag af industristatistiske materialer.

Nogle tilsvarende modeller baseret på andre typer af produktionsfunktionen end CES-funktionen er blevet opstillet, men endnu ikke afprøvet (N. E. Jensen).

3. Kø- og lagerplanlægningsproblemer

En metode baseret på et overgangdiagram kan benyttes til bestemmelse af ligevægtsfordelingen for en given køproces, forudsat at denne har markovgenskab. Metoden er illustreret for en række kø- og lagermodeller, og den fundne ligevægtsfordeling er anvendt til fastlæggelse af den økonomisk optimale betjenings-, henholdsvis lagerkapacitet (N. E. Jensen).

4. Anvendelsen af regressionsanalyse indenfor samfundsvidenskaberne

Arbejdet med anvendelsen af den lineære regressionsmodel ved analysen af samfundsvidenskabelige data har resulteret i en lærebogsfremstilling baseret på brugen af mindste kvadraters metode. Der arbejdes videre med problemer knyttet til anvendelsen af transformationer af de variable med henblik på opnåelse af lineæritet og konstant restledsvariens. Desuden studeres anvendelsen af robuste metoder i lineær regression (Niels Kousgaard).

5. Tidsrækkeanalyse og økonometri

5.1 En lærebog i tidsrækkeanalyse for økonomer er færdiggjort. En væsentlig del af bogen består af en række eksempler i hvilke danske økonomiske tidsræk-

ker analyseres. Arbejdet med ARCH modeller er fortsat, idet der er opnået resultater om styrken af tests for homoskedasticitet overfor alternativet at heteroskedasticiteten kan beskrives ved en første ordens ARCH model. Arbejdet med den praktiske anvendelse af bl.a. ARCH modellen for valutakursdata fortsættes (A. Milhøj).

5.2 Endvidere arbejdes der med problemer der opstår i forbindelse med interpolation i økonomiske tidsrækker (S. S. Kristensen).

6. Risiko for fødsel af børn med nedarvede kromosomabnormiteter

Den vigtigste type af nedarvede kromosomabnormiteter er translokationer, som kan medføre, at klinisk normale personer får alvorligt misdannede og stærkt mentalt retarderede børn. Translokationer forekommer med en hyppighed af 1/1000-2/1000 i normalbefolkningen. En translokation er resultatet af overførelsen af et kromosomsegment fra dets normale plads til en plads i et andet kromosom. En translokation kan nedarves uforandret gennem generationer. Et normalt individ med en translokation i cellerne kaldes en bærer af translokationen. Forældre, hvoraf den ene er en translokationsbærer, kan få tre forskellige typer afkom: 1) børn med normale kromosomer, 2) bærere af translokationer og 3) kromosomt ubalancerede børn som er misdannede og mentalt retarderede eller aborteres tidligt i graviditeten. Bearbejdelsen af et materiale bestående af mere end 1000 familier med den almindeligste type af translokationer, de reciprokke, er afsluttet med udarbejdelsen af tabeller og diagrammer samt angivelse af metoder til beregning af skøn over sandsynligheder for forekomsten af de muligt reciprokke translokationer. Disse skøn anvendes i forbindelse med den genetiske rådgivning af forældrepar, hvor en af forældrene er bærer af en translokation. I et andet arbejde redegøres for en række mere generelle resultater af denne analyse (J. Stene).

7. Risiko for fødsel af børn med ikke-nedarvede kromosomabnormiteter

Projektet har i det forløbne år bestået i bearbejdelse af forskellige større datamaterialer bestående af fosterundersøgelser udført, fordi moderen var 35 år eller derover, og med begge forældrealdre oplyst.

Hidtil har man ment at alene forældrenes aldre har betydning for sandsynligheden for at et barn har en kromosomabnormitet. Et resultat af bearbejdelsen er at forældrepar med ens alderskombination kan have meget forskellig risiko. Der er således påvist væsentligt højere risici i data fra New York State end i helt tilsvarende data fra Vest-Europa. Det er endvidere blevet påvist, at ældre kvinder har reduceret tilbøjelighed til spontant at abortere kromosomt unormale fostre sammenlignet med yngre kvinder.

Forskellige undersøgelser af betydningen for faderalderen har givet modstridende resultater. I flere tilfælde skyldes den manglende påvisning af faderalder-effekten brug af utilstrækkelige statistiske metoder. En reanalyse af en undersøgelse fra New York State, hvor forfatterne konkluderede at der ingen faderalder-effekt var, har vist, at denne konklusion skyldes brugen af uegnede statistiske metoder. Reanalysen demonstrerede en tydelig faderalder-effekt (E. Stene, J. Stene).

8. Sandsynlighedsmodeller og statistiske metoder til analyse af indsamlede familiedata

Stikprøver bestående af grupper af individer, som udvælges samtidig, forekommer i en række sammenhænge. En sådan stikprøve af data repræsenterer familier eller slægter, hvor de enkelte familiemedlemmer kan have et af mange mulige kendetegn, f.eks. et eller flere nedarvede kendetegn, hvoraf nogle kan repræsentere unormale egenskaber som arvelige sygdomme.

I mange tilfælde rapporteres familierne efter at der er blevet født et eller flere medlemmer med en arvelig sygdom. Dette medfører, at de familier, hvor forældrene kunne have fået børn med en sådan arvelig sygdom, men tilfældigvis ikke har fået nogle, ikke inkluderes i materialet.

Ved visse alvorlige og kendte sygdomme rapporteres familien ved fødslen af første barn med sygdommen. For andre sygdomme er det helt tilfældigt hvilket af de syge børn der forårsager at familien rapporteres. Karakteristisk for mange familiedata er endvidere de ufuldstændige oplysninger om mange familiemedlemmer.

Projektet består i et teoretisk studium af effekterne af forskellige typer af dataindsamling på de oprindelige fordelinger for de aktuelle data, hvorledes man på grundlag af de indsamlede data kan drage slutninger om hvilken dataindsamlingsmetode som har været anvendt, og hvorledes man kan tilrettelægge den statistiske analyse af sådanne data (J. Stene).

9. Analyse af arbejdsstyrkens bevægelser samt bruttoforskydninger indenfor arbejdsstyrken gennem 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne

Projektet tager udgangspunkt i individ-relaterede forløbsdata etableret ved interviewing af stikprøvepaneler med successiv udskiftning og fornyelse (Eng. multi-wave panels) i perioden 1967-1979. Ved anvendelse af data indkøbt fra Danmarks Statistik med privat fondsstøtte sigter projektet bl.a. mod at studere sammenhængen mellem arbejdsmarkedsmobilitet og geografisk mobilitet.

I det forløbne år er datagrundlaget blevet forøget med aggregerede data vedr. overgang mellem tilstandene »Udenfor arbejdsstyrken«, »Beskæftiget«, »Arbejdsløs«, samt »Død«. Disse data, der refererer til begyndelsen af 1980'erne, rummer endvidere oplys-

ninger om eksterne flyttebevægelser differentieret efter arbejdsmarkedetsstatus.

I årets løb er der beregnet indlejrede aldersinhomogene intensiteter til belysning af arbejdsstyrkens bevægelser ved overgang mellem de omtalte arbejdsmarkedstilstande.

De pågældende intensitetsestimater kan danne grundlag for konstruktion af flerdimensionale erhvervsoverlevelsestavler, f.eks. til udførelse af arbejdsmarkedsfremskrivninger samt kapitalværdiberegninger (bl.a. af indtjening over livsforløb eller segmenter deraf).

Diskussion af datakvalitet er et gennemgående tema med høj prioritet (H. O. Hansen).

10. Den demografiske transition

Dette projekt, der indgår i et internationalt projekt under ledelse af Det demografiske Institut ved Princeton University, er i 1985 bragt til en foreløbig afslutning gennem en publicering af hovedresultaterne. Projektet søges nu videreført med henblik på at kæde den historiske fertilitetsnedgang sammen med det moderne fertilitetsfald fra slutningen af 1960'erne (P. C. Matthiessen).

11. Den demografiske aldring i industrisamfundene

Dette projekt tilsigter at give en analyse af de økonomiske og sociale konsekvenser af fertilitetsnedgangen og aldringen i industrilandene. Ændringerne i befolkningens størrelse, køn- og aldersfordeling medfører f.eks. ændringer i mobiliteten af arbejdskraften, befolkningens geografiske fordeling og boligbehovet, ligesom behovet for omstilling af den offentlige sektor påvirkes (P. C. Matthiessen).

Andet:

Statistiske revisionsstikprøver. I samarbejde med Olavur Christiansen, Handelsbanken (N.-E. Jensen).

Genetisk rådgivning for kønsbundne arvelige sygdomme. I samarbejde med J. F. Kennedy Institutet (J. Stene).

Betydningen af det voksende alkoholforbrug for forekomsten af alkoholskader i Danmark. I samarbejde med Alkohol- og Narkotika Forskningsrådet (A. Milhøj).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Erling B. Andersen er associate editor for Journal of Educational Statistics og Psykometrica og har været national redaktør for Scandinavian Journal of Statistics.

Publikationer:

Andersen, E.B.: Georg Rasch. A Biography. Encyclopedia of Statistical Sciences, Kotz and Johnsen, s. 626-27, New York 1986.

—: Discussion of "Correspondence Analysis and log-

- Linear Models". *International Statistical Review* Vol. 54, No. 3, s. 271-72, Holland 1986.
- : Information Science and Statistics. Compstat 1986, International Association for Statistical Computing, s. 3-9, Heidelberg 1986.
 - Hansen, H.O.: A survey of some Recent Population Trends in Greenland. *Études/Inuit/Studies* Vol. 9, No. 1, s. 23-49, Quebec, Canada 1986.
 - Kousgaard, N.: Anvendt regressionsanalyse for samfundsvidenskaberne. København 1986, 298 s.
 - : Parvise sammenligninger og målinger på en pseudointervalskala. Nordisk Symposium i Anvendt Statistik, Niels Erik Raun (red.), s. 77-94, København 1986.
 - : Anvendelsen af kvalitative og kvantitative målemetoder. USI Årsberetning, Anders Milhøj (red.), s. 15-27, Statistisk Institut, København 1986.
 - Kristensen, S.S., Andersen, L.F.: Estimation af kvartalstal ud fra årsrserier. Nordisk symposium i anvendt statistik 1986, Niels Erik Raun (red.), s. 449-74, København 1986.
 - Kærgård, N., Milhøj, A.: Årsag og virkning i økonomien – en oversigt. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* Bd. 124, Nr. 1, s. 1-14, København 1986.
 - Matthiessen, P.C.: Fertiliteten blandt udenlandske statsborgere i Danmark 1975-1984. *Statistiske Efterretninger: Befolkning og Valg* 4, s. 1-3, København 1986.
 - Matthiessen, P.C.: Den demografiske transition. Delhed og Helhed, Ib Damgaard Petersen, Arne Friemuth Petersen, s. 101-15, København 1986.
 - : The mortality among the extreme aged in Denmark in historical perspective. 6 Nordiske kongres i Gerontologi, Bent Frijs Madsen, Per From Hansen, Susanne Sanders, Andrus Viidik, Henning Kirk, s. 119-22, Århus 1986.
 - : Befolkningsudviklingen i 1984. *Befolkningens Bevægelser* 1984, Danmarks Statistik, s. 13-18, København 1986.
 - : Demography – impact of an expanding elderly population. *Geriatric Dentistry*, Poul Holm-Pedersen, Harold Løe, s. 365-76, København 1986.
 - Milhøj, A.: The moment structure of ARCH processes. *Scandinavian Journal of Statistics* 12, s. 281-92, Stockholm 1986.
 - : Sammenhængen mellem det totale alkoholforbrug og andelen af alkoholrelaterede trafikulykker analyseret ved tidsrækkeметoder. *Alkoholforbrug og trafikulykker*, Thorkil Thorsen, Jørgvan Petersen, s. 51-60, København 1986.
 - : EDB på Statistisk Institut. Årsberetning for Statistisk Institut 1985, s. 9-14, København 1986.
 - : Tidsrækkeanalyse for Økonomer. København 1986, 272 s.
 - : Autocorrelations of squared ARCH processes of first order. Universitetets statistiske Institut, Research Reports 100, s. 1-21, København 1986.
 - : Er valutakurser Random Walks? Eller er der lokale trends? Nordisk symposium i anvendt statistik, Niels Erik Raun (red.), s. 433-48, København 1986.
 - Stene, J.: Statistical problems with inherited translocations and inversions. *Proceedings of the Thirteenth International Biometric Society. Invited Papers*, Seattle, Washington, USA, July 27 – August 1, 1986, s. 14, Seattle, USA 1986.
 - : Comments on methods and results in Sherman et al., "Segregation analysis of balanced pericentric inversions in pedigree data". *Clinical Genetics* Vol. 30, s. 95-107, København 1986.
 - Stengel-Rutkowski, S., Murken, J., Stene, J., Stene, E.: Antwort zur Umfrage: Trisomirisiko welche Bedeutung hat das Alter des Vaters? *Gynäkologische Praxis* Heft 1, s. 2-3, München 1986.
 - Valbjørn, O., Kousgaard, N.: Hovedpine og slimhindegener hjemme og på arbejde. Hørsholm 1986, 67 s.
 - Wulf, H.C., Kroman, N., Kousgaard, N., Hansen, J.L., Niebuhr, E., Albøge, K.: Sister-chromatid exchange (SCE) of Greenlandic eskimoes. Dose-response relationship between SCE and seal diet, smoking and blood cadmium and mercury concentrations. *The Science of the Total Environment* 48, s. 81-94, Amsterdam 1986.
 - Wulf, H.C., Kousgaard, N., Niebuhr, E.: Sister-chromatid exchange in childhood in relation to age and sex. *Mutation Research* 174, s. 309-12, Amsterdam 1986.

Niels Kongsgaard

Antropologi, kultursociologi og sociologi

1. Institut for Etnologi og Antropologi

Historie:

Etnografiens historie ved Københavns Universitet går tilbage til 1945. Da fik Dr. Kaj Birket-Smith, overinspektør ved Nationalmuseets Etnografiske Samling, etnografien grundlagt som magisterstudium i forbindelse med sit eksterne lektorat ved Geografisk Institut. Undervisningen foregik på museet under Birket-Smith.

I 1964 blev Johannes Nicolaisen udnævnt til professor i etnografi, og i 1965 blev Institut for Etnologi og Antropologi oprettet. Institutet fik egne lokaler i den gamle Polytekniske Læreanstalt, Sølgade 83. Faget hørte under Det naturvidenskabelige Fakultet, som førte af dets tidligere tilknytning til geografi.

I 1970 flyttede instituttet til Vandkunsten 5, og i 1973 til vore nuværende lokaler Frederiksholms Kanal 4. Samtidig skiftede faget fra Det naturvidenskabelige til Det samfundsvidenskabelige Fakultet, hvor vi blev placeret i Det antropologisk-sociologiske Fagråd.

Professor Johannes Nicolaisen afgik ved døden i 1980.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 11,8.

Professor: 1 (ubesat).

Lektorer: Niels Fock, Jonathan Friedman, Anne Knudsen (vikar), John Liep, Åke Norborg, Karen Fog Olwig (vikar), Michael Whyte, Susan Reynolds Whyte, Peter Aaby (orlov).

Eksterne lektorer: Ann-Lisbet Arn, Michael Harbsmeier, Stig Toft Madsen (vikar).

Seniorstipendiater: Karen Fog Olwig, Steven Sampson.

Kandidatstipendiater: Kaspar Lythans, Karsten Pærregaard, Jesper Schou, Jens Grue Sjørlev.

Undervisningsassistenter: Kirsten Bach, Kirsten Haugaard Bach, Niels Brandrup, Birthe Lundetoft Clausen, Eva Demant, Jan Ulrik Grathwohl, Wiebke Hendriksen, Michael Jacobsen, Stig Toft Madsen, Dorte Ulrik Petersen, Bo Wagner Sørensen.

TAP: Antal årsværk: 2.

Birthe Andersen, Annelise Larsen, EFG-elev: Jo-Ann Sixø.

Forskningsvirksomhed:

Antropologien er den almene grundvidenskab om menneskelige kulturer og samfund. Det tvær-kulturel-

le perspektiv er kendetegnende for faget, ligesom den historiske dimension og den holistiske forståelse af lokale samfund traditionelt har været vigtige. Forskningen ved Institut for Etnologi og Antropologi betjener sig både af langvarigt etnografisk feltarbejde i lokalsamfundene og af arkiv- og litteraturundersøgelser. Gennem den første metode tilstræber man en alsidig forståelse af lokale sociale former, magtstrukturer og verdensopfattelser. Gennem den anden metode forsøger man at placere lokalsamfund i globale og historiske perspektiver. En stor del af den forskning der foregår på instituttet har som fælles tema: kultur og udvikling. Interessen fokuserer på, hvordan nationale og internationale historiske processer omformer kulturelle systemer, og hvordan disse processer samtidig bliver betinget på det lokale niveau af den eksisterende kultur. Historiske antropologiske undersøgelser, studier af aktuelle udviklingsprocesser, samt forskning om identitet og opfattelser af »de anderledes« bidrager alle til belysning af forholdet mellem kultur og udvikling.

Med sit tværkulturelle perspektiv, sin spændvidde fra det lokale »græsrodsniveau« til regionale og verdensomspændende systemer og sin historiske dimension har antropologien i de senere år oplevet en faglig blomstring. Den yder inspiration til andre videnskaber – også i høj grad humanistiske – og dens særlige ekspertise på det kulturelle område finder stigende anvendelse i forbindelse med udviklingsbistand og i sundhedssektoren, ligesom den åbner perspektiver i forbindelse med erhvervslivets internationalisering.

Institutionelt har faget ved Københavns Universitet imidlertid i en årrække befundet sig under stærkt pres, belastet af udredninger foretaget af Direktoratet for de videregående Uddannelser, senest under »besøgsrunden« 1985-86. Det har medført tyngende administrative byrder, stillingsstop og almen usikkerhed om fagets overlevelse som selvstændig disciplin. Samtidig er instituttet blevet svækket af økonomiske omfordelinger inden for fakultetet, der er gået ud over småfagene. I besøgsrunderapporten, der forelå ved årets udgang, fastslås endelig antropologiens selvstændige status og instituttets fortsatte eksistens garanteres. Et ministerielt udvalg skal dog nu udarbejde en moderniseret antropologiuiddannelse med bredere beskæftigelsesret. Man må håbe, at de beskæringer og podninger antropologiens træ skal gennemgå må levne en livskraftig faglig stamme.

1. Analyse af sociale og kulturelle systemer

Den klassiske etnografiske forskning bygger på langvarige, gentagne feltundersøgelser i én region og nøje kendskab til relevante historiske og etnografiske kilder. Gennem en indgående analyse af betydningssystemer og social dynamik, afdækkes de principper der ligger til grund for strukturer og processer i lokalsamfund.

1.1 Et centralt tema i studiet af andre samfund er udveksling. Et fortløbende projekt om »udveksling og social reproduktion« tager sit udgangspunkt i feltarbejde på øen Rossel, Papua New Guinea og litteraturstudier. Det angår sociale reproduktionsforhold, social integration og betydningsstrukturer i forbindelse med gaveudveksling. I det forløbne år har rituel udveksling i Centralaustralien være berørt, en artikel om kannibalismens kulturelle rolle på Rossel er blevet skrevet og mere almene teoretiske problemer om udvekslingens betydning for dannelsen af social identitet er blevet behandlet (John Liep).

1.2 Et bredt forskningsprojekt angår kommunikation og etnicitet med udgangspunkt i flere sydamerikanske indianske samfund. En analyse af de ecuadorianske Cañar-indianere og deres etniske placering i det nationale samfund fortsætter. Der udføres en undersøgelse af forholdet mellem religion og talens magt hos Waiwai-indianerne i Amazonlandet. Endelig er der indledt teoretiske studier af meta-kommunikation eller skin-adfærd (Niels Fock).

1.3 Et langvarigt projekt har bygget på feltmateriale fra Rumænien og Polen, samt sovjetologisk litteratur. Det angår forholdet mellem bureaukrati og den såkaldte uformelle sektor i Østeuropa og beskæftiger sig med korruption, undergrundøkonomi, rygtedannelse og alternative værdisystemer. I 1986 er især forhold der bidrager til forskellige former for sociale »kriser« blevet belyst. Denne forskning er et bidrag til den antropologiske forståelse af komplekse samfund, både socialistiske og »vestlige«. I denne forbindelse er antropologiske begreber om familie og slægtskab blevet anvendt til analyse af populær kultur, som f.eks. i TV-serierne »Dallas« og »Dollars« (Steven Sampson).

Forholdet mellem den formelle og uformelle sektor har også været udgangspunktet for en nu udgiven artikelsamling om »den anden økonomi« i Danmark og udlandet. Endelig forberedes en bog om de mest personlige forhold i etnografien – kærlighed og venskab (Steven Sampson, Karen Fog Olwig).

2. *Udviklingsdynamik på lokalt plan*

De fleste antropologer beskæftiger sig med udviklingsproblemer på en eller anden måde, fordi de samfund de studerer er under stærk forandring. Fra et antropologisk synspunkt er det vigtigt at fokusere på de lokale betingelser for udvikling, de planlagte eller uforudsete konsekvenser, som udviklingsprogrammer medfører i lokalsamfund og muligheden for at folk kan udforme et socialt liv i overensstemmelse med deres egne opfattelser, ønsker og værdier. Forholdet mellem lokalsamfund, statsmagt og det globale økonomiske system må analyseres nøje.

2.1 Ét projekt drejer sig om ændringer i den lokale

magtstruktur som følge af den statslige udbygning og udviklingsbistanden i Bangladesh. Det udføres i samarbejde med Chr. Michelsen Instituttet i Bergen. Det bygger på feltarbejde over en 10-årig periode og sekundære kilder. Formålet er at analysere ændringer i magtgrundlaget og de politiske strategier – fra landsbyledere, hvis magt bygger på ressourcer og støtte inden for landsbyen til mellemmand, der i højere grad baserer deres magt på bureaukratiet, det politiske apparat og ressourcer udefra. Disse eksterne ressourcer hidrører for en stor del fra bistanden. Projektet finansieres af Chr. Michelsen Instituttet og Forskningsrådet for Udviklingsforskning (Ann-Lisbet Arn).

2.2 Samspejlet mellem kultur og udvikling har været undersøgt på Grønland i et projekt om kulturelle elementers vilkår og betydning under ændringer i nutidige grønlandske livsformer. Der er blevet arbejdet med en række forhold og processer, der har betydning for ændringer i grønlandske livsformer i nyere tid. Traditionelle grønlandske livsformer har særligt efter 2. Verdenskrig undergået en kraftig omformning gennem den sociale, politiske og økonomiske udvikling. Projektet har taget udgangspunkt i en analytisk udskillelse af grønlandske livsformer og deres kulturelt flersidige indhold og udtryk. Det er blevet sammenstillet med kvalitative ændringer i den officielle formulering af den kulturelle, sociale og økonomiske udvikling. Projektet har vurderet, hvorledes kulturelt definerede elementer indgår i forskellige strategier for opretholdelse eller ændringer af grønlandske livsformer (Kaspar Lyththans).

2.3 Et andet projekt beskæftiger sig med det andine slægts- og ægteskabssystems interne dynamik og reaktion på ekstern påvirkning. Projektet baserer sig på et års feltarbejde i en landsby i Andes-området i Sydamerika. Dets mål er for det første at give en karakteristisk af det andine slægts- og ægteskabssystems beskaffenhed og at analysere såvel de ændringsprocesser, som det har undergået i nyere historisk tid, som dets aktuelle funktion indenfor det peruvianske landsbyfællesskabs sociale struktur. For det andet sigtes der mod at redegøre for de eksterne faktorer, som historisk set har påvirket systemet og afklare, hvorledes den eksterne påvirkning i øjeblikket ændrer betingelserne for systemets funktion fremover som integrerende social kraft i det peruvianske landsbyfællesskab (Karsten Pærregaard).

2.4 En studie af krisen i Ugandas landbrugsøkonomi og dens sociale og økonomiske forudsætninger fortsætter. På trods af nedgang under Amin og Obote (1972-1985) er der også tegn på væsentlige fremskridt i landbrugsproduktivitet visse steder, tilsyneladende uden stor investering og med kun beskedent ekspertbidrag. Projektet sigter specielt på en analyse af transformati-

oner af landbruget i Bunyole i det østlige Uganda. Af særlig interesse er indførelsen og spredningen af vådrisdyrking, samt den mere almene overgang fra bomuld til madproduktion med salg for øje. Feltarbejde i Bunyole i 1987 er blevet forberedt (Michael Whyte).

3. Kulturstudier i globalt perspektiv

Det globale perspektiv i antropologien indebærer en erkendelse af, at sociale strukturer og kulturelle betydningssystemer udvikler sig i et samspil med forandringer i det globale system. Det betyder, at etniske eller religiøse bevægelser og lokale traditioner til en vis grad må forklares i forbindelse med internationale politiske og økonomiske ændringer. Og det betyder også, at Vestens opfattelse af »de andre« må analyseres i et bredt verdenshistorisk perspektiv.

3.1 Projektet angående kultur og samfund i krise i samarbejde med antropologer fra Lunds Universitet er afsluttet. Det angik forholdet mellem sociale kriser og kulturel transformation med særligt henblik på lokale systemers integration i verdenssystemet. Det har resulteret i flere artikler, der nu er publiceret (Jonathan Friedman).

3.2 Et beslægtet projekt angår »Krise, kultur og identitet«. Det drejer sig om udviklingen af nye kulturelle identiteter i forbindelse med kriseperioder i verdenssystemet. Det tager udgangspunkt i en etnisk polynesiske bevægelse på Hawaii og dens genopbygning af traditionel symbolisme som led i skabelsen af en ny identitet. Et omfattende feltstudium i flere hawaiianske lokalsamfund finansieret af Det humanistiske Forskningsråd er under udførelse (Jonathan Friedman).

3.3 Med udgangspunkt i den afro-caraibiske kultur i Vestindien behandler et projekt »Social marginalitet og kulturel identitet i et lokalt globalt perspektiv«. Projektet undersøger udviklingen af afro-caraibisk kultur som et forsvar i den socialt marginaliserede stilling slaverne og deres efterkommere har indtaget. Projektet lægger vægt på den gensidige påvirkning mellem europæiske kolonisateurer og afrikanske koloniserede. Det har baggrund i omfattende historiske studier og langvarigt feltarbejde (Karen Fog Olwig).

3.4 Sammenhængen mellem kultur og identitet er også helt central i et projekt, der handler om ændringsprocesser i forholdet mellem kosmologi, identitet og socio-kulturelle omgivelser. Det drejer sig om hvilke forandringer der foregår med sydasiatiske religiøse bevægelser under deres spredning til Vesten, hvor de indgår i en ny ideologisk og social kontekst. Tilgangen er semiotisk og benytter teorier fra dette område og fra psykoanalysen. I 1986 udførtes feltstudier i Uttar Pra-

desh, Indien, hvor bl.a. den berømte Kumbha Mela-festival blev observeret (Jens Sjørlev).

3.5 Et teori- og mentalitetshistorisk projekt angår den »primitive« mentalitet i antropologisk erkendelse. Projektet undersøger diskussionen inden for antropologien og beslægtede felter om hvorvidt andre kulturers mentalitet – deres logik, tænkning osv. – skulle forstås som noget radikalt anderledes eller som beslægtet med vestlig tænkning. I det forløbne år er debatten i fransk og tysk antropologi i perioden 1880-1920 blevet behandlet, ligesom faglige og populære reaktioner på tidens »etnografiske folkeudstillinger« er blevet indsamlet (Jesper Schou).

4. Historisk antropologi

Historisk antropologi beskæftiger sig både med den etnografiske rekonstruktion af tidligere samfund og med lokalsamfunds omformning gennem tiden. Gennem en kombination af arkivundersøgelser og feltarbejde forsøger man at rekonstruere sociale forhold og betydningsuniverser, der har eksisteret tidligere. Sådanne rekonstruktioner er nødvendige forudsætninger for analyser af transformationer gennem et tidsforløb.

4.1 Et licentiatprojekt har behandlet oprørsbevægelserne på Korsika fra 1730 til det 20. århundrede. Bevægelserne blev anskuet i den lokale, kulturelle og sociale sammenhæng som udtryk for en alternativ politisk organisering i stadig samspil med de stater, som i perioden hævdede overhøjhed over øen. Projektet er afsluttet med en afhandling (Anne Knudsen).

4.2 Et beslægtet projekt bygger på det samme etnografisk/historiske baggrundsmateriale. Det handler om litterære tekster med mundtlige forbilleder som kilder til samfundsmæssige værdiuniverser. Med udgangspunkt i korsikanske dødsange indsamlet mellem 1830 og 1938 analyseres deres genreudvikling, deres værdiunivers og deres forhold til det samtidige historiske forløb. Metoderne er tekstteoretiske, semiotiske og psykoanalytiske (Anne Knudsen).

4.3 Som led i et bredere forskningsprojekt vedrørende »kontinuitet og fornyelse i indisk historie« er to felter blevet bearbejdet. På baggrund af feltarbejde i Nordindien og litteraturstudier er nyere forsøg på at fremstille en fælles historisk betinget model til forklaring af henholdsvis det »nordlige« og »sydlige« indiske slægtskabssystem blevet undersøgt. En anden delstudie angår sammenhængen mellem regional tradition og politiske og kulturelle strømninger i et Indien præget af både centralistiske og regionalistiske tendenser. Også her er tilgangen komparativ og historisk (Stig Toft Madsen).

4.4 Et projekt om historie og etnisk identitet i Østafri-

ka tager udgangspunkt i feltforskning i Marachi i det vestlige Kenya, men benytter også materialer fra andre dele af Afrika. Projektet har et dobbelt mål: at forstå og beskrive økonomiske, sociale og kulturelle rammer for skabelsen af stammeidentitet i dette århundrede og samtidig at forstå forrige århundredes sociale og kulturelle systemer. Under et studieophold i Oxford er der fremdraget arkivmateriale om kolonialisternes rolle i den første definition af »stammer« i det østlige Kenya (Michael Whyte).

4.5 Et beslægtet projekt drejer sig om en nyvurdering af fænomenet »klan«, der normalt har været defineret som en nedstammingsgruppe. I Østafrika er klankategorier spredt hen over sprog- og »stamme«-grænser og projektet går ud på at analysere klanfænomenet som et etnisk fænomen – en måde hvorpå folk kan klassificeres. Projektet bygger på litteraturstudier (Michael Whyte).

5. Musiketnologi

Der arbejdes videre med en meget omfattende håndbog om musik- og andre lydproducerende instrumenter fra Afrika syd for Saharaørkenen. Instrumenttyper og varianter beskrives med hensyn til konstruktion, spilleteknik, anvendelsesområde, udbredelse og historie. Forskningen baseres på al tilgængelig litteratur, inklusive upublicerede afhandlinger og på gennemgang af instrumentsamlinger i Europas større etnografiske og musikhistoriske museer. I 1986 er bindet om Ækvatorialguineas og Gabons instrumenter blevet færdigskrevet (Åke Norborg).

6. Medicinsk antropologi

6.1 Arbejdet med sociale og kulturelle faktorer i forbindelse med smitsomme sygdomme er videreført med en analyse og videre indsamling af materiale om børnedødelighed i Guinea-Bissau, specielt i forbindelse med mæslingeinfektion.

Komparative studier over variationen i dødelighed foretages i en række afrikanske lande og Danmark i samarbejde med andre forskere. Der pågår også studier af, hvad der kan gøres for bedre at kontrollere sygdommen (Peter Aaby).

6.2 En analyse af et omfattende materiale om sandsigelse hos Nyole i det østlige Uganda har resulteret i to artikler. Der fokuseres på kommunikation og betydningsdannelse på den ene side og magtforhold på den anden. Sandsigelsen placeres i en bredere regional og historisk sammenhæng og sammenlignes med diagnosticeringsprocesser i Vesten (Susan Reynolds Whyte).

6.3 Projektet »En medicinsk antropologisk undersøgelse af kræftpatienters vilkår i Danmark«, finansieret af Kræftens Bekæmpelse er afsluttet. De fire studerende (Sussi Skov-Jensen, Helle Nielsen, Helle Samuel-

sen og Vibeke Steffen) har bearbejdet det meget omfattende materiale og afleveret rapporten »Hvad er meningen med kræft?«. Projektet viser, at kræft tillægges forskellige betydninger af henholdsvis patienter, behandlere og patientens omgangskreds. Kommunikation mellem patient og behandler påvirkes af disse betydningsforskelle, såvel som af den kontekst som hospitalets orden danner (Susan Reynolds Whyte).

6.4 Et nyt projekt med titlen »De sociale og kulturelle faktorer kliniske relevans for hemiplegipatienter (patienter med hjerneblødning)«, finansieret af Indenrigsministeriets sundhedspleje er under forberedelse. Det udføres af to studerende (Susan Reynolds Whyte).

6.5 En komparativ analyse af baggrunden for opfattelsen af sygdom og sundhed hos forskellige sydamerikanske indianerkulturer er publiceret i artikelform (Niels Fock).

Anden virksomhed:

Formidling og udvikling af tværfagligt samarbejde.

Instituttets medarbejdere påtager sig en del formidlingsarbejde, ikke mindst i forbindelse med Folkeuniversitetet. Niels Fock er medlem af Folkeuniversitetets Programudvalg og Anne Knudsen, John Liep, Karen Olwig, Steven Sampson og Jens Sjørlev har holdt foredrag på Folkeuniversitetet. Anne Knudsen har forestået et antropologisk kursus ved Krogerup Højskole.

Megen formidling angår antropologi og udviklingsproblemer. Ann-lisbet Arn har forelæst for Landbrugshøjskolens U-landsgruppe, IMCCs U-landskursus, Odense og KULUs seminar, Helsingør og Susan Whyte ved en workshop om kønsproblemer og udviklingsprogrammer ved British Council, London. Som støtte for danskere der forbereder sig til udviklingsarbejde har Karen Olwig og Susan Whyte forelæst ved DANIDAs kursuscenter og Jens Sjørlev ved et Røde Kors Delegation Course.

Instituttets medarbejdere samarbejder også med andre fag ved Københavns Universitet i forbindelse med forskellige tværfaglige initiativer. Michael Whyte og Åke Norborg har været aktive i Center for Afrika-studier. Flere af instituttets medarbejdere har deltaget i planlægning og afholdelse af seminarer i et udviklingsforum med Institut for Kultursociologi og Sociologisk Institut. Michael Harbsmeier har været tilknyttet Humanistisk Forskningscenter og er i årets løb overgået til fuld ansættelse der. Vedrørende hans virksomhed henvises til årbogens afsnit om Humanistisk Forskningscenter.

Instituttets medarbejdere udfører adskillige udrednings- og konsulentopgaver for bistandsorganisationer eller private udviklingsfirmaer.

Ann-lisbet Arn har deltaget i en udredningsopgave

(en såkaldt »country analysis«) om Bangladesh foretaget af Christian Michelsen Institutet, Bergen for NORAD (januar-marts). Hun har lavet udredningsopgaver for NORAD og DANIDA vedrørende kvinderettet bistand i Bangladesh.

Hun har endvidere udført en konsulentopgave for Cowiconsult om vand- og sanitetsforsyning i samme land. Susan Whyte har forestået en større evaluering af kvindeaspekter af 6 DANIDA-støttede projekter i Østafrika og Indien og har i denne forbindelse foretaget rejser og undersøgelser i Kenya og Indien.

Udgiver- og redaktionsvirksomhed:

Siden 1984 udgiver instituttet en skriferække, hvor bl.a. magisterkonferensopgaver gøres tilgængelige for en bredere kreds af læsere. Institutets medarbejdere deltager i redaktionen af følgende tidsskrifter: Jonathan Friedman: *Current Anthropology*, *Dialectical Anthropology*, *Critique of Anthropology*. Anne Knudsen og Jesper Schou: *Stofskifte*. Stig Toft Madsen: *Sydiasien Bulletin*. Kaspar Lyththans, Karen Olwig og Michael Whyte: *Jordens Folk*. Steven Sampson: *International Journal of Romanian Studies*. Susan Whyte: *Folk*, *Medical Anthropological Quarterly*.

Studier og feltarbejde:

Michael Whyte og Susan Whyte har været på et studie- og forskningsophold ved University of Oxford i april-juli.

Flere af instituttets medarbejdere har i årets løb foretaget feltarbejde: Jonathan Friedman på Hawaii i okt.-dec., Anne Knudsen på Korsika i april, Karsten Pærregaard hele året i Peru, Jens Sjørlev i Nordindien i jan.-maj og Peter Aaby i flere perioder i Guinea-Bissau.

Gæsteforelæsninger og deltagelse i konferencer:

Ann-lisbet Arn har deltaget i konferencen »Rural Poverty in Bangladesh« i Dhaka arrangeret af Bangladesh Institute of Development Studies og Center for Udviklingsforskning, København.

Jonathan Friedman har deltaget i Swedish Collegium for Advanced Studies in the Social Sciences' Workshop i Amsterdam og seminar i Uppsala og Core Group of Standing Committee for the Social Sciences, European Science Foundations' møde i Zürich. Han har deltaget i Nordisk Etnografmøde i Stockholm og forelæst på Department of Sociology, University of Manchester.

Stig Toft Madsen deltog i 9th European Conference on Modern South Asian Studies i Heidelberg.

Karen Olwig har deltaget i Nordisk Etnografmøde i Stockholm. Hun har forelæst ved Institute of Commonwealth Studies, University of London, Oxford University og ved forskellige institutioner på St. John og St. Thomas, Virgin Islands, Vestindien.

Steven Sampson har deltaget i Third World Congress of Romanian Studies i Paris, Conference on Anthropology of Romania, The New School of Social Research, New York og Conference on Romania at the End of the 20th Century, University of Nebraska, Lincoln. Han har forelæst ved Institut for Öststatskundskap, Uppsala Universitetet, Sociologiska Institutionen, Umeå Universitet, European Consortium for Political Research, Göteborgs Universitet, Hans Seidel Stiftung, München og Department of Anthropology, Central Connecticut State University, New Britain, Connecticut.

Susan Whyte har deltaget i World Psychiatric Association Symposium on Psycho-social Stress and Mental Health, Jaipur, India, British Medical Anthropology Society Meetings, Cambridge og World Psychiatric Association Symposium on Psychiatry and its Related Disciplines, København. Hun har forelæst på Centre for Cross-Cultural Research on Women, Oxford.

Peter Aaby har deltaget i International Union for the Scientific Study of Population (IUSSP)s Workshop on Anthropological Demography, Liege og IUSSP's Seminar on Comparative Mortality Changes, Siena. Han har gæsteforelæst ved Centre International de L'Enfance, Paris og Institute of Child Health, Institute of Preventive Eye Health, University of London og Expanded Programme of Immunization, WHO, Geneva.

Publikationer:

Arn, A., Bhaduri, A., Rahman, H.Z.: Persistence and polarization: A study in the dynamics of contradiction. *The Journal of Peasant Studies* Vol. 13, No. 3, s. 8, London 1986.

–: Noakhali Villages. A Description of the Socio-Economic Conditions in Four Villages in Noakhali District, Bangladesh. København 1986, 67 s.

Knudsen, A.: Når Materien Tænker. *Siksi*, *The Nordic Art Review* 2, s. 14-21, Helsinki 1986.

Liep, J.: Further comments on "inalienable wealth". *American Ethnologist* Vol. 13, No. 1, s. 158-59, Washington 1986.

Olwig, K.F.: Den anden økonomi som modform. Uden regning: Danmarks anden økonomi og kultur, Karen Fog Olwig, Steven Sampson, (red), s. 153-56, Charlottenlund 1986.

–: Den anden økonomi i den tredje verden: Et Vestindisk eksempel. Uden regning: Danmarks anden økonomi og kultur, Karen Fog Olwig, Steven Sampson (red), s. 136-52, Charlottenlund 1986.

–: Økonomi som kultur. Uden regning: Danmarks anden økonomi og kultur, Karen Fog Olwig, Steven Sampson (red), s. 7-16, Charlottenlund 1986.

Sampson, S.: Le pouvoir de la rumeur. *Problemes politiques et sociaux--Dossiers d'Actualite* 536, s. 19-22, Paris 1986.

- : Romania-social structure and political crisis. Rumänien – Svensk och Internationell Press, Jarmila Durmanova (red.), s. 1-37, Uppsala 1986.
- Sampson, S.: Roemenië – Waarom de explosie uittlijft. Oost Europa Verkenningen 86, s. 9-13, Utrecht 1986.
- , Kideckel, D.: Anthropologists going into the cold: research in the age of mutually assured destruction. Anthropology and the Cold War, Paul Turner (red.), s. 156-80, Arizona 1986.
- : Anmeldelse af J. Wadel: "The private Poland". Newsletter of the East European Anthropology Group 2, s. 4-6, Michigan 1986.
- : Personal plot socialism – anmeldelse af L. Timofeev: "Soviet Peasants: or the Peasants' Art of Starving". Telos 68, s. 114-17, New York 1986.
- : Ewing og Carrington – Familie- og slægtskabsrelationer i "Dallas" og "Dollars". Jordens Folk Bd. 21, Nr. 3, s. 119-29, København 1986.
- : De døde er også sultne (rumænsk valnøddegrød). Jordens folk Bd. 21, Nr. 3, s. 140-41, København 1986.
- : Den uofficielle sektor i Østeuropa. Svantevit, Dansk tidsskrift for Slavistik Årg. 11, Nr 1-2, s. 137-50, Århus 1986.
- : Anmeldelse af M. Shafir: "Romania: Politics, Economics and Society". Alergatorul de la Marathon 2, s. 175-78, Århus 1986.
- : Vil du i verden frem så fusk. Kronik. Søndags Aktuelt 7 december, s. 8-9, København 1986.
- : The informal sector in Eastern Europe. Telos 66, s. 44-66, New York 1986.
- : Indflydelse, bekendte og forbindelser: Østeuropas ikke-planlagte økonomi. Uden Regning: Danmarks Anden Økonomi og Kultur, Karen Fog Olwig, S. Sampson, s. 121-35, Charlottenlund 1986.
- : En flæskesteg for et par sko: østeuropas ikke-planlagte økonomi. Epoke Nr. 3, s. 20-24, Århus 1986.
- : Italienske tilstande eller utopi? Uden Regning: Danmarks Anden Økonomi og Kultur, Karen Fog Olwig, S. Sampson, s. 17-43, Charlottenlund 1986.
- , Olwig, K.F.: Uden Regning: Danmarks Anden Økonomi og Kultur (red.). Charlottenlund 1986, 160 s.
- Whyte, S.R.: Dialog og Diagnose: Sandsigelse om Sygdom i Østafrika. Sygdomsbilleder. Medicinsk antropologi og psykologi, Peter Elsass, Kirsten Hastrup (red.), s. 61-78, København 1986.
- : The Cultural Construction of Epilepsy in East Africa. Psychiatry and its Related Disciplines: The Next 25 Years, R. Rosenberg, F. Schulsinger, E. Strömgren (eds), s. 161-68, København 1986.

John Liep

2. Institut for Kultursociologi

Historie:

Studiefaget kultursociologi og Institut for Kultursociologi er forholdsvis nyetablerede. En lærestol, et professorat i kultursociologi blev således oprettet og besat i 1964, den første studieordning for magisterkonferens i kultursociologi blev udarbejdet og vedtaget i 1965 og et selvstændigt Institut for Kultursociologi blev oprettet i 1967, med lokaler i Rosenborggade 15. Fra efteråret 1971 til udgangen af 1977 havde instituttet til huse i Nørre Voldgade 80. Siden 01.01.1978 har adressen været Rosenborggade 17.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 9,5.

Lektorer: Charlotte Bloch, Leif Christensen (prorektor) Søren Damkjær, Lis Højgaard, Allan Madsen, Ida Nicolaisen, Jonathan Schwartz (orlov u/løn fra jan.-aug. 86).

Seniorstipendiat: Birte Bech Jørgensen.

Kandidatstipendiater: Frank Bundgaard, Christian Horst, Lars Winther Larsen, Flemming Røgilds, Ulrik Sparre.

Forskningsstipendiater: Henning Bech, Lise-Lotte Bøggild Mortensen, Kirsten Drotner, Jesper Due, Beth Elverdam, Jørn Falk, Christian Horst, Jørgen Steen Madsen, Pia Steen.

Gæsteprofessor: Henning Eichberg.

Eksterne lektorer og undervisningsassistenter med forskningsvirksomhed: Jesper Due, Jørn Falk, Jean Fischer, Birthe Nautrup, Finn Stepputat, Peter Wad.

TAP: Antal årsværk: 3,5.

Marianne Bonde, Ina Bouras, Anette Hermund, Inga Sørensen.

EFG-elev: Laila Søe Rasmussen.

Forskningsvirksomhed:

Kultursociologien er en videnskab, der forsøger at give et samlet billede af mennesket, samfundet og kulturen. Karakteristisk for den kultursociologiske analyse af samfundsmæssige problemstillinger er derfor en tværfaglig fremgangsmåde, der indeholder anvendelsen af både en historisk og en komparativ metode. De sociale fænomener undersøges i deres udvikling og der foretages sammenligninger af de samme sociale fænomener i forskellige former for samfund, industrialiserede samfund såvel som ikke-industrialiserede samfund, der repræsenterer forskellige grader af og forskellige former for industrialisering (den såkaldt 3. verden).

Kultursociologi er som videnskaben om mennesket, samfundet og kulturen baseret i fagene socialpsykologi, sociologi og socialantropologi, men i den konkrete analyse tages ikke udgangspunkt i det enkelte fag. Her

søges elementer fra de forskellige fag integreret. Kultursociologien karakteriseres netop ved bestræbelserne på at overskride de traditionelle samfundsvidenskabelige og humanistiske disciplinopdelinger.

Kultursociologi er som universitetsfag ungt – det er kun 20 år siden, instituttet blev oprettet. Men alligevel er der gennem den tværvidevidenskabelige forskning ved at udvikle sig en original kultursociologisk analysemåde. Den tager udgangspunkt i den klassiske sociologiske tese, at menneskelige samfund præges af konflikter mellem de sociale grupper og lag – derfor ligger en væsentlig del af den kultursociologiske forskning inden for udviklings- eller forandringsstudier. Men samtidig fastholdes samfundenes enhed trods konflikterne. De forskellige grupper og lag har deres særlige kulturelle kendetegn, men der findes også for samfundet som helhed fælles sociale værdier og normer, et fælles kulturelt mønster. De kulturelt forskellige livsformer sameksisterer indenfor sociale relationer og institutioner i et dynamisk og konfliktfyldt forhold. Herigenem skabes der forskydninger, brud og forandring i de fælles værdier og normer. Hvad der skal være indholdet i de fælles værdier og normer afgøres netop gennem konfliktfyldte sociale relationer mellem samfundets grupper og lag og af forholdet mellem dominerende og folkelige kulturer. Disse kulturelle processer, der sikrer samfundets reproduktion, dvs. dets fortsatte eksistens i stadig nye former er et af kultursociologiens væsentligste forskningsområder.

Kultursociologiens samlede forskningsområde er, som det vil fremgå, særdeles bredt og det, der giver det kultursociologiske præg, er mere fremgangsmåden i analysen end de emner, der undersøges. Kultursociologien udelukker ikke nogen samfundsvidenskabelige metoder, men lægger hovedvægten på anvendelsen af en kombination af forskellige kvalitative metoder som deltagerobservation, historisk-dokumentariske analyser og langvarige person- eller gruppeinterviews. Kultursociologien karakteriseres også ved, at det er de omfattende samfundsmæssige institutioner (makroniveau) og de små sociale grupper, de enkelte mennesker indgår i i deres dagligdag (mikroniveau), der gøres til genstand for analyse.

Videnskabsteoretiske overvejelser, teoridiskussion og teoriudvikling er central for kultursociologien, men især i de senere år er dette i stigende grad blevet kombineret med konkrete undersøgelser af dele af virkeligheden. Gennem det frugtbare samspil mellem teoretisk og videnskabsteoretisk analyse og konkrete undersøgelser er såvel den teoretiske viden som de empiriske forskningsresultater blevet beriget. Forskningen ved instituttet har indenfor de sidste år været koncentreret omkring en række emnekredse, hvor den kultursociologiske fremgangsmåde synes at være frugtbar.

1. Kultur og hverdagsliv

Under dette tema arbejdes der med en række forskelli-

ge emner, hvor kultur- og hverdagslivbegreberne udgør en central forståelsesramme for de enkelte projekter. Indenfor dette tema blev der i april afholdt en 3 dages konference omkring »Hverdagsliv under forandring«.

1.1 *Det nye voksenaliv*

Projektet »det nye voksenaliv« sigter mod at undersøge, hvilken betydning de ændrede familiefORMER indenfor de sidste 10-15 år har for forholdet mellem voksne og mellem voksne og børn. Undersøgelsen skal belyse, hvorvidt disse ændringer har skabt nye muligheder for realisering af subjektive potentialer og for frembringelse af kulturelle nydannelser på flere niveauer: strukturelle forandringer, nye familie- og samlivsformer, ændrede sociale praksisformer i mellemmenneskelige relationer, ændring af forestillinger om forholdet mellem individ og familie, forholdet mellem kønnene og mellem generationer (Lis Højgård).

1.1.2 *Arbejdsløshed og unge kvinders hverdagsliv*

Nærværende projekt omhandler unge kvinders arbejdsløshed og hverdagsliv i 3 forskellige boligområder i hovedstadsområdet og i en provinsby. I forbindelse hermed er der indsamlet et større empirisk materiale (spørgeskemaer til 612 16-24-årige kvinder og mænd og 102 intensive interviews med arbejdsløse kvinder blandt disse). Dette materiale bearbejdes teoretisk, idet den kulturelle strukturering af arbejdsløshed og hverdagsliv undersøges. Analysen rettes mod en lokalisering af 1) de livshistoriske afgørende knudepunkter, der udløser en segregation, 2) arbejdsløshedens fase-specifikke udvikling og 3) den kulturelle dynamik i de unge kvinders subjektivitetsdannelse (Birte Bech Jørgensen).

1.1.3 *Hverdagsliv, brud og livscyklus*

På baggrund af en empirisk undersøgelse af hvordan arbejdsløse kvinder i forskellige livsfaser forvalter arbejdsløshedssituationen over et længere tidsforløb, arbejdes der med en teoretisk analyse af forholdet mellem hverdagsliv, brud i hverdagen og selvfølelse med dertilknyttede handle- og udtryksformer. Derudover arbejdes der fortsat med udfra det empiriske materiale at præcisere sammenhængen mellem selvfølelse, arbejdsløshed og livscyklus indenfor en hverdagslivssammenhæng (Charlotte Bloch).

1.1.4 *Unge hverdagsæstetiske kulturproduktion: en teoretisk og empirisk undersøgelse*

Ud fra en teoretisk afklaring af æstetikbegreber i forhold til teorier om hverdagskultur undersøges en udvalgt gruppe unges egen kulturelle produktion, specielt af video og radio, ved en københavnsk ungdomsskole. Det er undersøgelsens formål at specificere hverdagsæstetikens karakteristika, dens identitetskabende betydning samt mulige kønsforskelle i de æstetiske processer i disses subjektive funktion.

Projektet støttes af Planlægningsrådet for Forskningen og Statens humanistiske Forskningsråd (Kirsten Drotner).

1.1.5 Homoseksualitet og videnskab

Formålet med ovennævnte projekt er for det første at levere en omfattende præsentation af synspunkter og resultater i den nyere internationale forskning om homoseksualitet, især den human- og samfundsvidenskabelige (vedr. emner som udvikling af kultur- og livsformer, dannelse af sociokulturel identitet, vekselvirkning med det omgivende samfund). For det andet gennem en kritisk bearbejdning af denne litteratur at indkredse, hvilke overordnede synsvinkler (»paradigmer«) det i dag er videnskabeligt muligt og rimeligt at anlægge i forbindelse med homoseksualitet (Henning Bech).

1.1.6 »Blacks Britannica«

Formålet med dette projekt er at studere den blandskulturer, der er ved at opstå i England som følge af sort immigration. Det er projektets tese, at England er præget af en krise i den sociale integration, samtidig med at netop denne kriseagtige tilstand rummer en mulighed for at gøre op med en racistisk arv. Projektet fokuserer på, hvorledes raceproblematikken i dagens England tjener som et »bindeled« for en indre sammenhæng mellem kultur, subkultur og klasse samt hvad det er for nye sociale kategorier, krisen aktualiserer. Analysen vil søge at afdække, om unge sorte og hvide er i stand til at udvikle en organisk fællesskabsfølelse på tværs af raceskel med ungdomskulturerne som medie (Flemming Røgilds).

1.1.7 Livet på landet

Projektet er baseret på en indgået samarbejdsaftale mellem Landbrugsministeriet som bevillingsgiver og Københavns Universitets Institut for Kultursociologi som bevillingshaver vedrørende konsulentopgave om »livet på landet« i forbindelse med arbejdet i Landbokommissionens Underudvalg 1 (Jørn Falk).

1.2 Idræt og kultur

1.2.1 Krop, idræt og hverdagsliv

Indenfor rammerne af området krop, idræt og hverdagsliv arbejdes med følgende projekter:

- Sportens og samfundets kapløb. Idrætssociologi på vejen. En metodologisk og problemorienteret tekstbog (Henning Eichberg).

- Idrætshistorie. Kilder og processer. En materialemæssig gennemgang af bevægelseskulturens forandring (Henning Eichberg).

- Den underjordiske historie. Om kroppen, myter og ritualer. Tekster om industrikulturens og industrikritikkens sanselige grundlag (Henning Eichberg).

- Kropskulturens kulturrelativitet. En tekstbog om

idrættens etnologi, interkulturel forskning og »en ny verdensorden for sporten« (Henning Eichberg).

- Idræt, krop og tidsmønstre. Om kropslige vilkår i industrisamfundet og i den nye teknologiske kultur under aspekter som hurtighed, spænding, fremskridt, præstation, stress, afspænding, rytme og tidens knaphed (Henning Eichberg).

1.2.2 Kroppens kulturfilosofi

Ovennævnte projekttitel refererer til studier indenfor feltet idrætssociologi, kropskultur og filosofiske spørgsmål i forbindelse med studiet af kropskultur (Søren Damkjær).

2. Migrations- og etnicitetsstudier

Indvandrer- og flygtninge-studier er indenfor de senere år blevet et centralt undervisnings- og forskningsområde indenfor faget. Som et led i denne aktivitet blev der i oktober afholdt en to-dages konference på K. U.-Amager om indvandrerbørns situation i Skandinavien.

2.1 »Et forsvar for hjemve«

Projektet tager sit udgangspunkt i arbejds-migranternes livshistorier, la longue durée, som udtrykkes i migranternes og flygtninges hjemve. I nærværende projekt betragtes hjemve som et kulturelt forsvar, en ressource, i stedet for et klinisk symptom, der skal behandles af modtagersamfundet.

I projektet studeres også danskernes hjemve i rejsebeskrivelser. En del af projektet fokuserer på danskernes kultur, når de er »hjemmefra«, i kolonihavehuse, på ødegårde i Sverige, på højskoleophold el. evt. på charterrejse i udlandet. Kulturel identitet har sikkert sine rødder i hjemmet, det nære liv, familiesfæren, men det er, når man er lidt hjemmefra, at man kan komme til at udtrykke sin »kultur«.

Et essay om Appalachian homesickness og en Skandinavisk community i Massachusetts samt om Amerikas sommerlejr-kultur vil afrunde essay-samlingen »et forsvar for hjemve« (Jonathan Schwartz).

2.2 »At være eller ikke være«

En analyse af tyrkisk ungdom i Københavns- og Ankaras tilflytterkvarterer.

Hensigten med projektet er inden for rammerne af to regionale områder, København og Ankara, at analysere sociale og kulturelle konsekvenser af ekstern og intern migration blandt tyrkisk ungdom. Med udgangspunkt i tidligere feltarbejder og planlagte empiriske undersøgelser ønskes der foretaget en analyse af de unges placering i tilflyttersamfundet. Der vil blive fokuseret på konflikten mellem forældregenerationens sociale, økonomiske og kulturelle ballast og de unges muligheder for – og ønsker om – økonomisk og social integration i nationalstaten. Samspejlet mellem kønsspecifik socialisering, skoleuddannelse, lønarbejde og

divergerende ideologier (islam, nationalisme og forbrugerisme), som manifesterer sig i relation til familien og den danske/tyrkiske nationalstat, skal danne grundlag for dette projekt, hvis formål er at nå til en bedre forståelse af en udsat social/kulturel gruppes livsbetingelser (Lotte Bøggild).

2.3 Indvandrerfamiliers integrationsmønstre i Danmark

Det er projektets formål at beskrive, hvorledes indvandrerfamilier i Danmark dels tilpasser sig det danske samfund, dels reorganiserer deres sociale og kulturelle grundlag.

Projektets population er samtlige de indvandrerfamilier, der i 1975 fødte barn i Københavns kommune, sammenlignet med et tilsvarende antal københavnske arbejderfamilier og et tilsvarende antal københavnske funktionærfamilier.

Den metodemæssige fremgang er bygget op omkring en registreringsmæssig pejling af familierne ud fra demografiske, sociale og erhvervmæssige data mht. en beskrivelse i forhold til den danske socialstruktur. Dertil knyttes såvel en række systematiske og strukturerede interviews og en serie fokuserede interviews. Sammenskrivningen af data finder sted sammen med en præsentation af den socialpolitiske udvikling af indvandrerforholdene.

Projektet er en reaktivering af et tidligere gennemført projekt om indvandrerfamiliers forhold i Danmark, gennemført ved Institut for social Medicin af Christian Horst og læge Søren Klebak (Christian Horst).

2.4 Udvikling og rådgivningsbistand til og behandling af flytninge og deres familier

Et projekt, som har knyttet cand. psyk. Pia Steen til instituttet. Projektet støttes af Socialstyrelsens Forsøgsudvalg.

2.5 Islamiske indvandrerkvinder og deres møde med det danske hospitalsvæsen

Formålet med dette projekt er af afdække, hvad der sker, når islamiske kvinder, som er kommet til Danmark med en anden sygdoms- og sundhedsopfattelse, reagerer, når de møder det danske hospitalsvæsen (Beth Elverdam).

3. Udviklingsstudier

Under dette tema arbejdes der med analyser af kulturelle og sociale forhold i den 3. verden, med afdækning af betingelserne for socio-økonomisk udvikling samt afklaring af teoretiske tilgange til begribelse af disse komplekse forhold. Der arbejdes endvidere med bistandsproblemer og bistandsorienteret forskning. Indenfor nærværende tema afholdtes i december en 3-dages konference over temaet »Hverdagsliv i den tredje Verden«.

3.1 Diligent Men – Determined Women. The Cultural Dynamics of Gender and Status among the Punan Bah

Dette er arbejdstitlen på et større værk, der baserer sig på analysen af et primært datamateriale indsamlet under 3 års feltstudier blandt det hidtil ukendte Punan Bah folk i Borneos regnskov. Det overordnede teoretiske mål er, at øge vor indsigt i dynamikken i det strukturelle samspil mellem på den ene side kulturelle forestillinger og deres symbolske og rituelle udtryk og på den anden side social organisering. Mere specielt at bidrage til teoridannelsen om kønshierarkier og social lagdelings udformning og strukturelle relation (Ida Nicolaisen).

3.2 Salui – en stammebåd fra Borneo

En undersøgelse af den sammensyede langbåds fremstillingsteknik og kulturhistorie på Borneo. Projektet er baseret på registrering af bygningen af en traditionel langbåd i Vikingskibshallen i Roskilde af en bådbygger fra Punan Bah folket, Kojan Kavang. Båden byggedes i maj måned af træ og rotan hentet på Borneo (Ida Nicolaisen).

3.3 Folkelig organisering i Nicaragua

Der er her tale om en konkret undersøgelse af kollektive organiseringsformer i agrare og urbane sektorer i Nicaragua, som grundlag for folkelig deltagelse i den aktuelle reformpolitik. I undersøgelsen indgår en belysning af de kulturelle sider af den sandinistiske udviklingsstrategi (Ulrik Sparre).

3.4 Kultur og hverdagsliv i den tredje verden

Med henblik på senere empirisk undersøgelse af de sociokulturelle processers betydning for udvikling af et lokalområde i den 3. verden (Eritrea), undersøges hvilke teorier og metoder, der vil være i stand til at opfange og analysere disse processer.

Især fokuseres på muligheden for at inddrage de genstandsområder og dimensioner i udviklingsprocessen, som den marxistisk funderede udviklingsforskning udgrænsede: »individet« og »kulturen« (Birthe Nautrup).

3.5 Hverdagsliv og bistand i den 3. verden

Med teoretisk basis i forskellige nyere tilgange til studiet af hverdagsliv i den 3. verden arbejdes der med præcisering af et vurderingsgrundlag i forhold til bistand, der ydes gennem private bistandsorganisationer med lokale/nationale »counterparts« (e.g. Folkekirkens Nødhjælp og Røde Kors). Regionalt vil der senere ske en afgrænsning til Latinamerika (Finn Step-putat).

3.6 Fagbevægelsens vilkår og muligheder i industrialiserede, sydøstasiatiske lande, specielt Malaysia

Arbejdet omfatter 1) en teori-historisk analyse af industrialisering og fagbevægelsens udvikling, 2) en an-

alyse af industriforbundenes struktur og aktiviteter, 3) en undersøgelse af lokalt fagligt arbejde og 4) en udforskning af arbejderlivet på udvalgte industriarbejdspladser og arbejderkvarterer.

Forskningsarbejdet er pt. nået til den fjerde fase. En opsummering af fase 1-3 skal foretages i forbindelse med en analyse af den malaysiske regerings »japaniseringspolitik« (»Se-mod-Øst politik«), relateret til udviklings- og arbejdsmarkedsspørgsmål (Peter Wad).

4. Teknologi og samfund

4.1 Arbejde, teknologi og samfund

Projektet sigter mod en fremstilling af knudepunkter i arbejdets socialhistorie og teknologihistorien.

Der argumenteres for nødvendigheden af at se teknik og teknologisk udvikling i sammenhæng med arbejdets organisation og forskydninger i samme. Dette illustreres historisk konkret og som baggrund for forståelse af aktuelle tendenser af nogle benævnt »den informationsteknologiske revolution«, »det postindustrielle samfund« osv. (Allan Madsen).

4.2 Informationsteknologi, individ og samfund

Om persondata/social kontrol (Lars Winther Larsen).

4.3 Menneskeretligheder – en forskningsoversigt

Om teknologi, kommunikation og vidensformer vedr. menneskeretlighederne (Lars Winther Larsen).

5. Arbejdsmarkedsforhold, fagbevægelse og stat

Under dette tema arbejdes der med faglig organisering og statslig planlægning.

5.1 Fremtidens skole – Fremtidens lærerforening

En kultursociologisk organisationsanalyse af udviklingen i Danmarks Lærerforening.

Undersøgelsen er planlagt til 3½ år i perioden 1.2.86 til 1.8.89. Hovedproblemstillingerne er følgende:

1) Centraliserings- og decentraliseringsprocesser. Lokalkredsens og tillidsrepræsentantsystemets placering i organisationen.

2) Ændringer i organisationskulturen: Sprog, symboler, myter og ritualer. Udvikling af fagforenings- og professionsideologi.

3) DLFs magtressourcer og faglige strategier. DLFs manøremuligheder i det offentlige aftalesystem.

4) Medlemmernes levevilkår i forhold til deres fagpolitiske identitet og aktivitet.

Der vil løbende blive udsendt delrapporter om undersøgelsens forløb. 1. delrapport vedrørende udviklingen i de lokale kredse var færdig januar 1987 (Jesper Due, Jørgen Steen Madsen).

5.2 *Offentlig planlægning, autonomi og den lokale stat*
Projektets overordnede mål er at belyse omfanget af kommunalt selvstyre. Gennem en generel undersøgelse af de faktorer, der har virket ind i Køge Bugt-udviklingen 1960-80 søges der således dannet et billede af kommunernes muligheder for selv at forme den lokale udvikling.

I anden omgang søges det i en sammenlignende undersøgelse af de lokale politikker i de to nabokommuner, Greve-(Kildebrønde) og (Torslunde)-Ishøj, belyst, hvilke sociale kræfter, der har været i stand til at udnytte det evt. spillerum for en lokalt præget udvikling. Projektets resultater er udmøntet i en licentiatafhandling (Frank Bundgård).

6. Metode og videnskabsteoretiske studier

6.1 Modernitet og postmodernitet

Projektet omfatter en undersøgelse af modernitets- og postmodernitetsbegreberne med hovedvægt på 80'ernes bidrag til samfundsvidenskabernes filosofi. Her står Habermas med sin nybegyndelse af fornufts- og oplysningsfilosofien overfor postmodernismen, der opløser og dekonstruerer det fra Oplysningen arvede fornuftsbegreb. Det er projektets tese, at en afklaring af denne kontrovers har betydning for generel teori-konstruktion i sociologien (Søren Damkjær).

6.2 *Det post-industrielle samfund og paradigmeskift*
Hvordan tolke nutiden og hvordan snakke fremtid?

Den brede sociologiske platform for en nutidsforståelse hedder det post-industrielle samfund. Men problemet kompliceres, fordi ikke blot samfundet ændres, men også måderne, vi taler om og forklarer samfundet på. Det hedder paradigmeskift. Oven på det post-industrielle samfunds platform har post-modernisterne bygget deres anti-utopiske filosofi. Over for den har jeg anbragt New Age, en paraplyfilosofi med tilknytning til de nye sociale bevægelser med særlig vægt på de terapeutiske og nyreligiøse bevægelser. Både post-modernismen og New Age er nutidige tolkninger af den post-industrielle virkelighed. Og i tilslutning til begge føres paradigmeskift-debat, i tilslutning til post-modernismen Scienza Nuova og i tilslutning til New Age New Science. De to paradigmeskift-skoler ligner hinanden. Men Scienza Nuova betoner kompleksiteten og New Science holismen. Formålet med nærværende projekt er at vurdere relationen mellem ovennævnte skoler (Jean Fischer).

Anden virksomhed:

Ida Nicolaisen har arrangeret særudstillingen »Salu-ik«. En stammebåd fra Borneo i Vikingskibshallen i Roskilde. Udstillingen blev arrangeret som en del af et forskningsprojekt omkring traditionelle stammebåde på Borneo, som bl.a. omfattede bygningen af en sammenstyret båd fra Punan Bah folket.

Ida Nicolaisen er medlem af styringsgruppen for Carlsbergfondets projekt: Dansk Nomadeforskning, af SSF's styringsgruppe for indvandrerinitiativet samt af Forskningsrådet for Udviklingsforskning.

Redaktionsvirksomhed:

Birte Bech Jørgensen er medredaktør af Forskningsår-bog vedr. Ungdomskultur.

Jørn Falk er medlem af den danske redaktion af *Acta Sociologica*.

Peter Wad er redaktionsmedlem af Årbog ved nordisk forening for Sydøstasiatisk Samfundsforskning (NFSØASF).

Finn Stepputat har været medredaktør af 2 numre af *Kulturgeografiske Hæfter*.

Ulrik Sparre har været medredaktør af et temanummer af tidsskriftet *Den Ny Verden*, omhandlende Nicaragua.

Kirsten Drotner er medredaktør af *Forskningsår-bog* vedr. Ungdomskultur.

Christian Horst har redigeret publikation af oplæg fra konferencen »Socialisation og børn fra etniske mindretal«.

Charlotte Bloch og Lis Højgård har redigeret publikation fra konferencen »Hverdagsliv under forandring«.

Frank Bundgård er medlem af temareaktionen for *Kulturgeografiske Hæfter*.

Lis Højgård er redaktionsmedlem af tidsskriftet *KONTEXT*.

Ida Nicolaisen er medredaktør af tidsskriftet *FOLK*.

Rejser:

Ida Nicolaisen har ultimo dec. 85/medio jan. 86 været på et 3-ugers feltophold i Sarawak, Malaysia, i foråret 1986 deltaget i en UNSO-FAO-DANIDA Mission til Senegal og Mauretanien og er for det akademiske år 86/87 tilknyttet Barnard College, Columbia University, New York som research associate.

Gæsteforelæsninger og foredrag på konferencer:

Birte Bech Jørgensen har holdt foredrag om »Kultur og unge kvinders arbejdsløshed« i Danske Kvindelige Lægers Forening, i Kvindecentret på Odense Universitet, på Göteborg Universitet, i Kvinfor, på Socialhøgskolan i Göteborg og på socialforvaltningen i Göteborg. Endvidere har Birte Bech Jørgensen afholdt forelæsning om »Byudvikling, sociale netværk og kultur« på Sociologisk Institut, Københavns Universitet og på Dansk Byplanlaboratoriums konference for embedsmænd og politikere. Endelig har Birte Bech Jørgensen holdt oplæg om »Kvalitative undersøgelsesmetoder« på Institut for Statskundskab, Århus Universitet.

Lis Højgård har holdt et oplæg på KUCs bestyrerkonference om »medborgerhuse i en hverdagskultu-

rel sammenhæng« samt et oplæg i Dansk Kvindesamfund om »Dansk Kvindesamfunds historie«.

Jonathan Schwartz har gæsteforelæst om E. Eriksons »Latent and Manifest Danishness« på Sociology Colloquium, Brandes University, Mass. samt ved Nordisk etnografmøde i Stockholm. Endvidere har Jonathan Schwartz gæsteforelæst om »Chicago School og Fordism« på konferencen »Humanities between Art and Science« i Helsingør.

Jørn Falk har holdt foredrag med titlen »Tilbagelagt fortid eller forhindret fremtid« ved Højskolernes Majmøde på Vestjyllands Højskole.

Søren Damkjær har gæsteforelæst på RUC og på Scheffield University.

Peter Wad har gæsteforelæst på Danidas Kursuscenter, Hornbæk, DANIDA/KU-Kursus for indonesiske bankfolk arr. af Økonomisk Institut og Institut for Samfundsfag og Forvaltning.

Finn Stepputat har gæsteforelæst på Geografisk Institut, på Udviklingsseminaret Skallerup Klit samt på seminar om »Den kritiske geografi gennem 15 år«. Ulrik Sparre har holdt foredrag om Nicaragua på en række højskoler samt på Folkeuniversitetet i Esbjerg.

Henning Bech har gæsteforelæst på Danmarks Biblioteksskole, Dansk Forening for klinisk sexologi samt på Aftenskolen for bøsser og lesbiske (Odense og København).

Henning Eichberg har gæsteforelæst på følgende institutioner:

Universität Wien/Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, Universität Trier/Deutscher Historikertag, Universität Salzburg/Germanistik, Universität Kiel/Geschichte, Universität Essen/Geschichte, Københavns Universitet/August Krogh Institut, Københavns Universitet/Historie, Københavns Universitet/Samfundsfag, Odense Universitet/Ildræt, Odense Universitet/Erhvervsprog, Gerlev Idrætshøjskole, Gymnastikhøjskolen i Ollerup, De Danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger, Hirtshals Kommune, Südwestdeutscher Arbeitskreis für Stadtgeschichtsforschung, Evangelische Akademie Hamburg, Ruhrpark Herne og Deutsch-französisches Jugendwerk/Paris.

Charlotte Bloch har gæsteforelæst ved Gerlev Idrætshøjskole samt på Folkeuniversitetet, KU.

Jean Fischer har holdt foredrag om fremtidsbilleder og utopier på Socialpædagogisk Seminarium, Bagsværd, om New Age på Boliglaboratoriet, Akademiet, Kbh., om kulturdimensionen i udviklingsprocessen, Skallerup Klit seminar, om New Age, moral og værdier i NSUs biologikreds, Munksøgård, Roskilde, om New Age i Filosofisk Forum, København, om Postmodernisme og New Age på seminar Nordic Visions, Den internationale Højskole, Helsingør, om kulturdimensionen i udviklingen på FAUs årsmøde og om New Age på Akademiet, Institut for Byggeri og Bebyggelsesplanlægning.

Lotte Bøggild har gæsteforelæst ved Danmarks Læ-

rerhøjskole, Emdrup og Glostrup, ved Amtscentralen i Hillerød samt ved Institut for Etnologi og Antropologi, Moesgård, Aarhus Universitet.

Kirsten Drotner har holdt oplæg om temaerne: ungdom, kultur, æstetik og pædagogik ved RFHL Internationalt forskersymposium, Stockholm, ved Göteborg Universitet, ved forskningsseminar om børne- og ungdomshistorie, arr. af Danmarks Lærerhøjskole, Historisk Institut, KU, ved HSFR konference i Stockholm, ved seminar i Mejlgård, arr. af Gymnasieskolerne Formningslærerforening, ved seminar om hverdagslivet under forandring, Institut for Kultursociologi, KU, ved symposium om unge kvinder, hverdagskultur og identitetsudvikling, Göteborg Universitet, ved seminar om børne- og ungdomshistorie, Slagelse, arr. af Danmarks Lærerhøjskole og Historisk Institut, KU, ved Pædagogisk gruppe, Lunds Universitet, ved Københavns kommunale Ungdomsskoler, ved seminarer i Brødstrup, arr. af Undervisningsministeriet, ved Institut for Litteraturvidenskab, Stockholms Universitet samt ved Centrum for Massekommunikation, Stockholms Universitet.

Christian Horst har gæsteforelæst ved Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbunds konference, Danmarks Lærerhøjskole, Københavns Kommunes Personaleafdeling, Albertslund Lærerforening, Konference afholdt af SSF, Odense Universitet, Tyrkisk Forenings Årsmøde i Århus, Statens Konsulentvirksomhed for Døve, Indvandrerlærerforeningen ILF, Undervisningsministeriets Kursus vedr. indvandrer- og flygtningeforhold. Jesper Due har gæsteforelæst ved Danmarks Lærerforening, Den almindelige danske jordmoderforening, DJØf, Ingeniørforbundet, FTF, BUPL, CO-stat, Dansk Telefonforening, Dansk Toldtatsforening, Dansk Sygeplejeråd m.fl.

Jørgen Steen Madsen har gæsteforelæst i Ingeniørforbundet samt i Danmarks Lærerforening.

Flemming Røgilds har gæsteforelæst på Institut for Kommunikation, AUC, om »Sorte og Hvide i England«. Pia Steen har holdt oplæg om temaet: psyko-socialt arbejde med flytninge i Danmark ved et seminar i Dansk Psykologforening.

Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver årligt mindst 1 publikation i serien Kultursociologiske skrifter, som foreløbig er udkommet med 21 bøger. Serien kommer på Akademisk Forlag. Hertil kommer en reproserie, hvori egnede specialer, artikelsamlinger m.m. finder udgivelse.

Konferencer/forelæsninger:

Hanne Willer: 01.01.86 Magisterkonferens: »Døgnanbringelsens politik – en analyse af udviklingen fra fattigforsorg til velfærdsstat.

Peter Henrik Poulsen: 02.04.86 Magisterkonferens: »For lille, for stor, for styret. En analyse af de demokratiske tilstande i København«.

Knud Arne Nielsen: 02.04.86. »For lille, for stor, for styret. En analyse af de demokratiske tilstande i København«.

Tom T. Kristensen: 06.06.86 Magisterkonferens: »Grækenlands periferkapitalistiske udvikling. 1800-1940«. Stefan Koeller: 30.06.86 Magisterkonferens: »Habermas og Marx – forsøg på en udredning«.

Klaus Rasborg: 16.09.86 Magisterkonferens: »Samfundskritik og normativitet – med udgangspunkt i J. Habermas' kommunikationsteoretiske reformulering af fornuftsbegrebet«.

Kim Rasmussen: 17.09.86 Magisterkonferens: »Pædagogik & socialisationskritik«.

Publikationer:

Bech, H.: Homoseksualitet og videnskab. Forskningen og Samfundet 2, s. 19-21, København 1986.

Bloch, C.: Hverdagsliv, brud og subjektivitet. Hverdagsliv under forandring, Charlotte Bloch, Lis Højgård, s. 6, København 1986.

–, Højgård, L.: Redaktion af: Hverdagsliv under forandring. København 1986, 134 s.

Drotner, K.: Når unge skaber sig – selv. Ungdomskultur : Forskningsårbog 1985., J. Bay, K. Drotner, B. Bech Jørgensen, E. Nielsen (red.), s. 9, København 1985.

Drotner, K., Bay, J.: Arbejderungdommen mellem modstand og afvigelse. Ungdom, en stil, et liv: En bog om ungdomskulturer, J. Bay, K. Drotner (red.), s. 8-23, København 1986.

–, Mening med galskaben: Hverdagsliv og ungdomskultur. Det ny hverdagsliv, C. Bloch, L. Højgård (red.), s. 10, København 1986.

–, Madonna i den materielle verden. HUG 46, s. 6, Viborg 1986.

–, Flickkultur og ungdomsforskning : Motståndare eller medpelare? Kvinnovetenskaplig tidskrift 1, s. 10, Göteborg 1986.

–, Sørensen, A.S.: Korsvej eller blindgyde? Firsernes piger i og uden for ungdomskulturerne. Æstetik, køn og kultur, C. Lykke Christensen m.fl. (red.), s. 74-90, Ålborg 1985.

–, Unge piger og kreativitet : Modeflip eller modstrategi? Kvindespor i videnskaben., M. Bryld, N. Lykke (red.), s. 14, Odense 1985.

–, Piger og ungdomskultur : Eller historien om at se sig i usynlighedens skær. Ungdommens historie : En antologi, C. Clausen (red.), s. 34, København 1985.

–, Teddy Boys : Post-War Rock and Violence. Puttin on the Style: Youth Subcultures in Britain, Ole Vadmand m.fl., s. 172+67 S., København 1985.

Eichberg, H.: Anmeldelse af Dieter Düdning: Organiserter gesellschaftlicher Nationalismus in Deutschland (1808-1847). München 1984. Zeitschrift für Württembergische Landesgeschichte 45, s. 398-99, Stuttgart 1986.

- : Stärker, Lustiger, Tödlicher. Leichtathletik. Unterrichtsmaterialien zur Sportlehrerausbildung für den schulischen und ausserschulischen Bereich, Dietrich Kurz, Ulrich Schütte (udg.), s. 34-41, Schorndorf 1986.
- : Jespersen, E.: De grønne bølger. Træk af natur- og friluftslivets historie. Gerlev/Slagelse 1986, 482 s.
- : Freidenkerbewegung. Lexikon des Sozialismus, Thomas Meyer m.fl. (udg.), s. 182-83, Köln 1986.
- : Revolutioner der kommer fra ørkenen. Kadafi som mystiker. Information 4 2:104, s. 6, København 1986.
- : Entkolonialisering der Bewegungskultur. Forschungsperspektiven zur traditionellen Bewegungskultur. Traditionelle Bewegungskultur und moderne sport. Ansätze für die Entwicklungszusammenarbeit, Knut Dietrich m.fl. (red.), s. 18, 157-62, Ahrensburg 1986.
- : Automobilens revolution. Materialer til en teknologihistorie, der medtænker tingenes forsvinden. Det moderne samfunds teknologi, Jens Christensen, m.fl. (red.), s. 52-72, Århus 1986.
- : Automobilens revolution. Materialer til en teknologihistorie, der medtænker tingenes forsvinden. Den jyske Historiker 35-36, s. 52-72, Århus 1986.
- : The enclosure of the body. On the historical relationship of "health" "nature" and the environment of sport. Journal of Contemporary History 21, s. 99-121, London 1986.
- : Ordnen, Messen, Disziplinieren. Moderner Herrschaftsstaat und Fortifikation. Staatsverfassung und Heeresverfassung in der europäischen geschichte der frühen Neuzeit, Johannes Kunisch (udg.), s. 347-75, Berlin 1986.
- : Disziplinierungsanstalten und grüne Wellen. Zur Sozialökologie der Berliner Sportstätten. Selbstbeherrschte Körper., Wolfgang Dressen (udg.), s. 27-47, Berlin 1986.
- : Hverdagsliv og kropskultur (med bibliografi: Om krop og kulturarbejde). Tidsskrift for idræt 51 : 3/4, s. 132-34, Holte 1986.
- : Die Veränderung des Sports ist gesellschaftlich. Die historische Verhaltensforschung in der Diskussion. (= Sport: Kultur, Veränderung 2). Münster 1986, 308 s.
- : Kroppens nye sprog. Politiken 103:42:18, s. 5-6, København 1986.
- : Kohtühmisen suorituskyvyn huippua. Kulttuuri-vihkot 14:5, s. 18-23, Helsinki 1986.
- : Det sanselige i at korsfæste kødet. Om idræt, krop og katolicisme. Centring 7:1, s. 68-81, Gerlev / Slagelse 1986.
- : Produktivistiske Mythen. Etwas über die Religion in der Industriekultur. Zurück zur Natur-Religion? Wege zur Ehrfurcht vor allem leben, Holger Schlep (udg.), s. 259-66, Freiburg im Breisgau 1986.
- : Narren som ressource. Om lokal identitet og be-handlersamfundet. Gerlev Idrætshøjskole Årsskrift 86, s. 22-23, Gerlev/Slagelse 1986.
- : Narren. Levende Lokalsamfund, Center for Social Udvikling, s. 16-17, København 1986.
- : Latterkultur – Om idrættens underjordiske historie. Dansk Ungdom og Idræt 89:46, s. 6-7, Vejle 1986.
- : Hverdagsliv og kropskultur. Mod en ny kulturel materialisme? Hverdagsliv under forandring. Rapport fra et seminar om hverdagsliv, Charlotte Bloch, Lis Højgaard (red.), s. 80-102, København 1986.
- : Teknologien bevæger sig i spring. Mod en ny samfundshistorie ud fra kropshistorien? Mod en ny samfundshistorie?, Henrik Halkier o.a. (red.), s. 15-33, Århus 1986.
- : Teknologien bevæger sig i spring. Mod en ny samfundshistorie ud fra kropshistorien? Den jyske historiker Ekstranr. december 1986, s. 15-33, Århus 1986.
- : Anmeldelse af: Wolfgang Sachs, Die Liebe zum Automobil. Reinbek 1984. Technikgeschichte 53:4, s. 328-29, Düsseldorf 1986.
- : Anmeldelse af: Francois Crouzet, The First Industrialists. Cambridge 1985. Historische Zeitschrift 243, s. 688-90, Frankfurt 1986.
- : Naturen i kroppen i kulturen. Bemærkninger omkring De grønne bølger. Centring 7:2, s. 170-86, Gerlev/Slagelse 1986.
- : De rette og de krumme linier. Idrættens miljø på vej mod den nye uoverskuelighed? Centring 6:2, s. 110-30, Gerlev/Slagelse 1985.
- Fischer, J.: Hverdagslivet og utopien. Hverdagsliv under forandring, (reproserien nr.6), Kultursociologisk Institut, s. 11, København 1986.
- : Brud med sporten? Om paradigmeskift, ny-religiositet og legeskultur. Centring 1, s. 11, Gerlev 1986.
- : Paradigmeskift og nye paradigmer. Den jyske Historiker 35-36, s. 10, Århus 1986.
- : Den kulturelle og religiøse dimension- en oversigt over problematikken. Den ny Verden 3, s. 15, København 1986.
- : Fremtidsbilleder – nogle overvejelser over utopier og dystopier. Informationssamfundet, Thomas Søderqvist (red.) Århus (udg.), s. 10, Århus 1985.
- Højgård, L. : Hverdagsliv og nye familieformer. Hverdagsliv under forandring, Charlotte Bloch, Lis Højgård, s. 6, København 1986.
- Nicolaisen, I.: Traditionelle magtstrukturer, livsværdier og regional udvikling i Sarawak, Malaysia. Den Ny Verden 3, 19 årgang, s. 22, Danmark 1986.
- Schwartz, J.M.: Hvem var "liberty"? Om Frihedsgudinden. Information 23. 10, s. 2, København 1986.
- : Moderne Tider: Hvorfor immigranten falder mellem to stole. (Artikel). Stofskifte 12, s. 107-19, København 1986.

Sparre, U.: Partimagt og pluralisme i Nicaragua.

Den Ny Verden 4 1985/86, s. pp.36-54, Center for Udviklingsforskning, Kbh 1986.

Stepputat, F., Olsen, T.E.: Scener fra et ægteskab: Staten og Bønderne i Mexico. Den Ny Verden 2, årg. 19, s. 78-102, København 1986.

Wad, P., Nørnlund, I., Brun, V.: Industrialisation and Labour in South-East Asia. Newsletter of International Labour Studies 28-29, s. 4-16, Haag 1986.

Charlotte Bloch

3. Sociologisk Institut

Historie:

Sociologisk Institut blev oprettet i 1950 som en afdeling under det daværende Økonomisk-Statistiske Laboratorium; men med eget lokale i det nuværende Metro-annex i Fiolstræde 4.

1955 blev instituttet selvstændigt med det nuværende navn og fremdeles beliggende i Metro-annexet; men med større lokalekapacitet end oprindelig. Lokalerne blev udvidet, da projekt Metropolit gik i gang i løbet af 1964/65; men kun kortvarigt med midlertidige lokaler i Kannikestræde og i en lejlighed i en ejendom højere oppe i Fiolstræde, indtil man gradvis indrettede sig i Rosenborggade 15, hvor man holdt til, indtil man i 1973 flyttede ind i de nuværende omgivelser i Linnésgade 22.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 10.

Lektorer: A. Boserup, T. Broch, G. Djurfeldt, M. Holm, E. Høgh, E. Manniche, K. Aagaard Nielsen, G. Olofsson, B. Simonsen, P. Wolf.

Seniorstipendiat: P. Abrahamson.

Kandidatstipendiater: J. Andersen, M. Bratlann, E. Colmorton, G. Gudmundsson, E. Mow.

Eksterne lektorer: E. Hofmeister, E. Fabricius Jensen, J. Kirstein, L. Landberg, J. Elm Larsen, J. Nielsen, J. Smidt, B. Stenvig.

Undervisningsassistenter: P. Jensen, J. Mortensen.

TAP: Antal årsværk: 4,6.

G. Boesen, B. Hove Christensen, G. Hansen, B. Hovedskov Rasmussen, M. Jacobsen, A. Petersen.

Forskningsvirksomhed:

Både på forsknings- og undervisningssiden omfatter instituttets virksomhed en bred vifte af problemfelter, dog med en stigende grad af koncentration om kerneområder og centrale problemstillinger, faktisk såvidt, at vi kan sige, at instituttet arbejder med én central problematik: »Velfærdsstat og levevilkår«, forstået

som relationerne mellem de statslige politikker, samfundsstrukturelle forhold og så konkrete sociale gruppers faktiske livsvilkår. Dette er en problematisering, som søger at sammenkæde makro- og mikro-studier, og som metodologisk spænder fra socialstatistik til analyse af intensivt materiale (åbne interviews). – Kvindesociologien har i realiteten den samme problematiseringsform, men med accentuering af køn som grundlæggende variabel og med en kritik af det implicite mandsperspektiv i den etablerede sociologi.

En anden tendens er den stigende grad af konvergens med de andre fag i fagområdet, i første række kultursociologi. Mest markeret gælder dette for området udviklingsstudier, hvor et fast fagsamarbejde er etableret. Et andet område, som kan nævnes i denne sammenhæng, er subkulturer og hverdagsliv, hvor der dog genstår at integrere de konvergerende interesser på institutterne. Et tredje konvergensområde er naturligvis kvindesociologien.

Forskningsaktiviteterne kan sammenfattes i 4 blokke. Den første blok, dvs. de tre første områder, drejer sig om livsformer og samfundsmæssig ramme. Den næste blok omfatter udviklingssociologi og freds- og konfliktforskning. Begge områder har et globalt perspektiv og er fremtidsorienteret. De to første blokke har det til fælles, at de udgør problematikker på tværs af traditionelle emnefelter. De kan altså siges at være tværfaglige indenfor sociologiens rammer. De flg. tre områder kan derimod betragtes som emnespecifikke i traditionel forstand, konciperet gennem en adfærdssociologisk model. I tillæg kommer så fagets grundlagsproblemer og teorihistorie, som altid har været en streng i instituttets forskningsaktiviteter.

1. Velfærdsstat, socialstruktur og levevilkår

1.1 Projekt Arbejderbevægelse og Velfærdsstat i Vest-europa

Projektet, som blev støttet af SSF 1982-84, fortsættes (Gunnar Olofsson).

1.2 Velfærdsstat og sociale bevægelser i senkapitalismen

En analyse af de ændrede former for interesseartikulation som det moderne samfund har opvist, særlig efter II. Verdenskrig, med de velfærdsstatslige forsørgelsespolitikker som eksempel. Teoretisk støtter projektet sig til nyere amerikansk og fransk sociologi; de empiriske illustrationer er hentet fra de nordiske lande og USA (Peter Abrahamson).

1.3 Velfærdssamfund og den borgerlige offentlighed

Statsliggørelse i velfærdssamfundet, især angående socialpolitik og arbejdsmarkedspolitik, medfører interventioner overfor privatsfæren. I projektet analyseres hvilke konsekvenser disse interventioner har for privatlivet, den mellem menneskelige kommunikation og

for den autonome organisering (Sociale bevægelser og selvorganisering) (Mogens Holm).

1.4 Projekt »fattigdom, arbejdsløshed og marginalisering«

Formålet med projektet er at undersøge sammenhængen mellem langtidsløshed og fattigdom, og hvorledes de offentlige social- og arbejdsmarkedspolitikker påvirker risikoen for marginalisering og fattigdom. Undersøgelsen omfatter perioden fra midten af 1970'erne til 1985 med vægt på 1980'erne, hvor langtidsløsheden er steget stærkt. Projektet undersøger social- og arbejdsmarkedspolitikernes evne til at modgå markant indtægtsnedgang ved langtidsløshed og til at sikre langtidsløshed fortsatte arbejdsmarkedstilknytning. Endvidere undersøges typiske »fattigdomskarrierer« gennem kvalitative interviews og gennem statistisk materiale om bistandshjælpsmodtagere. Det belyses hvilke faktorer, som er bestemmende for, om fattigdomsrisici slår om i en faktisk fattigdomssituation.

Projektet vil knytte sine empiriske undersøgelser an til den internationale forskning i fattigdom for at bidrage til en referenceramme for forskning i marginalisering og fattigdom (Gunnar Olofsson (projektleder), John Andersen, Peter Abrahamson, Jan Henriksen, Jørgen Elm Larsen).

1.5 Dansk familiejournal siden 1930

En historisk gennemgang af befolknings-, familie- og socialpolitik siden 1930. I projektet kortlægges interventionernes betydning for levevilkår i parforhold (herunder kønsdifferentieringen), for børneproduktionen og sundheds-/hygiejneforhold (Mogens Holm).

1.6 Den offentlige omfordelingens former

GO's hovedsagelige forskningsindsats ligger inden for dette projekt, der er finansieret af DSF (Delegationen för Social Forskning) i Sverige. Projektets sigte er en analyse af det samlede offentlige omfordelingsmønster i Sverige, omfattende såvel subventioner som tilskud og skattefradrag. Projektet er koncentreret om boligsektor og pensionspolitik i Sverige, hvorved dog også den danske udvikling inddrages. Metodisk knytter projektet an til den britiske diskussion om »social«, »fiscal« og »occupational« velfærd som tre sammenflettede og tildels funktionelt alternative velfærdssystemer (Gunnar Olofsson).

2. Kvindesociologi

2.1 Familie og stat – kvinders klemme

I projektet belyses aspekter af kvindeundertrykkelsen på baggrund af familiens og de statslige familiepolitikkers udvikling gennem de seneste 30 år.

Hovedtesen er at kønsarbejdsdelingen i familien, hvor kvinderne har ansvaret for og tager sig af børnene

og husarbejdet, får betydning for kvindernes placering på arbejdsmarkedet og i samfundet. At kvindernes underordning og undertrykkelse både i og uden for familien skal relateres til kvinders rolle i familien.

De statslige politikker bliver belyst ud fra en tese om, at de statslige politikker medvirker til at fastholde kernefamilien som reproduktionsform, og dermed fastholder kvinderne i en bestemt kønsarbejdsdeling i familien og på arbejdsmarkedet.

De statslige politikker er dog ikke entydige, idet de på den ene side medvirker til at fastholde familien, og på den anden side muliggør kvindernes frigørelse fra denne reproduktionsform (Ellinor Colmorten).

2.2 Køn og samfund

Grundlagsarbejde om forholdet mellem køn og samfund – historisk, aktuelt og teoretisk. Manuskriptet færdiggøres i løbet af det næste halve år (Birgitte Simonsen).

2.3 Forsørgelse – økonomi og omsorg

Opstart af et projekt om forsørgelse. Det totale samfundsmæssige behov for forsørgelse er til stadighed voksende og belaster stærkt samfundets økonomi. Hvad er forholdet mellem økonomisk forsørgelse og omsorgsforsørgelse, hvad er de væsentligste udviklingstendenser i forsørgelsesmønsteret, og hvordan og af hvem kan samfundet fremover få varetaget de nødvendige omsorgsforsørgelsesfunktioner?

I den indledende fase skal der ske en kortlægning af det eksisterende forsørgelsesmønster og relationerne mellem den økonomiske forsørgelse og omsorgsforsørgelsen. Desuden skal udvikles et sammenhængende begrebsapparat på området. På dette grundlag udformes en mangesidig empirisk undersøgelse af omsorgsfunktionerne i et udvalgt lokalområde, herunder behov, ønsker, problemer og muligheder set ud fra både omsorgsgiveres og omsorgsmodtageres perspektiv. Endelig skal der i den afsluttende fase udstikkes betingelser og rammer for en fremtidig politik på området (Birgitte Simonsen).

2.4 Moderskabets teori og socialhistorie

Projektet er en historisk gennemgang af moderskabets socialhistorie i Danmark i nyere tid og en analyse af den teori, der er kommet om moderskabets »fortrængte« stilling (Ebba Mow).

2.5 Til diskussionen om kvindeforskningens teoretiske/metodiske grundlag

Projektet er blevet til ud fra en interesse om at gå ind i nogle af de vigtigste problemområder i kvindeforskningen.

Dette betyder, at projektet primært er båret oppe af teoretiske og metodiske refleksioner, og at de empiriske indslag er små og få. De mere brede, diskussionsrammer og hvilke afsæt jeg tager hertil, har jeg

redegjort for i årbogen for 1985, hvor der henvises til. Projektet består af følgende 4 hovedafsnit.

(1) Vil indeholde en diskussion omkring det/de patriarkatsbegreb(er) der er anvendt bredt i kvindeforskningen.

Diskussionen vil indeholde to dimensioner:

A. En mere videnskabsteoretisk diskussion om hvilke erkendelsesinteresser begrebet (erne) dækker over.

B. Ud fra min kritik af hvordan begrebet hidtidigt har været anvendt dannes der afsæt for flg. vigtige diskussioner:

– køn-klasse-diskussionen. Det er klart nok, at disse to begreber siger noget om hinanden. Vi kan se det i hverdagen og sågar også i konkrete analyser af kvinders forhold. Men hvis vi sætter de to begreber analytisk overfor hinanden, vises det klart, at de udsiger sig om forskellige verdener, og at de bliver forstået som på hver sin væsensforskellige måde værende fundamentalt strukturerende for en analyse.

Projektet forsøger på at gå ind i denne diskussion vil være så at sige at opløse begreberne, i den form de nu er sat i.

– indkredsning af: Hvad er kvindeundertrykkelse?

(2) Med 1. afsnit som bagland etableres en kritikramme overfor de aktuelle patriarkatsteorier.

Et centralt emne er her, hvordan det kvindelige arbejde (det kvindelige arbejdsgreb) bliver struktureret i de mellem menneskelige relationer. Udtryk herfor: Kønsarbejdsdeling, familieformernes dannelse.

(3) Hvorledes fastholdes kvinder i varetagelsen af de mellem menneskelige relationer og hvordan bliver det til undertrykkelse?

Det primære her vil være en undersøgelse af forskellig forskning i de sociale netværk og sociale relationer.

(4) Kvinde – identitet. Alle de kendetegn på og identificering af rammer for kvindeundertrykkelse, som jeg har opsamlet i projektets hidtidige forløb, vil blive sat ind i en identitetsdiskussion (Mette Bratland).

3. Subkultur og hverdagsliv

3.1 Sociologi og subkulturer

Projektets hensigt er at gennemgå og kritisere de mest prominente teoristrømninger indenfor den sociologi, der beskæftiger sig med subkulturer og hermed med afvigelser og ungdom. Forsøg på at efterspore disse teories sammenhæng med almene sociologiske samfundsteorier, i et handlingsperspektiv. På denne måde identificerer GG teoriernes erkendelsesinteresse, der ikke kun sættes i sammenhæng med konkret anvendelse og mulige handlingsperspektiver, men også forsøger at indkredse de begrænsninger af analysernes udsagnskraft, som ligger implicit i deres teoretiske og metodiske indfaldsvinkler. GG går også ind på kunstneriske og journalistiske reportager fra subkulturer for til sidst at bestemme subkultursociologiens aktuelle

»omfangslogiske status« og foreslår veje til at udvide den (Gestur Gudmundsson).

3.2 Hverdags erfaringer og myndighed

Fremtidsværksteder som folkeoplysning. (Fondsprojekt i samarbejde med Birger Steen Nielsen og Kirsten Paaby).

Der er tale om voksenpædagogisk forsøgsarbejde, som vil blive gjort til genstand for forskningsmæssig bearbejdning. Grundidéen i det voksenpædagogiske forsøg er en afprøvning af »Fremtidsværkstedsmodellen«, som udgangspunkt for en ny slags folkeoplysning med sigt på »sociale opfindelser«.

Forsøgsarbejdet underkastes en kritisk hermeneutisk udforskning, der tager sigte på at undersøge almenfølelsesmulighederne i de alternative lærepræser, som karakteriserer det voksenpædagogiske forsøg. Ved projektets afslutning (marts 1988) vil vi vurdere om forsøget kan danne grundlag for et nyt kritisk folkeoplysningskoncept (Kurt Aagaard Nielsen).

3.3 Livsform og interesse

Forholdet mellem livsform, interesseorientering og selvrealisering, fremstillet i en formningsteoretisk model og belyst ved strukturel analyse af kvalitativt materiale (åbne interviews) (Tom Broch).

4. Udviklingssociologi

4.1 Arbejds miljøpolitik i et nyligt industrialiseret land

Undersøgelsen af den statslige arbejdsmiljøpolitik udvikling i Malaysia er foreløbig tilendebragt. Ved et forskningsbesøg i august har AW foretaget en serie pilot-interviews med sikkerhedsorganisationer på udvalgte virksomheder inden for metalindustrien som optakt til en undersøgelse af sikkerhedsarbejdets betingelser i Malaysia (Arne Wangel).

4.2 Økologi, stat og klasser i sydindisk landbrug

Igang med at forfatte en bog med titlen »Ecology, State and Classes in South Indian Agriculture« sammen med forskere fra Sverige og Indien. Arbejdet beregnes afsluttet i 1987. Projektet støttes af Swedish Agency for Research Cooperation with Developing Countries og Madras Institute of Development Studies (Göran Djurfeldt).

4.3 Udviklingsmønstre hos bondebevægelser i Sydindien

Et mindre projekt finansieret af Danida. Projektet vedrører kontrasten mellem de klassiske indiske bondebevægelser, hvis overordnede mål er jordreformer, og den nye type af bevægelse, der inddrager vareproducerende bønder og hvis aktioner er rettet mod bøndernes vilkår som markedsafhængige producenter. Projektet beregnes afsluttet i 1987 eller 1988 (Göran Djurfeldt).

4.4 *Globens tilstand*

Et forsøg på at bestemme omfanget af mennesket som ressource eller udviklingsemne globalt set.

Beskrivelsesledetråde er især klassisk sociologisk teori (Erik Høgh).

5. *Freds og konfliktforskning*

5.1 *Ikke-offensivt forsvar i Europa*

Ved et ikke-offensivt forsvar forstås et militærapparat, der er således opbygget, at det er velegnet til forsvarsopgaver, men uanvendeligt til angreb. I projektet undersøges forskellige mulige former for ikke-offensivt forsvar i Europa og de mulige konsekvenser af en forsvarsomlægning. Arbejdet i 1986 har især drejet sig om analyse af forskellige modeltyper og deres betydning for krigsforebyggelse, krisestabilitet, afspænding og nedrustning, samt om udformning af mulige modeller tilpasset den danske militærgeografi og Danmarks rolle i den vestlige alliance. Der lægges særlig vægt på spørgsmålet om sammenføjning med mulige ikke-offensive forsvarsoptioner i tilstødende områder. Til belysning af den relative effektivitet af forskellige opstillinger forsøges udarbejdet en EDB-simuleringsmodel af et tre-værns forsvar for det danske område. Projektet gennemføres af en forskergruppe ved Center for Freds- og Konfliktforskning (AB projektleder) (Anders Boserup).

6. *Kriminologi*

6.1 *Kriminologisk pilotprojekt*

Arbejder med et mindre empirisk pilotprojekt vedrørende det af professor Wilkins (England og USA) lancerede begreb »Consumerist Criminology« (Preben Wolf).

7. *Lagdelingssociologi*

7.1 *Generationsmobiliteten i Danmark*

Et påbegyndt langtidsstudie af generationsmobiliteten i Danmark til sammenligning med afdøde professor Geigers arbejde om intelligensen fra Reformationen til nutiden (Preben Wolf).

8. *Familiesociologi*

8.1 *Familiesystemet i Danmark*

Fortsat arbejde med ændringer i det danske familiesystem (Erik Manniche).

9. *Teorihistorie, sociologiske grundlagsproblemer*

9.1 *Sociologiens historie i Danmark*

Arbejder fortsat med dette emne (Preben Wolf).

9.2 *Computisering af samfundsvidenskaben*

I projektet analyseres de metodologiske og teoretiske konsekvenser af forøget anvendelse af teknologi i samfundsforskningen. Nye muligheder for anvendelse af eksisterende databaser, sammenkøring deraf og opbygning af nye, har indflydelse på forskningsproduktionen, perspektivering og prioritering (Mogens Holm).

9.3 *Kritik af de nye informationsteknologier*

Der er tale om et redaktionsprojekt, der sigter imod en udgivelse af en bogantologi i 1987. K. Aa. N. har udover almindelig redigeringsarbejde, gennemarbejdet en introduktion af kritik af D. Bell – og specielt hans arbejde med at udvikle begrebet informationsfund som sociologisk nøglebegreb (Kurt Aagaard Nielsen i samarbejde med Wenche Lauritzen og Kaj Kammer Madsen).

9.4 *Formning og social konstitution. Semiotik og social kontekst*

To sideløbende større projekter, det ene over samfundsvidenskabelige grundlagsproblemer med udgangspunkt i et begreb om formning (på linie med – og i modsætning til – adfærd), det andet over kommunikation og samfund med udgangspunkt i en formmæssig bestemmelse af semiotik i forhold til produktiv virksomhed, sammenskrives nu til en afsluttende afhandling. Stoffet er tidligere i brudstykker publiceret i en række artikler og arbejdsrapporter, men bliver dog på væsentlige punkter korrigeret i den afsluttende bearbejdelse.

Af resultaterne kan flg. nævnes. (1) En række retninger, så som struktur-funktionalisme, dialektisk materialisme, fænomenologi og semiotisk strukturalisme, er konvertible til hinanden i den forstand, at deres udsagn (som ofte er modsatte) kan udtrykkes i det samme latente sprog. (2) Bestemmelse af den sociologiske teoris form. På hvilket grundlag kan historisk betingede teorier accepteres? (Antitese til Popper). Teorier på forskellige niveauer, der forholder sig til hinanden som ramme til indfyldning. (3) Bestemmelse af forholdet mellem informationsteoriens og semiotikkens gyldighedsområder i kommunikationssfæren. (4) Analytisk grundlag for forståelse af informatiksektorens særlige produktivtetsudvikling. (5) Bestemmelse af den innovative arbejdes værdi. (6) Som biprodukt opnåes en model til forståelse af antropogenezen, d.v.s. mekanismerne i udviklingen af kultur og et kulturbaseret samfund.

Projekterne er mere kultursociologiske end sociologiske i snævrere forstand, men de bygger på den erkendelse, at de to fag ikke kan skilles fra hinanden (Tom Broch).

Udgivervirksomhed m.v.:

Peter Abrahamson, John Andersen, Mette Bratlann,

Ellinor Colmorten, Ebba Mow og Jørgen Elm Larsen: Medlemmer af redaktionen for forlaget SOCIOLOGI.

Peter Abrahamson: Medlem af den danske redaktionskomite for tidsskriftet Acta Sociologica.

Göran Djurfeldt: Medlem af redaktionen for Sydasiens – politisk og kulturel tidsskrift.

Gestur Gudmundsson: Ansvarshavende redaktør af Nordisk Forum.

Kurt Aagaard Nielsen: Medredaktør af tidsskriftet KONTEXT.

Erik Manniche: Redaktør af Sociological Microjournal.

Erik Manniche, Preben Wolf: Redaktører af Micro Publications. Social Science Series.

Preben Wolf: Redaktionel konsulent for tidsskriftet Criminal Justice and Behavior.

Medlem af redaktionskomiteen for justitsministeriets forskningspublikationer.

Anden virksomhed:

Anders Boserup: Sammen med A. A. von Müller fra Max Planck Institutet i Starnberg, leder af Pugwash Study Group on Conventional Forces in Europe.

Medlem af Independent Commission on World Security Alternatives (USA). Medlem af det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU). Medlem af arbejdsudvalget for Nordiska samarbejtskomiteen for internationell politikk, inkl. Freds- og konfliktforskning.

Mogens Holm: Medlem af Alkohol- og Natkotikarådets repræsentantskab.

Gæster og rejser:

Peter Abrahamson: Seminar om alternativ erhvervs-politik. Oplæg: »Alternativ socialpolitik«. XIth. World Congress of Sociology, India. Paper: »Unemployment and Poverty Risk: Labour Market and Social Policy in Contemporary Denmark«.

John Andersen: XIth. World Congress of Sociology, India. Paper: »Theoretical Approaches to Empirical Aspects of Poverty and Long-Term Unemployment in the Contemporary Welfare States«.

Tom Broch: Fungeret som gæstelærer i 2 måneder ved Institutet for sosiologi ved Universitetet i Oslo, med grundlagsproblemer i sociologisk teori som hovedemne.

Forelæst over handlingsteori ved ANSA-seminar (Organisationen af norske udenlandske studenter) afholdt i Onsevig ved Nakskov.

Göran Djurfeldt: SIDA's U-forum, Stockholm over emnet »Forringes fattigdommen i Indien?« Gæsteforelæsning på Lunds Universitet: »Chayanov og den samfundsvidenskabelige landbrugsforskning siden 69'erne«.

Mogens Holm: VI. Conference on Critical Social

Policy, Sheffield England: Paper: »The Influence of the Welfare Politics on the Private Sphere«.

Kurt Aagaard Nielsen: Forskningsrejse til Oldenburg og London. Gæsteforelæsninger: Esbjergs Socialpædagogiske seminar. På seminar om folkeoplysning, afholdt af Københavns Skolevæsen.

Gunnar Olofsson: Paper på Sveriges Sociologforbunds årsmøde i Umeå. Paper på Arbejdsgruppese-minar omkring socialpolitik og social forskning, afholdt i Taljeviken, Sverige. Paper på et projektsymposium »Sverige – mellem struktur og hverdag«. Rönninge Kungsgård Sverige. Gæsteforelæsninger: Umeå Universitet, Sociologiska Institutionen, Sverige. Lunds Universitet, Sociologiska Institutionen, Sverige over »Nya och gamla sociala rörelser«. Doktorandkursus i økonomisk sociologi, Umeå Universitet, Sociologiska Institutionen, Sverige.

Publikationer:

Abrahamson, P.: Unemployment and Poverty Risk. Labour Market and Social Policy. Policy in Contemporary Denmark. København 1986, 35 s.

–: Fattigdom og velfærdsstat. København 1986, 30 s.

–: Arbejdersolidaritet? Selvorganisering og socialpolitik. Kurasje 38, s. 103-07, København 1986.

–: Fra velfærdsstat til velfærdssamfund? Privatisering eller selvforvaltning i socialpolitikken? Nordisk Forum Vol. 19, No. 3 (1984), s. 36-49, København 1985.

Andersen, J., Larsen, J.E., Abrahamson, P., et a.: Unemployment and poverty in the contemporary welfare states. Acta Sociologica Vol. 29, No. 2, s. 10, Oslo 1986.

–, Larsen, J.E., Abrahamson, P., et a.: Strategier mod fattigdom nogle internationale erfaringer. Vor Tids Fattigdom, Erik Jørgen Hansen, s. 87-109, København 1986.

–, Larsen, J.E., Abrahamson, P., et a.: Fattigdom i England. København 1986, 24 s.

–: Kortere arbejdstid er aldrig kommet af sig selv. Mindre arbejde-Større autonomi, Forlaget Sociologi, John Andersen et al, s. 41-89, København 1986.

–: Socialdemokratiets politik overfor beskæftigelsesproblemerne fra midten 1970'erne til begyndelsen af 1980'erne med vægt på partiets krisereformer. København 1986, 15 s.

–: Reformismekritikkens aktualitet. København 1986, 15 s.

Djurfeldt, G.: Production Relations and Agrarian Change. Some Findings from a case study in Tamil Nadu. Athreya, V., Böklin, G., Djurfeldt, G., Lindberg, S. Social Scientist Vol. 14, No. 5, s. 3-14, New Delhi 1986.

Djurfeldt, G.: Economies of Scales or Advantages of Class: Some results from a South Indian Farm Economy Study. Athreya, V.B., Böklin, G., Djurfeldt, G., Lindberg, S. Economic and Political Weekly

- (Review of Agriculture) Vol. XXI, No. 13, s. A-2-A-14, Bombay 1986.
- Boserup, A.: Staten, Samfundet og Krigen hos Clausewitz. Clausewitz om krig, Bd. III, Kommentarer og registre, Niels Berg (red.), s. 911-30, København 1986.
- : Ikke-Offensivt forsvar: Ideen/Teknologien. Krig og Fred 4, s. 12, København 1986.
- : Escaping from the Nuclear Trap. The Challenge of Nuclear Armaments. Essays Dedicated to Niels Bohr and his Appeal for an Open World, A. Boserup, L. Christensen, O. Nathan (eds), s. 81-90, København 1986.
- Broch, T.: Præludium til interesseanalysen. København 1986, 75 s.
- Gudmundsson, G.: Repressive tankeformer – om kontinuiteten i sociologiens teoriehistorie ud fra subkultursociologien. Nordisk Forum Vol 20 No. 2 1985/6, s. 18, København 1986.
- Holm, M.: Det forbandede arbejde og den dræbende fritid. Mindre arbejde større autonomi, John Andersen, Mogens Hansen, Mogens Holm, Lars Hulgård, Jan Kirstein, Per H. Jensen, s. 25, København 1986.
- : Privatliv og velfærds politik. Velfærdsstat i krise (2), Center for Velfærdsstudier, s. 34, Aalborg 1986.
- : A farewell to welfare. Danish labour movement and the welfare state in the present c. Societal Development, Social Policy and Helping Pro., P.A. Groen m.fl., s. 14, Amsterdam 1986.
- : Rossets Privatliv. Nyhedsbrev fra Teknologinævnet 1, s. 5, Teknologinævnet, København 1986.
- Høgh, E.: Problemløsning gennem ideudvikling. Futuriblerne 4-6, s. 18, København 1986.
- : Lydledning. (Danskerne ser på Folkebiblioteker). Markedsundersøgelse -1- Folkebibliotekerne, Danmarks Biblioteksforening, s. 4, København 1986.
- : Udspørgning. Futuriblerne 4-6, s. 40, København 1986.
- : Hvilke er vore målgrupper? Totalforsvarsinformationens vilkår, s. 8, Stockholm 1986.
- Landberg, L.: Det andet selv. Computeren og Menneskesjælen. København 1986, 100 s.
- Manniche, E.: Family Planning Rights of Minors in Denmark: The legal situation and minors' use of abortion. The Adolescent Dilemma – International Perspectives on the Family Planning Rights of minors, Hymen Rodman, Jan Trost (eds), s. 260, New York 1986.
- , Trost, J.: Measures of Abortion: How are they tied to ideology. Family Politics, National Council on Family Relations, s. 2, Michigan, USA 1986.
- : Familien. Det Danske Samfund, Kaare Svalestoga (red.), s. 51-103, Zug – Schweiz 1986.
- , Trost, J.: Abortion Measures and Ideology. Uppsala 1986, 28 s.
- : Om abortratios uafhængighed af og abortrates parallelitet med fertilitetsrate. Nordisk Sexologi 4, s. 252-58, København 1986.
- Wolf, P.: Voldskriminalitetens udvikling. Kriminalprævention. Skole- og Socialinformation, Det kriminalpræventive Råd, s. 1-2, København 1986.

Göran Djurfeldt

Samfundsfag

1. Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Historie:

Instituttet etableredes i 1960, da Institut for Historie og Samfundsøkonomi opdeltes i tre, herunder Institut for Samtidshistorie og Statskundskab. Herefter har det gennemgået en meget dynamisk udvikling. Den udvikling har dels været afhængig af ændrede ydre vilkår og dermed ændrede krav til instituttet, dels af udviklingstendenser i instituttets videnskabelige miljø. Disse indre og ydre udviklingsfaktorer har også manifesteret sig i organisatoriske forandringer. I 1972 deltes Institut for Samtidshistorie og Statskundskab i to institutter, det ene med betegnelsen Institut for Samfundsfag. I 1980 blev instituttet overført til Det samfundsvidenskabelige Fakultet. Instituttets uddannelsesområde udvidedes i 1981 med en forvaltningseksamen (cand.adm.pol.) og i 1983 med et studium, der kombinerer forvaltning og datalogi. En foreløbig studieordning, som omfatter de tre uddannelser er vedtaget i juni 1986. I juni 1983 ændredes instituttets navn til Institut for Samfundsfag og Forvaltning.

Hvad angår de ydre rammer flyttede instituttet i 1966 fra lokaler i Sct. Pedersstræde og Museumsbygningen til den af universitetet lejede ejendom i Rosenborggade 15-17, den hidtige »KFUM-borg«. Her har instituttet fortsat til huse i det, der nu kaldes »Rosenborgannekset«.

Forandringerne i uddannelsesprofilen har vist sig i vore kandidaters beskæftigelsesmønster. Der er sket en stadig forøgelse af kandidater ansat uden for uddannelsessektoren.

Interessede henvises i øvrigt til den historiske oversigtsartikel i »Københavns Universitet 1479-1979«, bd. X, s. 527-568, skrevet af professor Ole Karup Pedersen.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 23.

Professorer: Ole Karup Pedersen, Gunnar Sjøblom, NN.

Lektorer: Karl-Henrik Bentzon, Tage Bild, Lars Bille, Peter Bogason, Henning Bregnsbo, Torben Grage, Holger Bernt Hansen, Bertel Keurlin, Willy Johannsen, Tim Knudsen, Roger Leys, Per Kongshøj Madsen, Hans Jørgen Nielsen; Ib Damgaard Petersen, Steen Sauerberg, Tove Lise Schou, Kirsten Thomsen, Christian Thune, Søren Villadsen, NN.

Kandidatstipendiater: Henning P. Duus (til 01.08), Jens Hoff, Bent Schou, Thomas Pedersen (01.08), Uffe Jacobsen (fra 01.08)

Forskningsrådsstipendiater: Morten Kelstrup.

Eksterne lektorer: 20.

Undervisningsassistenter: 5.

Bibliotekar: Birthe Rasmussen.

Studievejledere: Karen Rønnow, Peter Stolt.

TAP: Antal årsværk: 4.

Margrit Hansen, Birthe Nyholm, Lene Olsen, Britta Tørnkvist.

Forskningsvirksomhed:

Som det fremgår har instituttet under sin korte historie været udsat for mange såvel organisatoriske som faglige forandringer. Men de grundlæggende intentioner har været de samme. Målet har været, således som det fremgår af den trykte oversigt over publikationer fra instituttet i perioden 1963-1983. (»Publikationer fra Institut for Samfundsfag og Forvaltning, Københavns Universitet 1963-1983«, Forlaget Politiske Studier 1983), at kombinere den samfundsvidenskabelige grundforskning med krav til mere formidlende forskning.

Kendetegnende for såvel instituttets forsknings- som undervisningsprofil har været, at man har prøvet at udvikle instituttet fra at have været et flerdisciplinært til at blive et tværdisciplinært institut, der især prøver at kombinere de politologiske, økonomiske og sociologiske discipliner med særligt henblik på belysning af samfundsudviklingens politiske aspekter. Instituttets medarbejdere er således ikke i nogen streng forstand knyttet til bestemte emnekredse, hvilket iverdigt vil fremgå af projektbeskrivelserne, hvor de enkelte forskere kan optræde med projekter indenfor flere områder. Det er instituttets ønske i de nærmeste år at prøve at videreføre denne udvikling, såvel i grundforskningen som i den mere formidlende forskning og undervisning. Det betyder ligeledes et ønske at fastholde den mere brede samfundsvidenskabelige forskningsprofil og formidlingsaspektet i uddannelsen, da vi vurderer, at instituttet herigennem uddanner kvalificerede kandidater til en lang række funktioner.

Foruden samarbejde med andre universitetsinstitutter m.h.p. undervisning og forskning har instituttet i de senere år kunnet notere en tiltagende rekvireret forskning fra såvel offentlige som halvoffentlige institutioner. Som led i bestræbelserne på at udvide kontakterne med brugerne af instituttets forskningsresultater er instituttet i de sidste par år begyndt at arrangere seminarer omkring temaer, hvor instituttet kan yde specialviden, hvortil brugere inden for såvel privat som offentlig administration som politikere og andre interesserede er blevet inviteret.

Man bestræber sig på at udvikle en forsknings- og uddannelsesprofil, der kendetegnes af at man koncentrerer sig om de politiske processer og deres realiteter såvel nationalt som internationalt. Det er imidlertid karakteristisk for instituttets forsknings- og uddannelsesprofil, at man ikke vælger at studere og undervise omkring disse processer og deres resultater udelukkende

kende udfra et snævert politologisk udgangspunkt, men prøver at forstå disse problemer som et samspil mellem politiske og økonomiske udviklingstendenser. Det er instituttets hensigt i de nærmeste år at videreudvikle denne tradition såvel forskningsmæssigt som uddannelsesmæssigt.

Til forskningsvirksomheden hører endvidere de interne institutforskningsseminarer, som normalt afholdes en snes gange om året, hvor de videnskabelige medarbejdere fremlægger deres forskningsresultater. Normalt medvirker udefrakommende opponenter.

Udover den nævnte egentlige forskningsvirksomhed har en række af instituttets medarbejdere udmøntet og formidlet deres forskningsresultater og indsigt i mindre skriftlige indlæg, i foredrag, i massemedier som aviser, tidsskrifter, radio og fjernsyn.

Efterfølgende bringes en kort oversigt over medarbejdernes forskningsprojekter fordelt på enkelte forskningsområder.

1. Komparativ politik

Politisk teori inddeles ofte i en normativ orientering (undertiden kaldet politisk filosofi), der søger at besvare spørgsmål om, hvorledes samfundet bør indrettes f.eks. med hensyn til frihed og lighed, rettigheder og pligter o.l., dels i en empirisk retning, der søger at opstille og underbygge hypoteser om lovmæssigheder i politiske processer. Denne sidste orientering udmøntes i sine empiriske bestræbelser ikke mindst indenfor det, som kaldes komparativ politik, hvor der arbejdes med en lang række af tilgange og begrebsapparater, der rækker fra, system-, beslutnings-, kultur, udviklings-, klasse-, parti-, interessegrupper og eliteteorier til kommunalpolitik og vælgerradfærd.

1.1 Valgprognoser til de kommunale valg

Der laves sjældent politiske meningsmålinger til de kommunale valg i den enkelte kommune. Ikke desto mindre findes der teknikker, der ved at kombinere landsdækkende meningsmålinger med faktiske valgresultater fra tidligere valg kan lave prognoser med en rimelig sikkerhed, der forudsiger valgudfaldet i de enkelte kommuner og amter. I et projekt i samarbejde med Danmarks Radio er en sådan prognoseteknik udviklet (Karl-Henrik Bentzon).

1.2 Offentlig ansatte

Der knytter sig stor politisk interesse til offentlig ansattes holdninger, der har gennemløbet en markant radikaliserings siden begyndelsen af 1970'erne. I samarbejde med stipendiat Jens Hoff analyseres en række meningsmålinger, der nærmere belyser denne udvikling (Karl-Henrik Bentzon).

1.3 Offentlige institutioner

Som medlem af en forskergruppe på Handelshøjsko-

len ledet af lektor Torben Beck Jørgensen gennemføres en række undersøgelser af offentlige serviceproducerende organisationer (Karl-Henrik Bentzon).

1.4 Den offentlige og private sektor

Som medlem af en forskergruppe omkring et center for det offentlige og samfundsøkonomien er en række forskningsprojekter i færd med at blive sat i gang, der skal undersøge samspillet mellem den offentlige og den private sektor (Karl-Henrik Bentzon).

1.5 Det partipolitiske samarbejdsmonster i Danmark efter 1973

Ved valget i 1973 ændredes folketingets sammensætning radikalt. Gamle samarbejdsmonstre blev brudt op, nye skulle etableres og det i en periode, hvor den økonomiske krise var fremherskende. Formålet med projektet er dels at give en sammenhængende fremstilling af de skiftende samarbejds-konstellationer, hvor hovedvægten lægges på de vilkår og betingelser de enkelte partier har sat for samarbejdet, dels med udgangspunkt i den eksisterende videnskabelige litteratur at søge forklaringer af mere generel karakter på disse skift (Lars Bille).

1.6 Studier i den politiske beslutningsproces i Danmark og dens determinanter og mekanismer (Henning Bregnsbo)

1.7 *En analyse af den samtidige debat omkring liberalismen med særligt henblik på dens præmisser*
Fortsat deltagelse i et internationalt projekt omkring de traditionelle ideologibegrebs relevans for den samtidige samfundsanalyse (Torben Grage).

1.8 Crises of development in Uganda

Projektet omhandler en undersøgelse af Uganda som kriseramt udviklingsland med særlig vægt på at analysere de faktorer og årsager, der indgår i de forskellige former for krise (økonomiske, politiske, sociale faktorer, uafhængighed af det internationale system etc.). Projektet udføres i samarbejde med Dr. Michael Twaddle, Institute of Commonwealth Studies, London (Holger Bernt Hansen).

1.9 Kirke-stat problematikken under kolonialisme, nationalisme og afkolonialisering

Projektet ligger i forlængelse af det i 1984 afsluttede disputatsarbejde og omfatter udviklingen i Uganda fra ca. 1930 frem til begyndelsen af 1960'erne, hvor den politiske selvstændighed opnåedes. Det drejer sig her om et større projekt, der afhængig af arbejdsbetingelserne vil strække sig over en ca. treårig periode (Holger Bernt Hansen).

1.9.1 Herudover er påbegyndt en mindre undersøgelse af etnicitetens betydning i forbindelse med migra-

tion til Danmark og den efterfølgende integrationsproces (Holger Bernt Hansen).

1.10 Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold. Et internationalt komparativt projekt

Projektet er påbegyndt september 1983 og er en del af et større internationalt projekt, der siden 1978 har stået på i en række vestlige lande. Formålet er en international sammenligning af klassestrukturerne i disse lande på baggrund af ensartet gennemførte spørge- og maundersøgelser. Projektet forventes at kunne give svar på spørgsmål om, hvad der betinger en forskelligartet udvikling i klassestrukturerne i forskellige lande, samt hvilken betydning forskellig klassestruktur har for sociale og politiske holdninger. Det danske projekt gennemføres i samarbejde med Jørgen Goul Andersen, Institut for Statskundskab, Århus Universitet (Jens Hoff).

1.11 Social arbejdsdeling i den offentlige sektor

Projektet er påbegyndt september, som en udløber af ovennævnte projekt. Det tager sigte på at belyse udviklingen i arbejdsforholdene for forskellige grupper af offentlig ansatte, og den mulige sammenhæng mellem denne udvikling og politiske og faglige holdninger. Projektet indgår nu som et delprojekt under det i efteråret oprettede Center for den offentlige sektor og samfundsökonomien (Jens Hoff).

1.12 Teori – Strategi – Konjunktur

Projektet er en analyse af relationer mellem teori og praksis. Det er koncentreret om en undersøgelse af ændringer i Karl Kautskys politisk-teoretiske udvikling, hvor der fokuseres på forholdet mellem politiske teorier og forestillinger om strategien for en socialistisk revolution. Politisk teori og strategi ansues som bestemt af såvel den grundlæggende samfundsteori som analysen af den aktuelle samfunds- og klassemæssige konjunktur. Formålet er en påvisning af, at ændringer i Kautskys politiske teori og strategi er en konsekvens af ændrede situationsvurderinger og er konsistent med den grundlæggende samfundsteori, samt en kritik af litteraturen på området ud fra dette teoretiske og metodiske perspektiv (Uffe Jacobsen).

1.13 Terrorisme som politisk middel

I undersøgelsen behandles terrorismen specielt i Europa med hovedvægten lagt på 1) en diskussion af baggrundsfaktorer som nationale, religiøse og »politiske«, og på 2) en argumentation for at koncentrere opmærksomheden på reaktionen i det berørte land fra såvel regering som befolkning. I denne forbindelse bliver forholdet mellem terrorisme og massemedier et væsentlig punkt (Willy Johansen).

1.14 Komparation af holdninger til fagforeningers politiske indflydelse

Flere lande inddrages (Danmark, Det øvrige Norden, UK, Frankrig og USA). Projektet er påbegyndt i 1983. Der er tidligere færdiggjort studier vedrørende Danmark. En sammenligning af UK og Danmark er fornylig blevet afsluttet (Hans Jørgen Nielsen).

1.14.1 Under udarbejdelse er en undersøgelse udarbejdet sammen med Mikael Gijljam, Göteborgs Universitet som indeholder nordiske sammenligninger, som skal indgå i en større fremstilling om nordisk valgforskning. Datamateriale er indsamlet om franske forhold og en rapport er under udarbejdelse. På samme tid vil analysen af amerikanske forhold blive påbegyndt (Hans Jørgen Nielsen).

1.15 Politisk massekommunikation

I perioden fra 1971-1984 har en gruppe forskere ved Københavns og Århus universiteter foretaget valgundersøgelser. Indenfor rammerne af dette projekt arbejdes med politisk massekommunikation. Det drejer sig om at finde frem til sammenhænge mellem vælgerens brug af massekommunikation (TV, radio, presse m.v.) og deres tilslutning til forskellige partier samt politisk deltagelse iverigt. Desuden er der blevet lagt vægt på den personlige kommunikation i samspil med massekommunikationen (Steen Sauerberg).

1.16 Partiudvikling i Danmark, Norge og Sverige

Den forskellige partiudvikling i de skandinaviske lande belyses ud fra radio og TV's valgudsendelser, den offentlige partistøtte og valgreglerne (f.eks. lov-mæssigt fastslåede spærregrensers) (Steen Sauerberg).

1.17 Demokratiteorier og informationskløfter

Problemet er at belyse sammenhæng mellem forskellige demokratiteorier og dertil hørende rent faktisk eksisterende opfattelser af informationskløfter i samfundet (Steen Sauerberg).

1.18 Partiers valgprogrammer

Det er knyttet til en international komparativ forskergruppe. Hovedprojektet er en komparativ undersøgelse af partiers valgprogrammer fra 1945-84. Det omfatter 16 lande, der har systemer med partikonkurrence. Gennemførelse af den danske del af undersøgelsen. Deltagelse i tre subprojekter, 1) relationen mellem koalitionsregeringspolitik og partipolitik, 2) valglofter i relation til regeringsprogrammer og 3) forholdet mellem partibevægelser over tid i valgprogrammerne og bevægelser i vælgerens policy præferencer. De to sidstnævnte er påbegyndt i 1986 (Tove Lise Schou).

1.19 Party Government under Societal Changes

Fire større samfundsmæssige ændringer analyseres: 1.

Væksten i viden og social kommunikation. 2. Den øgede sociale differentiering på arbejdsmarkedet. 3. Væksten i den offentlige sektor. 4. Væksten i »den organisatoriske komponent« i samfundet.

Hvilke sandsynlige virkninger har disse ændringer for de politiske partier i demokratiske partistystemer? Hvorledes påvirker de partierne i relation til vælgerne og i deres relationer til de øvrige aktører i de styrende processer? Hvilke effekter har de på indholdet i og relevansen af grundlæggende regimener? Hvorledes påvirker de formuleringen og udvælgelsen af de problemer, som tages op til behandling inden for den politiske sektor?

Arbejdet har et teoretisk sigte og bygger væsentlig på eksisterende litteratur. Bl.a. gøres et forsøg på at integrere nogle af forfatterens publikationer fra de senere år (Gunnar Sjöblom).

1.20 *Kvindelige ledere – kvinder i ledelse*

En forskningsoversigt med diskussion af teorier, metoder og resultater indenfor emnet køn og ledelse samt kvinders rekruttering til ledende stillinger i den private og offentlige sektor (Kirsten Thomsen).

1.21 *Dobbeltkarriere-familien, nye livsmønstre og statslig politik*

Dobbeltkarriere-familien som politologisk-sociologisk forskningstema er et nyt område indenfor skandinavisk forskning. Projektet vil i første omgang bestå i en litteratursøgning indenfor hovedsaglig engelsk og amerikansk forskning med henblik på en kortlægning og diskussion af resultaternes relevans for danske forhold (Kirsten Thomsen).

1.22 *Bypolitik*

Projektet omfatter undersøgelser af bypolitisk, kommunalpolitisk og forvaltningsmæssige problemstillinger:

- komparativt i UK, Frankrig og Danmark i samarbejde med engelske og franske forskere
- teoretisk igennem udvikling af den bypolitiske teori
- igennem konkrete studier af kommunalpolitiske og økonomiske emner (Søren Villadsen).

2. *Forvaltning*

Forvaltningsforskningen ved instituttet arbejder ud fra politologiske synsvinkler. Der er tale om flere tilgange, men en væsentlig del af forskningsinteressen er i de senere år rettet mod såvel den nationale som den internationale forvaltning. Herunder mod forvaltningens funktioner, organisatoriske forhold, arbejdsprocesser og relationer til andre offentlige og private organisationer. På nationalt plan har især styring og planlægning været i focus, på internationalt plan sekretariaterne, deres personale sammensætning og forhold til den politiske ledelse.

2.1 *Statslig styring af kommunerne*

Det er et komparativt projekt om statens styring af kommunerne i 7 europæiske enhedsstater. Der lægges specielt vægt på at undersøge kommunernes handlingsfrihed, deres opgaver og deres muligheder for at påvirke centralregeringen (Peter Bogason).

2.2 *Dansk forvaltningsforskning*

Formålet er en registrering af dansk politologisk forvaltningsforskning og publiceret litteratur af politologisk relevans om forvaltningen 1977-86 med henblik på udgivelse af en kommenteret bibliografi indlæst i en database (Peter Bogason).

2.3 *Institutionel analyse*

Der er tale om et teoretisk projekt baseret på den såkaldte nyinstitutionalisme i politologien og den økonomiske forskningsretning »institutionel økonomi«. Det er hensigten på længere sigt at anvende resultaterne til empirisk analyse af lokal organisering (Peter Bogason).

2.4 *Den københavnske byplanlægnings fødsel*

Projektet er under afslutning. Der arbejdes på nogle publikationer om betingelser for en succes i planlægning, om dansk planlægnings påvirkninger fra udlandet, om planlæggerne i København omkring århundredskiftet samt en monografi om emnet (Tim Knudsen).

2.5 *Socialreformens implementering på bistandslovområdet*

(Tim Knudsen).

2.6 *Bureaukrati, demokrati og marked*

Projektet er under opstart. Det centrale tema er det statslige bureaukratis historiske udvikling i samspil med andre afgørende sociale styringsformer (Tim Knudsen).

2.7 *Frikommuner i Danmark*

Projektet har haft til formål at se på frikommuneforsøget som et led i moderniseringen af den offentlige sektor, især i relation til forholdet mellem stat og kommuner. Projektet er blevet afsluttet i 1986 med to rapporter: »Frikommuner i Danmark I – forsøg med det kommunale selvstyre«, og »Frikommuner i Danmark II – modernisering og decentralisering i den offentlige sektor« (Bent Schou).

2.8 *Forsøgsvirksomhed i velfærdsstaten særligt med henblik på decentraliseringsaspektet*

Projektet skal lede frem imod en licentiafhandling. Med udgangspunkt i forsøgsvirksomhed i den offentlige sektor diskuteres styrings- og legitimeringsproblemer i velfærdsstaten (Bent Schou).

3. International Politik

International politik er en del af faget politologi. International politik beskæftiger sig med alle former for internationale og transnationale politiske processer og med samspillet mellem nationale og internationale politiske processer. Typiske emneområder: Internationale konflikter, krig og fred, international organisation, politisk-økonomisk udvikling både i en ulandsammenhæng om i forbindelse med mere industrielt udviklede stater tillige med transnationale organisationer og virksomheder.

3.1 Rustningsdrivkræfterne i Vest-Øst konfliktformationen, 1936-1950

Et studie af rustningerne i et asymmetrisk struktureret politisk-økonomisk subsystem med særligt henblik på determinationerne internt i USA og USSR.

Projektet, der nu er i færdiggørelsesfasen, sigter mod at opnå en mere generel viden om rustningsdrivkræfterne, dels i Vest-Østkonfliktformationen generelt, dels i det internationale system i det hele taget.

Undersøgelsen forløber ad to parallelle spor. Det ene spor drejer sig om forandringerne i magtforholdene mellem hovedmagterne i det internationale system af mere langsigtet art. Det afgørende er her kampen om hegemoniet i det internationale system, hvorved der ved den hegemoniske magt forstås den magt, som er i stand til at forme det internationale system i overensstemmelse med egen interesse. Konkret er der tale om et skift fra England til USA i undersøgelsesperioden med USSR og det nazistiske Tyskland som alternativer.

Det andet spor vedrører forandringer i de interne magtforhold mellem forskellige klasser, fraktioner af klasser og andre kræfter og deres betydning for staternes rustningsadfærd. Dette vies en særlig interesse for netop denne problemstilling i forskningen for denne periode, som for den sejrende hegemonimagt er en overgangsperiode, dels fordi en række teoretiske og kvantitativt empiriske undersøgelser af perioden o. 1950-o. 1980 peger på netop de interne forholds helt dominerende betydning for de to stater, der her er tale om, og deres rustningsadfærd (Henning Duus).

3.2 Studier af den amerikanske og den sovjetiske opfattelse af det internationale system i 1970'erne og 1980'erne i forbindelse med deres nedrustnings- og våbenkontrollpolitik

Afsluttet analyse af kernevåbnens rolle i international politik. Ligeledes er fremstillingen af forholdet mellem våbenteknologi og politik afsluttet (Bertel Heurlin).

3.3 SPDs sikkerhedspolitik

Projektets formål er at beskrive og diskutere SPDs sikkerhedspolitiske standpunkter med særligt henblik på perioden 1983-86. Projektet koncentrerer sig særligt

om, hvorledes SPD har formuleret sin afspændingspolitiske interesse, og hvorledes denne søges konkretiseret og realiseret i europæisk politik (Morten Kelstrup).

3.4 Teoridannelser om internationale økonomisk-politiske systemer

(Ole Karup Pedersen).

3.5 FN's udvikling og nuværende fase

(Ole Karup Pedersen).

3.6 Hovedproblemer i Danmarks internationale placering, såvel økonomisk som politisk

(Ole Karup Pedersen).

3.7 EPS og Vesteuropæisk sikkerhedspolitisk samarbejde

Projektet er påbegyndt i september 1986. Det sigter mod at belyse muligheder og begrænsninger i et tættere og mere selvstændigt, sikkerhedspolitisk samarbejde i Vesteuropa.

Hovedvægten er lagt på *dels* en analyse af de politiske muligheder for at realisere et vesteuropæisk sikkerhedssamarbejde, belyst ud fra en empirisk undersøgelse af de nationale positioner. I den forbindelse er tre vesteuropæiske stormagter samt småstaten Danmark udvalgt med henblik på en særskilt analyse. Dels gennemføres en komparativt præget analyse af de samarbejdsinstitutioner, som danner rammen om de politiske bestræbelser. Et hovedspørgsmål er her, hvorvidt EPS ud fra en effektivitetssynsvinkel såvel som ud fra en politisk betragtning kan siges at være et egnet forum for et vesteuropæisk sikkerhedsarbejde (Thomas Pedersen).

3.8 Lange cykler i International Politik

Igennem de sidste 10 år er interessen for cykliske tendenser i internationale fænomener øget stærkt. Projektet fokuserer på beskrivelse af cykliske forhold i forekomsten af stormagtskrige siden 1945. Foreløbige resultater viser, at tidspunktet for forekomsten af stormagtskrige følger en tilfældig fordeling, medens omfanget af disse krige følger en cyklisk tendens. Omkring år 1700 fandt der ændringer sted i den underliggende struktur, der betød en stærk begrænsning i sandsynligheden for stormagtskrige. Det undersøges i øjeblikket, om en tilsvarende ændring kan tænkes at have fundet sted omkring 1945, ligesom til årsagerne til ændringen omkring år 1700 efterforskes, dels historisk, dels statistisk. Derudover udforskes gennem litteraturstudier de mulige årsager til at omfanget af stormagtskrige i hvert fald op til vort århundrede fulgte et periodisk mønster.

Som et yderligere bidrag til studier over stormagtskrige studeres ikke-voldelige konflikttendenser imellem supermagterne i efterkrigstiden med henblik på

en forståelse af sammenhængen imellem verbal aggressivitet og aggressiv adfærd på højere konfliktniveauer (Ib Damgaard Petersen).

3.9 *International fred og sikkerhed og den internationale forvaltnings rolle*

Der er tale om en undersøgelse med det formål at sammenholde den funktionalistiske teori om international organisation som et middel til international fred og sikkerhed med teoridannelse om internationale sekretariater som aktører i den internationale politik, og dernæst på denne baggrund at beskrive opfattelser af normer og forventninger, der er rettet mod danske embedsmænd i den udenrigspolitiske forvaltning og i forskellige internationale forvaltninger (FN og EF), og endelig at beskrive den funktionalistiske tænkemådes evt. påvirkning af Danmarks politik overfor de internationale organisationer. Den specifikke undersøgelse af »danske embedsmænd på udebane« er påbegyndt i efterårssemesteret 1985 og er fortsat i 1986 bl.a. med gennemførelsen af en række interviewundersøgelser (Tove Lise Schou).

3.10 *Det europæiske politiske samarbejde (EPS) (i 1986 med særlig vægt på de sikkerhedspolitiske perspektiver i samarbejdet)*
(Christian Thune).

3.11 *Regionalt samarbejde i Sydøstasien (ASEAN) med særlig henblik på regulering af transnationale selskaber*
(Christian Thune).

4. Økonomisk politik

Den økonomisk-politiske forskning ved instituttet omfatter især studier af, hvordan samspejlet imellem den økonomiske og den sociopolitiske udvikling giver sig udslag i udformningen af den økonomiske fordeling. Endvidere omfatter forskningsområdet analyser af muligheder og begrænsninger for alternative økonomisk-politiske strategier.

4.1 *Den Japanske Stat*

Formålet med projektet er at undersøge forholdet mellem stat og marked i Østasien (primært Japan, men også øvrige stater i Østasien) med henblik på en sammenligning med de vesteuropæiske former.

I det forløbne år er der arbejdet videre med den japanske »udviklingsstats« historie og funktioner samt en komparation af japanske og vesteuropæiske arbejdsmarkedsorganisationer.

Fra den 01.01.1987 indgår projektet som et delprojekt under det SSF støttede »Center for den offentlige Sektor og Samfundsøkonomien«, hvor det har fået titlen: »Debatten om den vestlige og orientale opfattelse af forholdet mellem stat og marked« (Tage Bild).

4.2 *Jord og politik i Zimbabwe*

Projektet er påbegyndt i 1983 i samarbejde med forskere fra University of Zimbabwe og University of Leeds, UK. Gennem en række landsbystudier af ulige adgang til ressourcer er projektets sigte at belyse lokale konflikter om jord og politik i overgangsperioden til politisk selvstændighed i Zimbabwe og at sammenligne de økonomiske og sociale baser for de nationale frigørelsesbevægelser i Afrika (Roger Leys).

4.3 *Lokal politik og arbejdskraftsvandring*

Projektet er påbegyndt i 1986 og sigter imod at belyse forhold mellem arbejdskraftvandring og politik. I forbindelse med et studieophold i Mexico (februar-juli 1986) blev der foretaget interviewundersøgelse af migranter mellem det vestlige Mexico og USA. Projektet sigter mod at sammenligne disse studier med tidligere studier af arbejdskraftvandring i det sydlige Afrika samt at udvikle en bedre teoretisk forståelse af forholdet mellem arbejdskraftvandring og politik (Roger Leys).

4.4 *Økonomiske modeller og den politiske beslutningsproces*

Projektet behandler generelt samspejlet mellem makroøkonomisk planlægning og den politiske beslutningsproces.

Specielt inddrages de formaliserede makromodelers udvikling og indflydelse på vilkår for og resultater af planlægningsprocessen. I 1986 er påbegyndt arbejdet med at indsamle og behandle oplysninger om de makroøkonomiske prognoseresultaters funktion som signaler i debatten om den økonomiske politik (Per Kongshøj Madsen).

4.5 *Erhvervsstruktur og samfundsøkonomi*

Projektet omfattede udarbejdelse af baggrundsmateriale til SID's vækstkommission, hvis rapport forelå i efteråret 1986. Vægten i projektet lå på tilvejebringelse af en oversigt over den makroøkonomiske og erhvervsstrukturelle udvikling i efterkrigstiden. Desuden indsamledes og analyseredes materiale om arbejdsløshed og beskæftigelse med vægt på de ufaglærtes situation. Projektet er afsluttet i sommeren 1986 (Per Kongshøj Madsen).

5. Metodologi

Metodologi omfatter udviklingen af såvel kvalitative som kvantitative forskningsmetoder. Indenfor området beskæftiger man sig såvel med videnskabsteoretiske problemstillinger som med anvendelse af en række nyere samfundsvidenskabelige forskningsmetoder.

5.1 *Metodeproblemer i de politiske videnskaber*

Projektet sigter mod analyse af metodologiske og videnskabsteoretiske grundspørgsmål i samfundsvidenskabens med særligt henblik på teori-empiri problemer

i politologi og sociologi. I det forløbne år har han arbejdet med problemer i klasse- og statsanalyse (Tage Bild).

Forskningsmæssigt samarbejde med andre institutter/institutioner i ind- og udland:

Statsvetenskapliga Institutionen, Lund; Institut for Statskundskab, Århus Universitet; Centre for the Study of Public Policy, University of Strathclyde, Glasgow; European Consortium of Political Research, University of Hull, England; Institut for Samfundsfag DTH; Institut for Samfundøkonomi og Planlægning, RUC; Hebrew University of Jerusalem; Institute of Commonwealth Studies, University of London; School of Oriental and African Studies, University of London; Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, København; Nordplan, Stockholm; Nordisk Ministerråd; Zimbabwe Institute of Development Studies; African Studies Centre, Leeds University; London School of Economics and Political Science; Institutt for Samfunnsforskning, Oslo; Dansk Udenrigspolitisk Institut; Center for Udviklingsforskning, København; Center for Freds- og Konfliktforskning, København; Center for Afrikastudier, København; Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala; Preston Polytechnic; Programme of Peace and Conflict, University of Lancaster; Department of Sociology, University of Wisconsin, Madison USA; Sociologisk Institut, Bergen Universitet; Sociologiska Institutionen, Uppsala; Institut for Sociologi og Socialpsykologi, Tammerfors Universitet; Department of Sociology, University of Essex, England; Department of Sociology, Carleton University, Ottawa, Canada; Sociologisk Institut, Torino Universitet; Leyden Universisty; University of Liverpool; Queens University, Belfast; European University Institute, Florence; University of Leister; Institut for Organisation og Arbejds sociologi, Handelshøjskolen, København; Center for Samfundsvidenskabelig Kvindeforskning; St. Hugh's College, Oxford; Freie Universität, Berlin; University of Texas, Austin; Queens University, Ontario; University of Tokyo; Universitad, Torino; University of East Anglia; Erasmus University, Rotterdam; Plymouth Polytechnic; University of Salford; School for advanced urban Studies, University of Bristol; Centre Sociologie Urbaine, Paris; The Korean Social Scientists Association, Pyongyang.

Udgivervirksomhed mv.:

Instituttet udgiver fire forskellige skriftserier: Arbejds papirer, Lærebøger, Forskningsrapporter og Seminarrapporter. I 1986 er udgivet 10 Arbejds papirer og 7 Forskningsrapporter. Fra 1984 er instituttets publikationer optaget i Dansk Bogfortegnelse.

Endvidere udgiver instituttet publikationen Copenhagen Political Studies Abstracts (CPSA), som rum-

mer korte engelsksprogede resuméer af medarbejderens publikationer. Ny udgave dækkende 1985-86 udkommer forår 1987.

Endelig har instituttet i 1983 udsendt en samlet oversigt over institutmedarbejdernes publikationer gennem de forudgående 20 år.

Redaktion af faglige tidsskrifter m.v.:

Tage Bild: Häften för Kritiska Studier; Ib Damgaard Petersen: Politiske Studier; Holger Bernt Hansen: African Affairs og Journal of Religion in Africa; Bertel Heurlin: Cooperation and Conflict; Politiske Studier; Roger Leys Review of African Political Economy; Hans Jørgen Nielsen: Økonomi og Politik; Lars Bille: Økonomi og Politik; Gunnar Sjöblom: Scandinavian Political Studies; Per Kongshøj Madsen: Samfundøkonomen; Christian Thune: Dansk Udenrigspolitisk Årbog, Økonomi og Politik, Konflikternes Verden; Søren Villadsen: Journal of Urban and Regional Research;

Andet:

Tage Bild: Medlem af bestyrelsen i Center for Fagbevægelsesstudier, Tim Knudsen: medlem af Rådet for Lærestalernes Fælles Byplanskursus, Holger Bernt Hansen: Formand for Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd og i denne egenskab formand for/medlem af en lang række organer med tilknytning til forskningsorganisationen. Deltager i DVU's besøgsrunde til de samfundsvidenskabelige institutioner, formand for kollegiet af forskningsrådsformænd.

Bertel Heurlin: Medlem af det Sikkerheds- og nedrustningspolitiske Udvalg (SNU).

Willy Johannsen: Formand for Universitetslærerafdelingen i Dansk Magisterforening, Uddannelsesgruppen.

Hans Jørgen Nielsen: Formand for Dansk Selskab for Statskundskab, medlem af bestyrelsen for Nordisk Forbund for Statskundskab.

Ole Karup Pedersen: Medlem af formandsskabet for regeringens sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg (SNU), World Association for International Relations.

Ib Damgaard Petersen: Medlem af HUMTEK, Københavns Universitet, medlem af konsistoriums informationsudvalg.

Gunnar Sjöblom: Medlem af Executive Committee, European Consortium for Political Research, og formand for dens Workshop Committee; Resident scholar ved Rockefeller-stiftelsens villa Serbelloni, Bellagio. Medlem af to doktorbedømmelsesudvalg ved Lunds Universitet og to professorbedømmelser ved European University Institute, Firenze.

Christian Thune: Formand for Dansk udenrigspolitisk Institut, medlem af Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg (SNU), medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundøkonomi.

Studie- og forskningsrejseaktiviteter:

Peter Bogason: Gæsteforsker på Indiana University, Bloomington, Indiana, USA i det akademiske år 1985-86.

Henning Duus: Eleventh General Conference of the International Peace Research Association på University of Sussex, Brighton, England, 13.-18. april.

Torben Grage: Rejser til universiteter og forskningscentre i Rom, München, Frankfurt, Paris og Cambridge, januar, juni, august og oktober i forbindelse med internationalt projekt omkring ideologibegebre.

Holger Bernt Hansen: »Africa and the Wider World« i september 1986, arrangeret af »African Studies Association of the United Kingdom«, Canterbury, England. Deltagelse i University of London 150 års jubilæumsarrangement og det hertil hørende symposium om områdestudier med særligt henblik på studiet af Afrika, London og Oxford, oktober 1986.

Bertel Heurlin: International Conference on Higher Education and the Promotion of Peace«, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand, 1-3 december. Forskningsophold i Moskva, Institut for USA og Canada, december.

Tim Knudsen: Gæstefold: Stockholm 14.01.-17.01., 17.02.-21.02., Milano, Bologna, Venedig 08.04.-16.04., Ålandsøerne 26.05.-30.05., Salford University og Sheffield University 05.11.-09.11.

Roger Leys: Forskningsophold i Mexico, februar-juli.

Hans Jørgen Nielsen: Redaktionsmøde: Nordisk fremstilling vedrørende valgforskning, 20.-22. november, Göteborg.

Ole Karup Pedersen: New York og Washington 01.-14.09.

Steen Sauerberg: ISSP (International Society for Political Psychology), Amsterdam, juni. IAMCR (International Association of Mass Communication Research), New Delhi, september.

Tove Lise Schou: Januar, studiebesøg på University of Galway, Irland som led i et internationalt projekt om partiers valgprogrammer.

Gunnar Sjøblom: London School of Economics og Universitetet i Bologna.

Søren Villadsen: University of Salford og London School of Economics, London samt Centre de Sociologie Urbaine, Paris.

Følgende deltog i ECPR Joint Sessions Göteborg – april 1986: Jens Hoff, Hans Jørgen Nielsen, Ib Damgaard Petersen, Steen Sauerberg, Tove Lise Schou, Gunnar Sjøblom. Endvidere deltog en række af instituttets medarbejdere i Dansk Selskab for Statskundskabs årsmøde, Vejle, maj.

Gæsteforelæsnings:

Tagé Bild: »Japansk Management«, den 22. april, Økonomisk Institut, Århus Universitet, »De økono-

misk overflødige«, Center for velfærdsstudier den 28. august, Handelshøjskolen i København.

»Den konfucianske kulturtradition og det politiske system i Korea«, Institut for Sociale Forhold, Administration og Politiske Institutioner«, AUC den 21.-22. november 1986.

»Markedsmodel og virksomhedsmodel. Et forsøg på komparativ analyse af vestlig og japansk arbejdsorganisering«, ved Center for Fagbevægelsesstudier, den 30.-31. oktober.

Peter Bogason: University of Massachusetts, Amherst, Massachusetts, 9. maj om »Scandinavian Local Government compared with American local government«.

Henning Bregnsbo: Indledningsforelæsning, heldagsseminar om »Den politiske beslutningsproces«, Bella Centeret, København, 18.03.86.

Bertel Heurlin: Forsvarsakademiet, november og december.

Jens Hoff: 29.08.1986 Handelshøjskolen i København, »Klasseanalysens problemområder«.

Willy Johannsen: Forsvarsakademiet.

Tim Knudsen: Gæsteforelæsning på Stockholms Tekniska Högskola, Arkitekturafdeling d. 30.01.1986 om »Udviklingen af kvalitet i den københavnske bygning«.

Roger Leys: 11.10., Botswana – Danmark selskab i Odense om den politiske udvikling i det sydlige Afrika.

Ib Damgaard Petersen: Akademiet for anvendt filosofi, december 1986.

Gunnar Sjøblom: Göteborg Universitet og Stockholm Universitet.

Søren Villadsen: University of Salford, London School of Economics, Centre de sociologie Urbaine, Paris.

Christian Thune: »Denmark, Europe, and the Creation of EFTA« ved konferencen »L'Aeole d'Hier à Demain«, EFTA, Geneve 25.-26. september 1986.

Publikationer:

Bentzon, K., Hoff, J.: Radicalization af public employe, the case of Denmark. Inst. f. Samfundsfag og forvaltning. Arbejdsrapport 9, s. 26, København 1986.

Bild, T.: Den japanske udviklingsstat. Grus 18, s. 25-46, Ålborg 1986.

-, Hoff, J.: Stat og subjektivitet i klasseanalysen. Kurasje 38, s. 41-56, København 1986.

-, Hoff, J.: Stat og subjektivitet i klasseanalysen. Kurasje 38, s. 41-56, København 1986.

–: Anmeldelse af Bo Rothstein: Den socialdemokratiske staten, Lund 1986. Politica 4, s. 446-48, Århus 1986.

Bogason, P.: Block Grant s and Institutional change: Lessons from Indiana. København 1986, 84 s.

- Bregnsbo, H.: Interessegupper i et splittet samfund. Økonomi og Politik 59 (3), s. 13, Odense 1986.
- : Cross-national Problems in multi-level Spatial Planning: Theory and Practice. Scandinavian Housing and Planning Research, Vol. 3, No. 1, s. 13-24, 1986.
- Duus, H.P.: The Structural Connection Between The Soviet Arms Build Up from 1958 Onwards And The Termination Of The Period Of Reconstruction After World War I. København 1986, 16s s.
- Hansen, H.B.: Church and State in Early Colonial Uganda. African Affairs – The Journal of the Royal African Society Vol. 85, Nr. 338, s. 20, Oxford, England 1986.
- : Danish Migration Research in an International Perspective. Themes and Theories in Migration Research, Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, s. 194/10, København 1986.
- : Berлиндokumentet och Religionsfrihet i Afrika. Svensk Missionstidskrift Vol. 73, Nr. 3, s. 10, Uppsala, Sverige 1985.
- : Imperialism and Fascism in Uganda. African Affairs – The Journal of the Royal African Society Vol. 84, Nr. 336, s. 3, Oxford, England 1985.
- Heurlin, B.: Danmarks strategiske betydning. Lille land, hva' nu?, Bjørn Møller (red), s. 7-16, Egtved 1986.
- : Provokerende humanitær neutralist. Palme og hans nedrustningskommision. Palme elsket og hadet, Preben Dich (red.), s. 55-74, Frederikssund 1986.
- : Seks sikkerhedspolitiske artikler. Arbejdsrapir 1986. København 1986, 31 s.
- : Kontrol med kernevåben. En analyse af kernevåbenenes rolle i internationale politik. København 1986, 243 s.
- Hoff, J., Andersen, J.G.: Reformismens Krise og socialdemokratiets diskursive potens?. København 1986, 78 s.
- , Bentzon, K.: Radicalization of public employees. The case of Denmark. Paper presented at the ECPR joint session of Workshops, Gothenburg April 1986. København 1986, 27 s.
- , Andersen, J.G.: Reformismens krise og socialdemokratiets diskursive potens. Rapport nr 1. Projekt: Klassestruktur, klassebevidsthed og sociale modsætningsforhold. København 1986, 78 s.
- , Andersen, J.G.: Klassestrukturelle forandringer og reformismens krise. Grus 6. årgang 1985, s. 6-58, Ålborg 1986.
- Jakobsen, U.: Marxisme og socialistisk revolution hos Karl Kautsky. En analyse af relationer mellem teori og strategi og situation. Københavns Universitet 1986, 182 s.
- Knudsen, T.: Professional Planning and Urban Life-forms. Stockholm 1986, 25 s.
- : Planners, Bureaucrats and the Variety of Life Styles Paper præsenteret ved ECPR workshop i Göteborg om Professionalism, Policy Making, and Public Services. København 1986, 15 s.
- Leys, R.T.: Drought and Drought Relief in Southern Zimbabwe. World Recession And the Food Crisis in Africa, Peter Lawrence (ed), s. 30, London 1986.
- Madsen, P.K.: Samfundsøkonomi og Erhvervsstruktur. København 1986, 72 s.
- , Hansen, F.K., Mossin, A., Vangskjær, K.: Fordelingen, fordelingspolitiske målsætninger, fordelingspolitik. København 1986, 125 s.
- Nielsen, H.J.: Unions in politics. København 1986, 35 s.
- : Det skæve Danmark. Økonomi og Politik Vol. 59, Nr. 3, s. 186-93, Odense 1986.
- Pedersen, O.K.: USA og USSR's roller i stormagtspolitikken efter 1975 en oversigt. Narratio. Medlemsbrev 11, s. 31-37, København 1986.
- : Krig og fred i verden fra 1945 til i dag. København 1986, 96 s.
- , et al.: Flådestrategier og nordisk sikkerhedspolitik 1-2. København 1986, 306,261 s.
- Petersen, I.D.: Delhed og helhed – festskrift til Iven Reventlow. Delhed og Helhed teoretiske og metodiske studier over komplicerede psykobiologiske fænomener festskrift til Iven Reventlow, Ib Damgaard Petersen, Arne Friemuth Petersen, 218 s., København 1986.
- : Etologien og den internationale konfliktforskning. København 1986, 22 s.
- : Iven Reventlow og konfliktforskningen. Delhed og helhed, teoretiske og metodiske studier over komplicerede psykobiologiske fænomener, festskrift til Iven Reventlow, Ib Damgaard Petersen, Arne Friemuth Petersen, s. 11, København 1986.
- : Om måling af motivationslignende tilstande hos fisk. Delhed og Helhed teoretiske og metodiske studier over komplicerede psykologiske fænomener festskrift til Iven Reventlow, Ib Damgaard Petersen, Arne Friemuth Petersen, s. 53-62, København 1986.
- : The Political Economy of long Waves. A discussion of definitions, methods and underlying assumptions. København 1986, 11 s.
- Rothstein, B.: Den socialdemokratiske Staten. Reform og forvaltning inom svensk arbetsmarknads- och skolpolitik. Lund 1986, 248 s.
- Sauerberg, S.: Democracy and information gaps. København 1986, 52 s.
- : Parties and Election Coverage in Interplay: Scandinavian Developments 1960 to 1984. København 1984, 17 s.
- : Fra service retur til selvbetjening. Orientering 2, s. 16-21, København 1985.
- Schou, B., Madsen, C.: Frikommuner i Danmark – forsøg med det kommunale selvstyre. København 1986, 179 s.
- : Frikommuner i Danmark – modernisering og de-

- centralisering i den offentlige sektor. København 1986, 263 s.
- : Forsøgsvirksomhed i den offentlige sektor-baggrund og perspektiver (Arbejdsrapport nr. 5). København 1986, 39 s.
 - : Frikommuneforsøget – fører det til større ulighed? Kul turgeografiske Hæfter 31, s. 27-40, København 1986.
 - : Decentralisering og selvforvaltning – velfærdsstatens udvikling eller afvikling. Gløder 9, s. 163-94, Aalborg 1986.
- Schou, T.L.: EF-unionsdebatten i Danmark. Dansk udenrigspolitisk Årbog 1985, Nikolaj Petersen, Christian Thune (red), s. 76-95, København 1986.
- : Den funktionalistiske teori som mulig handleteori for Danmarks politik over for de internationale organisationer. Institut for Samfundslag og Forvaltning Arb. 3, s. 1-12, København 1986.
 - : UNCTAD Conferences and the Demands of Third World Countries in Relation to a New International Economic Order. Institut for Samfundslag og Forvaltning Arb. papir, s. 1-18, København 1986.
- Sjøblom, G.: Problems and Problem Solutions in Politics. Visions and Realities of Party Govern-
- ment, F. C. Castles, R. Wildenmann (eds), s. 246, Berlin 1986.
- Thomsen, K.: Kvindelige Ledere – Køn og Ledelse. Introduktion til et signifikant område med ikke-signifikante forskningsresultater. Institut for Samfundslag og Forvaltnings Arbejdsrapportserie Arbejdsrapport nr 7, s. 7, København 1986.
- : Køn og ledelse. (oplæg til C.V.S. seminar, august 1986). Institutpublikation 1986, 12 s.
 - : Redaktion af: Kvindelige ledere- kvinder i ledelse. Center for Samfundsvidenskabelig Kvindeforskning Arbejdsnotat nr 5, s. 85, København 1986.
- Thune, C.: Militære interventioner og væbnede konflikter. Konflikternes Verden 1986, Christian Thune, s. 9-22, København 1986.
- : Petersen, N.: Dansk udenrigspolitisk Årbog 1985. København 1986, 545 s.
- Villadsen, S., Goldsmith, M.: Urban Political theory and the management of Fiscal stress. Indledning + artiklen The dual state and corporatism: Some reflections in the light of recent Danish experience. London 1986, 270 s.
- : Local corporatism? The role of organisations and local movements in the local welfare state. Policy and Politics Vol.14, No. 2, s. 247-66, Bristol 1986.

Hans Jørgen Nielsen

Anvendt datalogi

1. Center for anvendt Datalogi

Historie:

Center for anvendt Datalogi blev oprettet i 1985 som en videreførelse og udbygning af indre By Terminalen, der var blevet oprettet i 1972 med det formål at stille centrale edb-faciliteter til rådighed for Det samfundsvidenskabelige og Det humanistiske Fakultet. Efter at Det humanistiske Fakultet havde etableret Amagerterminalen, overgik Indre By Terminalen i 1979 helt til Det samfundsvidenskabelige Fakultet.

Indre By Terminalen fungerede som en fællesafdeling, men Center for anvendt Datalogi blev oprettet som et selvstændigt institut – styringsmæssigt placeret direkte under fakultetet og fakultetsrådet. Centrets VIP-stillinger oprettes imidlertid med en særlig tilknytning – valgteknisk og arbejdsmæssigt – til en bestemt faggruppe, og det videnskabelige personale ved centret skal således udover at deltage i centrets almindelige virksomhed og udvikling specielt varetage undervisnings- og udviklingsopgaver rettet mod det særlig tilknyttede fagområde.

Indre By Terminalen havde fra starten lokaler i Frederiksholms Kanal 4, men flyttede i 1980 til Anneksbygningen i Studiegården, Studiestræde 6. Ved etableringen i 1985 af Center for anvendt Datalogi blev Indre By Terminalens bevillinger, personale, udstyr og lokaler overført til centret, og samtidig blev iværksat en større ombygning, hvor Anneksbygningens kælderetage blev istandsat og indrettet til terminalrum.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 2.

Lektorer: Erik Rask Eriksen, Torben Warnich-Hansen.

TAP: Antal årsværk: 1,5.

Arne Facius, Keld Jørn Simonsen.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Center for anvendt Datalogi må ses i sammenhæng med den udvikling, der karakteriserer edb-anvendelsen inden for de samfundsvidenskabelige fag. Centret har til formål at tage initiativer, yde bidrag til og støtte udviklingen af fagintegreret og anvendt datalogi i forbindelse med undervisning og forskning inden for fagene ved Det samfundsvidenskabelige Fakultet. Anvendelsen af edb som værktøj i forskellige faglige sammenhænge får herved en central placering, og det kan ofte være vanskeligt at adskille

forskning, udviklingsarbejde og den formidlende virksomhed, der udøves i samarbejde med medarbejdere fra fakultetets øvrige institutter eller i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde. Den ret brede forskningsprofil, der præger centret, gør det vanskeligt at opstille forskningsområder, men et væsentligt område er metoder og teknikker vedrørende samfundsvidenskabeligt orienterede ekspertsystemer og fagorienterede programpakker.

1. Erik Rask Eriksen deltager i forskningsarbejdet i to internationale informationsteknologiprojekter og er i begge projekter det danske medlem af den internationale styregruppe. Det drejer sig om espritprojekt 909: »Development of Tools for economic Evaluation of Computer-integrated Systems« og espritprojekt 1199: »Comprehensive Criteria an Exemplary Prototype of a Human-centred Computer-integrated manufacturing System«. Gennemgående temaer i begge projekter er udvikling af design- og vurderingskriterier for computerintegrerede systemer samt spørgsmålet om »optimal« anvendelse af kunstig intelligens.

2. Torben Warnich-Hansen arbejder med et projekt vedrørende sammenligning og vurdering af omkostninger og effektivitet ved udtræk fra og vedligeholdelse af en række databanker, der ved anvendelse af standardprogrampakker er lagret med forskellige lagringsstrukturer.

Anden virksomhed:

I samarbejde med Danmarks Edb-center for forskning og uddannelse (UNI-C) og en række institutioner, der er brugere af UNI-C, udvikles og vedligeholdes programprodukter til dataudtræk fra tidsseriedatabanker fra f.eks. OECD og International Monetary Fund (IMF).

I samarbejde med edb-firmaer, der har leveret eller udlånt edb-materiel til centret, gennemføres en række udviklingsprojekter baseret på anvendelse af operativsystemet UNIX.

Centret yder edb-mæssig vejledning og rådgivning vedrørende et meget bredt spektrum af programmeringssprog, styresystemer og programpakker. Desuden gives vejledning, rådgivning og praktisk hjælp i forbindelse med anskaffelse af edb-udstyr ved fakultetets enkelte institutter og i forbindelse med anskaffelse og implementering af nye programprodukter.

Keld Jørn Simonsen: Formand for Dansk UNIX-system Bruger Gruppe.

Torben Warnich-Hansen: Medlem af bestyrelsen for Danmarks Edb-center for forskning og uddannelse (UNI-C). Medlem af Undervisningsministeriets Edb-kapacitetsudvalg.

Torben Warnich-Hansen